

ZAKLJUČNO POROČILO
O REZULTATIH OPRAVLJENEGA RAZISKOVALNEGA DELA
NA PROJEKTU V OKVIRU CILJNEGA RAZISKOVALNEGA
PROGRAMA (CRP) »KONKURENČNOST SLOVENIJE 2006 – 2013«

I. Predstavitev osnovnih podatkov raziskovalnega projekta

1. Naziv težišča v okviru CRP:

Učinkovita in cenejša država

2. Šifra projekta:

V5-0258

3. Naslov projekta:

Preverjanje seznamov žrtev druge svetovne vojne in neposredno po njej po matičnih knjigah

REPUBLIKA SLOVENIJA
NOSILEC JAVNEGA POOBLASTILA
JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE, LJUBLJANA

Prejeto:	15-10-2009	Sig. z:	0410
Številka zadeve:	63113-283/08	Pril.:	
		Vrednost:	30

3. Naslov projekta

3.1. Naslov projekta v slovenskem jeziku:

Preverjanje seznamov žrtev druge svetovne vojne in neposredno po njej po matičnih knjigah

3.2. Naslov projekta v angleškem jeziku:

The verification of death-toll of World War II and it's aftermath in municipal registry offices in Slovenia

4. Ključne besede projekta

4.1. Ključne besede projekta v slovenskem jeziku:

Žrtve, druga svetovna vojna, Slovenija, nasilje, revolucija, matične knjige

4.2. Ključne besede projekta v angleškem jeziku:

Victims, Second World War, Slovenia, Violence, Revolution, Registers of Births, Marriages and Deaths

5. Naziv nosilne raziskovalne organizacije:

Inštitut za novejšo zgodovino

5.1. Seznam sodelujočih raziskovalnih organizacij (RO):

6. Sofinancer/sofinancerji:

Ministrstvo za pravosodje
Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve

7. Šifra ter ime in priimek vodje projekta:

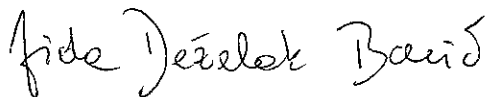
8410

Vida Deželak Barič

Datum: 15. 10. 2009

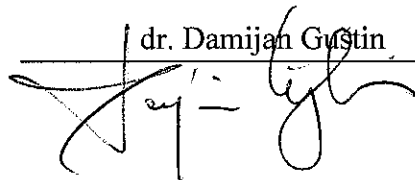
Podpis vodje projekta:

dr. Vida Deželak Barič

Podpis in žig izvajalca:

dr. Damijan Gustin

II. Vsebinska struktura zaključnega poročila o rezultatih raziskovalnega projekta v okviru CRP

1. Cilji projekta:

1.1. Ali so bili cilji projekta doseženi?

- ☒ a) v celoti
☐ b) delno
☐ c) ne

Če b) in c), je potrebna utemeljitev.

Cilj projekta je bil v celoti dosežen, saj je skupina opravila obsežna sistematična preverjanja podatkov iz baze podatkov Inštituta za novejšo zgodovino s podatki v matičnih knjigah. Pri tem je uresničila cilj, da na podlagi razpršenega pregledovanja matičnih knjig po različnih ožjih območjih Slovenije, ki so jih med drugo svetovno označevale različne specifikke, na teh območjih sistematično preveri podatke in na tej osnovi verificira inštitutsko bazo podatkov. Delo je potekalo kontinuirano in ob polnem razumevanju upravnih enot glede zagotavljanja čim bolj ugodnih pogojev pri izvajanju postopkov preverjanja. Opravljenega je bilo bistveno več dela, kakor so to zagotavljala projektno določena finančna sredstva s strani financerjev. Projektna skupina je v tem projektnejem obdobju pregledala dobro polovico matičnih knjig, kar predstavlja glede na zamuden postopek preverjanja, ki je tudi najtesneje vezan z delom na terenu, ogromen obseg opravljenega dela. Posebej je treba poudariti še dejstvo, da je projekt temeljil na metodologiji, ki jo zgodovinopisna stroka v takem obsegu pred tem še ni uporabljala, saj so bile matične knjige za tovrstne raziskave nedostopne; zato predhodno tudi ni bilo mogoče natančno načrtovati dela. Ko je postopek preverjanja stekel, pa se je takoj potrdilo, da bo le-ta dolgotrajen. Obenem se je pokazala potreba, da je poleg mrliških knjig potrebno pogosto upoštevati tudi rojstne knjige ter pri naknadnih vpisih smrti tudi arhiv, ki je nastajal ob teh postopkih. Omenjena dejstva so realno nakazovala na dolgotrajnost postopkov preverjanj, na kar je projektna skupina v poročilih opozarjala od vsega začetka. V začetku leta 2009 je z gotovostjo podala oceno, da bo v zadevnem projektnejem obdobju uspela pregledati polovico knjig. Skupina ocenjuje, da bi glede na pomembne rezultate, ki izhajajo iz sistematičnega pregledovanja matičnih knjig, bilo nujno opraviti pregled vseh matičnih knjig.

1.2. Ali so se cilji projekta med raziskavo spremenili?

- ☐ a) da
☒ b) ne

Če so se, je potrebna utemeljitev:

2. Vsebinsko poročilo o realizaciji predloženega programa dela¹:

Raziskovalni projekt »Preverjanje seznamov žrtev druge svetovne vojne in neposredno po njej po matičnih knjigah« predstavlja tretjo raziskovalno fazo v okviru širše zastavljenega projekta, ki zadeva ugotavljanje števila in strukture žrtev na Slovenskem med drugo svetovno vojno in zaradi nje neposredno po končani vojni. Omenjeni širše zasnovani projekt je začel potekati leta 1997 in je bil rezultat ocene zgodovinske stroke, da lahko le upoštevanje vseh žrtev vojne in poveljnega nasilja predstavlja izhodišče za celovito obravnavo tako problematike žrtev kot tudi značaja druge svetovne vojne na Slovenskem. V novih razmerah, tj. po osamosvojitvi Republike Slovenije in demokratizaciji družbenega življenja, je namreč prišel do izraza močan javni, s tem pa tudi politični interes in zahteve, da se vprašanje žrtev v celoti prouči; to je v konkretnih okoliščinah v veliki meri pomenilo spregovoriti tudi o žrtvah, ki so bile desetletja zamolčevane, tj. o žrtvah revolucionarnega nasilja v času vojne, o žrtvah državljanske vojne na strani protirevolucije, ter o žrtvah množičnih pobojev, ki jih je po končani vojni izvedla revolucionarna oblast. Kot se je kasneje v teku raziskave izkazalo, pa so bili zelo pomanjkljivi podatki tudi o tistih kategorijah žrtev, za katere se je predhodno predpostavljalo, da o njih vendarle obstoje bolj popolni podatki. Sicer pa je bila problematika žrtev druge svetovne vojne v slovenski družbi prisotna že od samega začetka vojne naprej. Medvojni poskusi ugotavljanja števila in strukture žrtev, ki so seveda potekali v času, ko je bilo zbiranje podatkov že zaradi nerednega delovanja uprave težko izvedljivo, so imeli med drugim aktualno politično-propagandni namen. S takimi nameni so se popisovanja žrtev lotevale tudi poveljne jugoslovanske oblasti. Te so zaradi bližajoče se mirovne konference in v želji po čim višji odškodnini od premaganih sil Osi navajale veliko višje število žrtev, kot jih je Jugoslavija dejansko imela, in nato pri uradnem podatku vztrajale. Šele konec osemdesetih let prejšnjega stoletja so raziskave, ki so temeljile na demografskih izračunih, pokazale, da Jugoslavija med vojno ni utrpela 1.700 000 žrtev, temveč nekaj čez 1.000 000. Jugoslavija je sicer leta 1964 izvedla uradni popis žrtev druge svetovne vojne, po katerem naj bi celotna država med vojno utrpela okoli 600.000, Slovenija pa nekaj več kot 40.000 žrtev, a poimenskih seznamov Slovenija ni imela; Zvezni zavod za statistiko v Beogradu jih je namreč strogo varoval, ker se podatki niso skladali s po vojni postavljenim številom. Danes lahko trdimo, da je omenjeno število, kar zadeva Slovenijo, občutno prenizko. Podobno velja za ocene nekaterih slovenskih raziskovalcev od sredine sedemdesetih let dalje, po katerih naj bi bilo žrtev največ 65.000. Tedaj so bile žrtve, ki niso pripadale partizanski strani, še prepovedana tema, zato je literatura o teh žrtvah nastajala zlasti v vrstah poveljne politične emigracije, bila pa je zvečine napisana po spominu. V Sloveniji je razprava o žrtvah in naravi druge svetovne vojne ponovno zaživela zlasti v osemdesetih letih, ko so se nakazovale politične spremembe, in po osamosvojitvi Slovenije. Na državni ravni je bila ustanovljena parlamentarna komisija, ki se je med drugim ukvarjala z ugotavljanjem števila žrtev poveljnih pobojev, vendar dela ni uspela pripeljati do konca. Z ugotavljanjem in popisovanjem žrtev so se začele intenzivno ukvarjati občinske komisije ter tudi razna civilna združenja, ljubiteljski raziskovalci in profesionalni zgodovinarji. Prihajali so do zelo pomembnih ugotovitev, vendar je za vse te popise značilno, da so bili parcialni. Popisovali so namreč le posamezno skupino žrtev ali se omejevali na ozko geografsko območje (npr. občine, krajevne skupnosti). Izhajajoč iz zgoraj navedene ocene zgodovinske stroke je Inštitut za novejšo zgodovino v Ljubljani izdelal načrt projekta o popisu vseh žrtev, kot nekakšen vzorec pa je bil upoštevan popis žrtev za ozemlje Furlanije – Julijske krajine, ki ga je opravil Furlanski inštitut za zgodovino osvobodilnega gibanja iz Vidma. Inštitut za novejšo zgodovino je projekt začel uresničevati leta 1997 pod naslovom »Nacionalna zbirka Žrtve druge svetovne vojne na Slovenskem in zaradi nje«, od oktobra 2002 pa je nadaljnja štiri leta popis potekal v okviru projekta »Smrtne žrtve med prebivalstvom na območju Republike Slovenije med drugo svetovno vojno in neposredno po njej

¹ Potrebno je napisati vsebinsko raziskovalno poročilo, kjer mora biti na kratko predstavljen program dela z raziskovalno hipotezo in metodološko-teoretičen opis raziskovanja pri njenem preverjanju ali zavračanju vključno s pridobljenimi rezultati projekta.

(1941–1946)«. Projekt »Preverjanje seznamov žrtev druge svetovne vojne in neposredno po njej po matičnih knjigah«, ki je potekal od oktobra 2006 dalje, je izhajal iz predhodno opravljenega dela na omenjenih prvih dveh projektih. Njegova naloga je bilo izvajanje verifikacij predhodno zbranih podatkov, se pravi te podatke potrditi, dopolniti, korigirati in pridobiti tudi nove podatke.

Ta popis je prvi sistematični popis žrtev druge svetovne vojne in zaradi nje ter povojnega nasilja v Sloveniji, ki teži k čim bolj natančni ugotovitvi dejanskega števila žrtev in natančni identifikaciji žrtev. Projektna skupina je predhodno oblikovala načela popisa, ki zagotavljajo sistematični pristop k ugotavljanju dejanskega števila žrtev. Osnovni kriterij, ki je bil sprejet pri koncipiranju projekta, je bil naslednji: ugotoviti vse smrti, ki so posledica vojnega dogajanja, ne glede na vojni status žrtve in ne glede na povzročitelja smrti. Skladno s tem kriterijem so upoštevane žrtve iz vrst pripadnikov najrazličnejših oboroženih formacij kakor tudi civilne osebe. Pri vsaki žrtvi se skuša ugotoviti povzročitelja smrti. Raziskava se omejuje na ozemlje današnje Republike Slovenije in ne upošteva žrtev iz vrst slovenske narodne skupnosti, ki živi v obmejnih predelih sosednjih držav. Upoštevane so žrtve, ne glede na narodnost, ki so imele aprila 1941, tj. ob napadu na Jugoslavijo, rezidenčno pravico na območju današnje Republike Slovenije. Popis tako npr. ne zajema žrtev v vrstah nemške, italijanske in madžarske vojske ter okupacijskega upravnega aparata na slovenskem ozemlju; to bi namreč terjalo mnogo dela v tujih arhivih in predvsem finančnih sredstev. Prav tako seveda ne zajema žrtev množičnih pobojev ob koncu vojne, ki jih je izvršila Jugoslovanska armada nad pripadniki različnih enot iz Hrvaške, Srbije, Bosne in Hercegovine in drugih predelov Jugoslavije prav na območju Slovenije, ko so se umikale proti Avstriji. Glede na to, da raziskava ugotavlja žrtve s celotnega slovenskega državnega prostora, pri vsaki žrtvi pa se zbira čim več identifikacijskih podatkov, predstavlja projekt precejšnjo posebnost tudi v širšem evropskem prostoru. Časovni okvir projekta se za osrednjo Slovenijo začneja z napadom sil Osi na Jugoslavijo 6. aprila 1941, medtem ko za Primorsko z vstopom Italije v vojno 10. junija 1940, kot končni datum pa je upoštevan konec januarja 1946. Tako so v popis zajete vse medvojne žrtve ter še zadnji povojni poboji, ki so vezani na vojne dogodke.

Temeljni cilj projekta je sestaviti čim bolj natančen imenski seznam žrtev. Zanesljivost seznama je mogoče zagotoviti predvsem s čim bolj natančno identifikacijo vsake žrtve posebej. Zato se pri vsaki žrtvi beleži več kot dvajset kategorij podatkov – če jih je le mogoče pridobiti. Identifikacijo žrtve sestavljajo osebni podatki in sklop podatkov, ki pojasnjujejo širše okoliščine ob nastopu smrti. Poleg imena in priimka žrtve projektna skupina ugotavlja naslednje podatke: ime staršev, deklinški priimek matere, datum in kraj rojstva, zadnje stalno prebivališče in okupacijsko cono, morebitno domače hišno ime, poklic oziroma socialni status, zakonski stan, narodnost in spol. Kar zadeva podatke o smrti ugotavlja t.i. vojni status žrtve oziroma njeno vpetost v vojne dogodke – če je bila oseba ob nastopu smrti vojaško dejavna ali ne. V primeru, da je bila vojaško dejavna, ugotavlja morebitni čin in enoto, v kateri je bila oseba v času smrti. Dalje se zbira podatki o datumu in kraju smrti oziroma izginotja, o kraju in državi pokopa, o okoliščinah in povzročitelju smrti, pri čemer je povzročitelj opredeljen s splošno oznako vojaške enote ali institucije (npr. NOV in POS, VOS, nemške, italijanske, madžarske okupacijske enote itd.), ki je smrt povzročila, ne ugotavlja pa se osebna odgovornost. Upoštevani so podatki v času posameznikove smrti, kajti v primeru prebivališča, poklica, zakonskega stanu in vojaške enote, so se pri posamezniku lahko spreminjali, vendar teh podatkov ni mogoče vedno pridobiti. Navedene kategorije podatkov sestavljajo t.i. osebni list žrtve. Preverljivost omogočajo zbirni podatki o virih, ki so v inštitutski računalniški bazi navedeni pri vsaki žrtvi v posebnem polju osebnega lista. Tu so zabeleženi tudi vsi metodološki problemi, ki so se pojavili ob ugotavljanju identitete in usode posamezne žrtve. Raziskovalna skupina je skušala že v predhodnih fazah raziskave za vsako posamezno žrtev preveriti njeno identiteto v več različnih in med seboj neodvisnih virih, seveda pa obstajajo tudi primeri, ko to ni bilo mogoče, tako se stopnja preverjenosti in tudi zanesljivosti podatkov razlikuje od žrtve do žrtve.

Raziskava o žrtvah druge svetovne vojne je v metodološkem oziru razdeljena v tri osnovne faze, ki pa se medsebojno prepletajo. V prvi fazi je bil poudarek na pregledovanju relevantne literature, zlasti tiste s seznamami žrtev, ki šteje na stotine monografij in drugih publikacij (npr. monografije o partizanskih enotah, publikacije politične emigracije in društva Nova Slovenska zaveza, krajevni

zborniki itd.). Sledil je pregled objavljenih virov iz vojnega in povojnega časa, raznih časopisov in revij, ki obravnavajo omenjeno problematiko. Navedeni postopek zbiranja podatkov je izhajal iz predpostavke, da so objavljeni sezname žrtev bolje preverjeni, kot tisti v arhivskem gradivu. Na ta način je raziskovalna skupina uspela sestaviti seznam približno 30.000 žrtev vojne in povojnega nasilja. Do podrobnejših podatkov je projektna skupina nato prišla v drugi fazi, to je po večletnem pregledovanju obsežnega primarnega in sekundarnega arhivskega gradiva v arhivskih (zlasti Arhiv Republike Slovenije) in muzejskih ustanovah. Sočasno je potekalo tudi delo na gradivu raznih civilnih združenj (npr. Zveze združenj borcev NOB Slovenije, društva Nova Slovenska zaveza, Zveze društev mobiliziranih Slovencev v nemško vojsko, Društva izgnancev Slovenije itd.), kakor tudi na gradivu dveh parlamentarnih komisij za raziskovanje oziroma preiskovanje povojnih množičnih pobojev. Gradivo iz tujine pa je, žal, zastopano v manjši meri (npr. sezname društva Volksbund Deutsche Kriegsgräberfürsorge iz Kassla), kajti kadrovske omejitve in skromna finančna sredstva niso omogočala dela v tujih arhivih.

Kljub vsem metodološkim in finančnim zadregam je skupina do začetka preverjanja po matičnih knjigah vzpostavila imenski seznam več kot 95.000 žrtev druge svetovne vojne in povojnih pobojev. Zaradi objektivnih vzrokov seznam ne bo nikoli popoln, saj se je za nekaterimi žrtvami izgubila vsakršna sled v sočasnih dokumentih, v literaturi, zabeleženi niso niti v mrliških matičnih knjigah. Tudi med zanesljivostjo podatkov o posameznih žrtvah so lahko precejšnje razlike. Pred tem so bile slabo še zlasti določene skupine žrtev, ker zanje niso ali pa so le fragmentarno ohranjeni dokumenti. To velja npr. za žrtve med prebivalci italijanske narodnosti na Primorskem, za Slovence v jugoslovanski kraljevi mornarici, v zavezniških armadah in evropskih odporniških gibanjih. Med slabše raziskane kategorije spadajo tudi padli prebivalci Slovenije, ki so bili mobilizirani v madžarsko, italijansko in nemško vojsko ter njene druge uniformirane enote. Poseben problem so tudi »volksdeutscherji«, torej v Sloveniji živeči Nemci, dalje žrtve partizanskih pomorov, zlasti na Štajerskem, a tudi na Primorskem, v določeni meri pa tudi žrtve bombardiranj.

Preverjanje že zbranih podatkov ter pridobivanje novih na osnovi sistematičnega pregledovanja matičnih knjig kot izjemno pomembnega vira v tozadevnem raziskovalnem postopku je bilo omogočeno šele z dostopnostjo do tega vira, kar je bilo urejeno s sprejetjem Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih (Uradni list RS 30/2006 z dne 23. 3. 2006); le-ta v 102. členu omogoča vpogled v matične knjige (za katere sicer velja zapora za 100 let) in objavo podatkov za znanstvene raziskovalne in zgodovinske namene.

Projektna skupina je v okviru projekta, ki zadeva preverjanje podatkov na osnovi pregledovanja matičnih knjig, v začetni fazi na številnih delovnih sestankih oblikovala metodologijo dela, ki temelji na zgodovinski in viktimološki metodi, ter se posvetila preverjanju kategorizacije podatkov iz računalniške baze podatkov in razčiščevanju dilem v zvezi s posameznimi kategorizacijami. Konstantna naloga ves čas izvajanja projekta je bilo seveda spremljanje nove literature, ki obravnava problematiko žrtev, saj literatura o tej tematiki še vedno relativno pogosto izhaja. V manjši meri se je zbirala tudi arhivska dokumentacija. Tu velja posebej izpostaviti seznam Slovencev, ki so kot mobiliziranci v nemško vojsko umrli v sovjetskem ujetništvu in ga je Inštitut za novejšo zgodovino v letu 2007 pridobil s pomočjo Ruskega državnega vojaškega arhiva v Moskvi; ti podatki so še posebej dragoceni zato, ker sodi natančno ugotavljanje usod te kategorije žrtev med večje težave pri ugotavljanju smrtnih žrtev.

Skupina je pričela z evalvacijskim preverjanjem podatkov iz računalniške baze po matičnih knjigah v začetku leta 2007, potem ko je predhodno vzpostavila stike s posameznimi upravnimi enotami oziroma jih uradno zaprosila za dovoljenje, da njihovi matični in krajevni uradi omogočijo vpogled v matične knjige. Pri tem so v začetku bila večkrat potrebna dodatna pojasnjevanja, saj ti uradi niso imeli izkušenj s posredovanjem tako občutljive dokumentacije v raziskovalne namene. Kasneje kakšnih morebitnih zadržkov ni bilo. V letu 2007 je skupina pričela tudi s pripravi za objavljanje preverjenih podatkov o žrtvah na spletni strani www.sistory.si. Glede javnega objavljanja teh podatkov je inštitut pridobil tudi uradno mnenje informacijske pooblaščenke Nataše Pirc Musar. Zaradi določenih metodoloških problemov, zlasti pa zaradi dejstva, da je za posameznimi žrtvami ostalo le malo primarnih dokumentov ali pa celo nič, je bilo sprejeto načelo, da se na spletu najprej in postopoma (glede na opravljeno delo) objavijo podatki o tistih žrtvah, katerih smrt je bilo

mogoče potrditi v mrliških matičnih knjigah ali izjemoma tudi v rojstnih knjigah, če v njih obstaja zaznamba o smrti. Velja opozoriti, da so objavljene tiste kategorije podatkov, ki so preverjene; če je polje v osebnem listu prazno, to pomeni, da podatek še ni bil pridobljen ali pa le-ta ni povsem preverjen.

Glede evalvacijskega preverjanja podatkov iz računalniške baze podatkov po matičnih knjigah je bil oblikovan plan dela po upravnih enotah, pri čemer se je zaradi dinamičnega in specifičnega zgodovinskega dogajanja skupina najprej osredotočila na preverjanje in zbiranje podatkov na pristojnih uradih z območja nekdanje Ljubljanske pokrajine (Dolenjska, Notranjska, Bela krajina, Ljubljana), ki je med vojno doživela tako italijansko kot nemško okupacijo. V drugem letu izvajanja projekta je bilo težišče preverjanja usmerjeno na območja, ki so bila ves čas pod nemško okupacijo, tj. na Štajersko in Gorenjsko. V tretjem letu je poleg naštetih pokrajin preverjanje potekalo tudi na Primorskem.

V triletнем izvajanju projekta je izmed 58 upravnih enot skupina v celoti opravila sistematičen postopek preverjanja v kar 25 upravnih enotah, in sicer v naslednjih: Celje, Črnomelj, Domžale, Grosuplje, Hrastnik, Izola, Jesenice, Kamnik, Koper, Laško, Litija, Ljubljana, Logatec, Maribor, Metlika, Novo mesto, Postojna, Ptuj, Radovljica, Šentjur pri Celju, Trbovlje, Tržič, Velenje, Vrhnika, Zagorje ob Savi. V naslednjih treh upravnih enotah delo še poteka: Idrija, Piran in Trebnje. Glede na dejstvo, da so med upravnimi enotami, kjer je delo že opravljeno, tudi največje upravne enote z največjim deležem prebivalstva in posledično tudi žrtev (Ljubljana, Novo mesto, Maribor, Celje), je mogoče oceniti, da je pregledano več kot polovica knjig.

Delo na projektu je torej bilo najtesneje povezano s terenskim delom, kar je nedvomno vsaj delno vplivalo tudi na obseg opravljenega dela oziroma hitrost poteka raziskave. To oviro je skupina skušala vsaj delno premagati z uporabo ustreznih tehničnih pripomočkov oziroma postopkov, tj. digitalnega fotografiranja, s čimer sta bila omogočena obdelava in vnos podatkov v računalniško bazo na delovnem mestu, število obiskov na matičnih in krajevnih uradih pa se je s tem bistveno zmanjšalo, enako tudi porabljen finančna sredstva. Kljub temu je skupina v celoti opravila 476 obiskov na matičnih in krajevnih uradih.

Postopek preverjanja podatkov po matičnih knjigah je ves čas izvajanja projekta potrjeval pričakovan večstranski pomen tega raziskovalnega postopka. Postopek preverjanja predstavlja v izvedbi zadevnega projekta na eni strani dokončno strokovno verifikacijo podatkov iz obstoječe baze v primerih, kadar so se ti podatki potrdili kot pravilni. Dalje predstavljajo matične knjige pomemben vir za tiste kategorije podatkov, ki jih v predhodno pregledanem arhivskem gradivu in literaturi ni bilo mogoče najti (npr. podatki o starših žrtve, datumu smrti, kraju pokopa). Projektna skupina je ves čas ugotavljala, da se predhodno zbrani podatki večkrat izkažejo za napačne ali ne povsem točne. Predvsem na osnovi matičnih knjig je mogoče izločiti t.i. dvojnike ali celo trojnike; gre za primere, ko delno različni in delno identični podatki o dveh ali treh žrtvah onemogočajo nedvoumno presojo, ali gre za eno ali dejansko za dve različni osebi. Da je bilo v bazi pred preverjanjem po matičnih knjigah precej primerov dvojnikov, govori podatek, da se kljub kar številnim novim žrtvam, ki so evidentirane na osnovi pregleda matičnih knjig, skupno število žrtev bistveno ne spreminja, kar je treba razložiti prav z izločanjem dvojnikov iz baze podatkov.

Preverjanje po matičnih knjigah na eni strani omogoči lažjo identifikacijo posamezne osebe, na drugi strani pa potrdi dejstvo, da je oseba umrla nasilne smrti. Žal pa se je v postopku preverjanja ves čas potrjevalo tudi neugodno dejstvo, da določenega števila žrtev ni bilo mogoče preveriti na osnovi tega vira, ker zanje niso bili in verjetno tudi nikoli ne bodo izvedeni vpisi v mrliško knjigo. Pri proučevanju problematike smrtnih žrtev in uporabi matičnih knjig pri tem postopku je že v izhodišču potrebno upoštevati dejstvo razkositosti slovenskega ozemlja, ki ga je povzročila okupacija. Slovenski narod je bil z aprilsko vojno okupiran in razkosit med štiri okupatorje (Nemčijo, Italijo, Madžarsko, NDH). Ob razdelitvi si je največji delež prilastila Nemčija (10.000 kvadratnih km z 580.000 prebivalci). Zasedla je Štajersko in Gorenjsko, severni del Dolenjske in Mežiško dolino; italijanski okupator je dobil Dolenjsko, Notranjsko in Ljubljano (okoli 4.500 kvadratnih km s 340.000 prebivalci); Madžari so na severovzhodu zasedli Prekmurje (1.000 kvadratnih km s 100.000 prebivalci); najmanjši delež, nekaj vasi okoli Bregane, pa je po razmejitvi med Nemčijo in NDH pripadel zadnji. V dotedanji Dravski banovini so bile določene nove

okupacijske državne meje, zasedbena območja pa razbita na pokrajinske upravne enote. Nemški okupator je zasedeno slovensko ozemlje razdelil v dvečasni pokrajinski upravni enoti, v Spodnjo Štajersko (Untersteiermark) s središčem v Mariboru ter v zasedena območja Koroške in Kranjske (Besetzte Gebiete Kärntens und Krains) s središčem na Bledu. Italijanski okupator je dodeljeno ozemlje ohranil v eni upravni enoti, Ljubljanski pokrajini (Provincia di Lubiana) s središčem v Ljubljani. Vsi okupatorji so si v nasprotju z mednarodnim pravom skušali zasedeno slovensko ozemlje tudi formalnopravno priključiti k svojim državam in uvesti svoj družbeni red. Italija je Ljubljansko pokrajino priključila že maja 1941, pri čemer je ohranila dotedanjo upravno teritorialno razdelitev, tj. razdelitev pokrajine na okraje. Madžarski okupator je Prekmurje priključil k Madžarski oktobra 1941. Nemški okupator, ki je zasedeno ozemlje skušal priključiti jeseni 1941, a mu je priključitev onemogočilo nerešeno personalno vprašanje, nato pa odporniška dejavnost slovenskih partizanov, je navkljub neuspeli formalnopravni priključitvi zasedenih ozemelj v marsikaterem oziru le-te vključil v nemško državo in uvedel svoj družbeni red. Dotedanjo upravno teritorialno ureditev je po nekaj mesecih nadomestil s svojo, namesto okrajev je uvedel okrožja. Vsi okupatorji so nameravali slovenski narod uničiti kot etnično enoto, razlikovale so se le njihove metode. Nemški okupacijski režim, ki je takoj v začetku okupacije začel uresničevati svoj ponemčevalni načrt, je uvedel svojo civilno upravo, podrejeno neposredno Berlinu. Italijanska okupacijska politika je bila sprva milejša od nemške. Ljubljanski pokrajini je bila s posebnim statutom zagotovljena kulturna avtonomija in do neke mere tudi politična. Italijanska oblast je predvidela sodelovanje slovenskega prebivalstva pri zbliževanju z italijansko državo in fašističnim režimom. Obstajal je posvetovalni organ, imenovan konzulta, čigar delovanje pa je po nekaj mesecih zamrlo. Prebivalstvu za razliko od prebivalstva z nemškega zasedbenega ozemlja ni bilo potrebno služiti vojaške službe; nacisti so leta 1942, kršeč mednarodno pravo, namreč uvedli vojaško obveznost in mobilizirali več deset tisoč slovenskih moških v nemško vojsko, ki so se bili prisiljeni boriti na različnih frontah. Na področju uprave je imel stvarno moč v rokah italijanski okupator na čelu z visokim komisarjem, pri čemer so se na srednji in nižji stopnji uprave ohranile slovenske strukture.

S kapitulacijo Italije je v Ljubljansko pokrajino zasedel nemški okupator, ki je uvedel novo upravo. Izvajanje javne civilne uprave je zaupal šefu pokrajinske uprave z naslovom predsednik, pri čemer se je pri svojem delu naslonil na obstoječe upravne organe. Pokrajinski upravi v Ljubljani je načeloval general Leon Rupnik, dotedanji ljubljanski župan. Ljubljanska pokrajina, ki je bila poleg Videmske, Tržaške, Goriške, Reške in Puljske sestavni del operacijske cone »Jadransko primorje«, se je organizacijsko razlikovala od drugih pokrajin. Na čelu »italijanskih pokrajin« so bili italijanski prefekti z nemškimi svetovalci, v Ljubljanski pokrajini pa že omenjeni šef pokrajinske uprave, prezident, čigar uprava je bila v strukturnem pogledu nadaljevanje predvojne banske uprave.

Nemški okupator je kmalu po okupaciji vzpostavil lastno civilno upravo. Z njo so bile uvedene civilne matične knjige, ki so jih od 15. 6. 1941 vodili na občinah občinski komisariji (rojstno in mrliško knjigo), poročno pa je vodil politični komisar okrožja. Matične knjige so imele enak obrazec kot matične knjige v rajhu. Čeprav so župniki še naprej vodili matične knjige, so imele javnopravno veljavo le civilne matične knjige. Vpisovali so naslednje podatke: ime, priimek, poklic, bivališče, kraj in datum rojstva, vera, stan umrlega, pri poročenih tudi ime in priimek zakonca, kraj, dan, ura smrti, ime in priimek ter bivališče staršev, ime, priimek in poklic ter bivališče prijavitelja, vzrok smrti, če ga je ugotovil zdravnik. Za razliko od cerkvenih matičnih knjig so civilne knjige v medvojnem obdobju na nemškem okupacijskem ozemlju pisane v nemškem jeziku, pri čemer so osebna in krajevna imena v skladu s ponemčevalnim načrtom germanizirana, kar pa pri raziskovanju ob ustreznih pripomočkih ne predstavlja večje ovire. Matično službo oziroma vodenje matičnih knjig so med vojno v Ljubljanski pokrajini pod italijansko kot tudi nemško zasedbeno oblastjo opravljali verski organi v skladu s predpisi posameznih veroizpovedi, torej duhovniki na sedežih župnijskih uradov, ki so delovali kot javne organizacije oziroma kot organi državne uprave (matičarji). Matične knjige na Primorskem, ki je že po prvi svetovni vojni postala integralni del italijanske države, so bile vodene v italijanskem jeziku, enako v Prekmurju v madžarskem jeziku.

Pri preverjanju, dopolnjevanju in ugotavljanju morebitnih novih žrtev iz inštitutske podatkovne baze je bilo potrebno upoštevati matične knjige iz dveh oziroma treh obdobj. Dejstva smrti ljudi, ki so nasilno izgubili življenje med drugo svetovno vojno ali neposredno po njej, so namreč vpisovali tekoče v medvojne mrliške matične knjige, pa tudi po vojni v matične knjige umrlih iz povojnega obdobja.

Z zveznim zakonom o državnih matičnih knjigah iz aprila 1946 je vodenje matičnih knjig prešlo s cerkvenih na državne organe. Matične knjige, vodene po predpisih pred uveljavitvijo enotnih državnih matičnih knjig, imajo svojstvo javnih matičnih knjig in dokazno moč javnih listin glede dejstev, ki so bila vpisana pred 9. 5. 1946. Ravno iz tega razloga, pa tudi zaradi tekočih upravnih potreb, so morali končati verski organi matične knjige in jih izročiti državnim organom v uporabo. Za povojno obdobje se uporabljajo matične knjige, ki so jih vodili državni matičarji. Ti so jih vodili do leta 1952 po krajevnih ljudskih odborih (KLO), v času 1952-1956 po občinskih ljudskih odborih, od leta 1956 do 1986 pa po naseljih. V skladu z novimi splošnimi navodili za sestavljanje in vodstvo državnih matičnih knjig so matičarji, začevši oktobra 1958 prepisali vse rojstne in mrliške matične knjige nekdanjih KLO-jev v matične knjige, uvedene za posamezna naselja. Te knjige iz povojnega obdobja kot pomoč matičarjem pa tudi uporabnikom zaradi številnih upravnih teritorialnih sprememb in sprememb načina vodenja matičnih knjig, vsebujejo vodnik po matičnih knjigah oziroma mapo »matičnega urada«, tj. zgodovino upravnih teritorialnih ureditev in razdelitev, saj so se posamezna naselja ukinjala ali pridruževala drugim naseljem, razdružena v eno ali več naselij, preimenovana itd. Ta dejstva vsekakor otežujejo oziroma komplicirajo iskanje podatkov o žrtvah. Od leta 1986 matične knjige umrlih vodijo po matičnih območjih matičnih uradov. Navedena struktura in način vodenja matičnih knjig iz povojnega obdobja sta seveda enotna za vso Slovenijo.

V raziskavi so bili upoštevani naslednji načini in metode preverjanja ter dopolnjevanja baze podatkov po matičnih knjigah: Pri iskanju osebnih podatkov in podatkov o smrti žrtev druge svetovne vojne sta se uporabljali dve vrsti matičnih knjig, tj. rojstne in mrliške matične knjige. Rojstne matične knjige so se zaradi obdobja zadevne raziskave kot vir uporabljale iz predvojnega obdobja, saj so se ljudje, katerih smrti so bile nasilno povzročene zaradi vojnih razmer, rojevali (izjema so dojenčki in otroci) pred vojno.

Mrliške knjige pa so se pri raziskavi uporabljale iz medvojnega in povojnega obdobja. Medvojno obdobje zajema vpise dejstev smrti, ki so nastopila med vojno in neposredno po njej. V izjemnih, izrednih okoliščinah kot je to vojna, so ljudje tudi izginjali in so bili pogrešani; ni se vedelo natančno za njihovo usodo. Če je le-ta ostala nejasna tudi po končani vojni, so jih po uradnem poizvedovanju na podlagi zakona o razglasitvi pogrešancev za mrtve, vpisali v povojne matične knjige umrlih. Te zajemajo vpise smrti v času 1945-1986 in v času po letu 1986.

Vpisovanje v mrliško knjigo oseb, ki so umrle nasilne smrti, je v medvojnem času v Ljubljanski pokrajini opredeljeval predpis generalnega vikarja Ignacija Nadraha, objavljen v Ljubljanskem škofijskem listu novembra 1942. Navodilo župnijskim uradom je v 1. točki določalo: *»Za vse, ki so umrli nasilne smrti (ubiti, ustreljeni, samomorilci) se mora vršiti komisijski ogled; če tega ogleda ni bilo, naj se to označi v opombi v mrliški knjigi; v vsakem pa župnijski urad zahtevaj ogledni mrliški list občinskega urada; če se ne more dobiti, se tudi to vpiše v opombi v mrliško knjigo. Če tega ni, naj skuša župnik dognati identiteto rajnega s pričami (vsaj dve), ki so rajnega osebno poznale, če tudi to ni mogoče, naj zapiše v matično knjigo neznan ...«* Navodilo župnikom določa, da se v mrliško knjigo vpiše smrt po ugotovljeni identiteti, ki je razvidna iz predloženega mrliškega oglednega lista uradnega organa oziroma sta jo izpričali vsaj dve priči. Če ni bilo opravljeno niti eno niti drugo, je bilo to potrebno navesti v opombi. Identitete nasilno umrlih oseb velikokrat ni bilo mogoče ugotoviti iz več razlogov: mrtvi so bili najdeni pozneje kot je nastopila smrt, identiteto je bilo težko ugotoviti zaradi povzročenih poškodb itd. V takih primerih so vpisali smrt z opombo »neznan«. Obrazec mrliške knjige za medvojno obdobje vsebuje naslednje podatke: zaporedno številko, dan, mesec, leto smrti in pokopa, bivališče pokojnika, hišno številko, krstno ime in priimek, stan umrlega, veroizpoved, starost, bolezen ali vzrok smrti, ali je bila smrt pričakovana ali ne, podpis župnika, ki ga je pokopal, kraj pokopa (pokopališče). Zaradi predmeta raziskave, tj. ugotavljanje smrti, ki so bile povezane z vojnim dogajanjem, je bilo potrebno pri preverjanju

podatkov po matični knjigi najprej odkriti oziroma poiskati osebe, ki so umrle nasilne smrti, kar je zabeleženo v rubriki »bolezen ali vzrok smrti«, iz katere je običajno mogoče razbrati ali je bila smrt povzročena nasilno ali ne. Nato je sledilo preverjanje podatkov iz računalniške baze, če je bila oseba v njej evidentirana. Pri osebnih podatkih so se dopolnili podatki o starših, če ti še niso bili znani (v mrliški knjigi so navedeni le, če je bila oseba samska, sicer je navedeno ime zakonca). Če v mrliški knjigi niso bili zabeleženi, jih je bilo potrebno poiskati po rojstni matični knjigi. Podatke o starših, pravilnem krstnem imenu, točnem datumu in kraju rojstva je bilo mogoče pridobiti le, če je bila oseba rojena na območju župnije, kjer je vpisana smrt. V mrliški knjigi so lahko še podatki o zakonskem stanu in poklicu. Pri podatkih o smrti so točni datumi smrti in kraji pokopov. V rubriki »bolezen ali vzrok smrti« je praviloma naveden tudi povzročitelj smrti, vojni status (ali je bila oseba vojaško dejavna ali ne), npr.: »domobranec, ustreljen po partizanih«; če ni bilo mogoče identificirati umrlega, je naveden opis osebe, včasih tudi okoliščine smrti. Podatki, ki jih v računalniški bazi pogosto še ni bilo in jih je bilo mogoče najpogosteje dopolniti s preverjanjem po matičnih knjigah, so podatki o starših, datumu smrti in kraju pokopa.

Pri obravnavanju obeh vrst matičnih knjig je mogoče tudi ugotoviti, da navkljub načelu verodostojnosti matičnih knjig, iz katerega izhaja, da so podatki točni, prihaja posamično do odstopanj pri navedbi podatkov v eni in drugi knjigi; predvsem pri osebnih imenih (v mrliški knjigi je naveden npr. Stanko, v rojstni Stanislav) in datumu rojstva in smrti; pri datumih so razlike predvsem v dnevih in mesecih, včasih pa celo v letih. To gre pripisati človeškemu faktorju. Pozoren je treba biti pri vpisu smrti brez zaporedne številke, kar pomeni, da je oseba vpisana še drugje. Pri preverjanju takega primera še po rojstni matični knjigi, se je npr. izkazalo, da oseba ni izgubila življenja navedenega datuma med vojno, temveč je vojno preživela in je umrla naravne smrti desetletja po vojni. To je razvidno iz zaznamka o smrti vpisanega v rojstni matični knjigi.

V matične knjige umrlih (MKU), kakor se imenujejo mrliške knjige iz povojnega obdobja in so jih vodili do leta 1986 po naseljih, po tem letu pa so jih začeli voditi po matičnih območjih matičnih uradov, so razen tekočih smrti vpisovali in še vpisujejo razglasitve pogrešancev za mrtve. Prav na ta kriterij je bilo potrebno biti pozoren pri raziskavi. Razglasitev pogrešanca za mrtvega je v obrazcu vpisana v razdelku »pripombe in popravki«. Iz vpisa je razvidno, ali se razglasitev nanaša na obravnavano obdobje. V matično knjigo umrlih vpisujejo naslednje podatke: dejstvo smrti z relevantnimi podatki, osebno ime preostalega zakonca, če je bil umrli poročen, osebna imena staršev umrlega in osebno ime prijavitelja oziroma naslov zavoda, če je smrt prijavil zavod, razglasitev pogrešanega za mrtvega in smrt, dokazana v sodnem postopku. Dokazano smrt pogrešanega so desetletja po vojni vpisovali v mrliško matično knjigo na podlagi pravnomočne sodne odločbe sodišča, v novejšem obdobju ta postopek izvajajo upravne enote.

K matični knjigi umrlih spadajo tudi spisi (t. i. mrliški arhiv), ki so za raziskovanje tematike o žrtvah vojne in revolucije zelo pomembni. Sam vpis smrti pogrešanca, ki je bil razglašen za mrtvega, običajno ne vsebuje vseh podatkov. V matični knjigi velikokrat ni podatka o vzroku smrti, ki pa je za raziskavo o žrtvah vojne bistvenega pomena. Spis pa vsebuje sodni sklep oziroma pravnomočno sodno odločbo, v kateri so navedene domnevne okoliščine smrti pogrešane osebe, iz katerih je mogoče razbrati domnevni datum in kraj smrti, povzročitelja smrti, vojni status pogrešanca (ali je bil pripadnik vojaških enot ali civilist). V raziskavi se je vse to beležilo kot podatek ali pa opombo. Če ilustriramo: v razdelku pripombe in popravki je navedeno: *"Razglašen za mrtvega s sklepom okrajnega sodišča v Grosupljem št. R 319/56-9 z dne 13. 4. 1957. 1. 1. 1949 je dan, ki ga pogrešani ni preživel."* Iz navedenega je mogoče razbrati, da je pogrešani bil razglašen za mrtvega s sodnim sklepom, datum razglasitve in dan, ki ga je sodišče določilo kot dan, ki ga pogrešani ni preživel. To so v MKU vpisali kot datum smrti. Ta podatek se je v raziskavi zabeležil v opombo, saj so sodišča z razglasitvijo pogrešanca za mrtvega določala dan, ki ga pogrešani ni preživel, in ne datuma dejanske smrti. Ker natančnega datuma smrti ni bilo mogoče ugotoviti, je sodišče po preteku določenega roka od zadnjega dneva v mesecu, v katerem je pogrešani še živel, potem pa izginil oziroma je za njim izginila vsaka sled, določilo dan, ki ga ni preživel. Roka razglasitve pogrešane osebe za mrtvo niso enotno določali na vseh sodiščih; razlikoval se je od sodišča do sodišča. Vloge za uvedbo postopka za razglasitev pogrešanih oseb za mrtve so predlagatelj, svojci pogrešanih, žene, matere, bratje, sestre v obdobju po končani vojni do konca

leta 1986 vlagali na pristojna sodišča na podlagi zakona o razglasitvi pogrešancev za mrtve in o dokazovanju smrti verjetno iz več razlogov. Če je bil v predlogu izražen pravni interes, je šlo v večini primerov za ureditev premoženjskih zadev (prejemanje pokojnine po možu, delitev premoženja oziroma zaradi potreb zapuščinskega postopka). Največkrat pa pravni interes ni bil izražen, zato je mogoče sklepati, da so predložili vlogo iz povsem moralno-etičnega vidika. Iz predlogov za razglasitev pogrešanih za mrtve je mogoče zaznati v 50., 60., 70. letih intenzivno dinamiko vpisov smrti, medtem ko v drugi polovici 40. in 80. let vloge niso tako pogoste. Pravi val predlogov za razglasitev pogrešanih za mrtve je sprožila dopolnitev zakona o matičnih knjigah iz leta 1995, ki je v 1. odstavku 19. člena omogočila posebni naknadni vpis v matične knjige umrlih in izdajo mrliškega lista za osebe, ki so izgubile življenje neposredno po koncu druge svetovne vojne, in tudi za posamezne primere smrti oseb, ki so izgubile življenje med vojno in niso bile vpisane v matično knjigo umrlih.

Dopolnitev zakona sodi v čas po slovenski osamosvojitvi in demokratizaciji, ko je o travmatičnih vprašanjih iz vojnega in povojnega obdobja stekla široka javna razprava. Pojavljale so se zahteve po reviziji prikazovanja zgodovine; v nasprotju z dotedanjo prevladujočo črno-belo resnico o partizanstvu in kolaboraciji se je do preteklosti skušalo vzpostaviti bolj uravnotežen odnos. V ospredje je stopalo vprašanje narodne pomiritve ali sprave, katero se je pojmovalo kot pravico in možnost izražanja in izkazovanja spoštovanja mrtvim.

Tako sta bila v tesni povezavi s popravo krivic in z dopolnitvijo zakona o matičnih knjigah sprejeta Zakon o žrtvah vojnega nasilja in Zakon o popravi krivic. Z vsemi temi med seboj povezanimi zakoni se je po preteku pol stoletja začel pravnoformalni postopek za uradno registracijo žrtev množičnih pobojev političnih nasprotnikov, do katerih je prišlo v Sloveniji po zmagi revolucije in revolucionarnem prevzemu oblasti s strani komunistične partije. Z njimi je bila sorodnikom, svojcem nasilno umrlih oseb dana možnost za uvedbo postopka ugotovitve in naknadnega vpisa smrti v matično knjigo umrlih in nadalje možnost uveljavljanja priznanja statusa žrtve vojnega nasilja.

Z dopolnitvijo zakona o matičnih knjigah je mogoče zaradi naknadnih vpisov smrti popolneje in natančneje raziskati posamezne kategorije žrtev. Na območju Ljubljanske pokrajine so to domobranci, ki so izgubili življenje v povojnih množičnih pobojih, in civilne žrtve, ki so umrle v bombardiranjih in nesrečah z eksplozivnimi sredstvi. Na nemškem okupacijskem območju, na Štajerskem, Gorenjskem, Koroškem pa so to predvsem žrtve iz vrst mobiliziranih v nemško vojsko. Izvedeno preverjanje po matičnih knjigah potrjuje, da so bila prizadevanja v smeri pridobivanja dovoljenja dostopa do matičnih knjig več kot upravičena.

Druga svetovna vojna je skladno s svojim totalnim značajem v marsikateri deželi prizadela na različne načine tako rekoč celotno prebivalstvo. Izpopolnjena bojna sredstva ter vsakovrstna sovraštva so izrazito povečala število človeških žrtev v primerjavi s prvo svetovno vojno. Ločnice med fronto in zaledjem so se zabrisale. Smrt ni zahtevala svojega davka le med moškimi v uniformah, temveč tudi med civilisti, vključno z ženskami, ostarelimi osebami in otroki, ki so umirali zaradi bombardiranj, v taboriščih, zaradi različnih represalij itd.

Tudi prebivalci Slovenije so intenzivno doživljali raznovrstna nasilja, ki so puščala za sabo različne prizadetosti. Najbolj tragična so seveda tista nasilja, ki so imela za posledico izgubo človeških življenj.

Podatki o smrtnih žrtvah najbolj neposredno govorijo o silovitosti vojnega pustošenja, njihova analitična umestitev v širši kontekst pa razkrije marsikatero črto v naravi vojne. Za razumevanje problematike smrtnih žrtev na Slovenskem med drugo svetovno vojno in neposredno po njej je nujno vsaj opozoriti na naslednje temeljne značilnosti dogajanja in procesov na Slovenskem v času druge svetovne vojne: okupacija aprila 1941 in dejanski razpad Kraljevine Jugoslavije; razkosanje slovenskega ozemlja med tri štiri okupatorje; grožnja etničnega izginotja Slovencev; odpor okupaciji pod okriljem Osvobodilne fronte slovenskega naroda in dejanskim vodstvom komunistov; revolucija; protirevolucija; kolaboracija; državljanska vojna. Podatki o žrtvah odražajo vsa ta naznačena dejstva in procese.

Zbrani podatki tvorijo računalniško bazo podatkov z naslovom »Smrtne žrtve med prebivalstvom na območju Republike Slovenije med drugo svetovno vojno in neposredno po njej«. S pomočjo

računalniškega programa je mogoče opravljati najrazličnejše analize, ki že v tej fazi, čeprav delo še ni zaključeno, omogočajo precej natančno kvantifikacijo posameznih dejstev in s tem globalnih razmerij. Statistične analize omogočajo razbirati strukturo žrtev po različnih parametrih – npr. glede na njihov vojni status in povzročitelje, ugotavljajo dinamiko izgub po posameznih obdobjih in razlike po posameznih okupacijskih conah, izkazujejo silovitost notranjega slovenskega konflikta, katere starostne skupine so bile najbolj prizadete, izgube glede na spolno pripadnost itd. Navidez suhoparni statistični podatki, umeščeni v širši kontekst, pa bodo nedvomno prispevali k bolj verodostojni in poglobljeni oceni značaja druge svetovne vojne in posledično povojnega dogajanja na Slovenskem.

Parcialni rezultati, izkušnje, spoznanja in problemi, ki so se med raziskavo pojavljali, so ilustrirani z nekaterimi spodaj navedenimi primeri.

Na območju, ki ga pokriva ljubljanska upravna enota (s svojimi 9 krajevnimi uradi), je bilo mogoče preveriti več kot 7500 imen žrtev.

Tabela 1 – Število žrtev 2. svetovne vojne in povojnih pobojev (1041-1946) z območja Upravne enote Ljubljana:

<i>Matični urad</i>	<i>Število preb. l. 1931</i>	<i>Število vseh žrtev</i>	<i>Število preverjenih žrtev po matičnih knjigah</i>	<i>Delež preverjenih žrtev (%)</i>	<i>Delež žrtev glede na prebivalstvo (%)</i>
<i>Ljubljana</i>	<i>79.391</i>	<i>6.297</i>	<i>4.725</i>	<i>75</i>	<i>7,9</i>
<i>Velike Lašče</i>	<i>5.211</i>	<i>766</i>	<i>545</i>	<i>71</i>	<i>14,7</i>
<i>Polhov Gradec</i>	<i>2.525</i>	<i>461</i>	<i>345</i>	<i>74</i>	<i>18</i>
<i>Ig</i>	<i>3.957</i>	<i>755</i>	<i>421</i>	<i>55</i>	<i>19</i>
<i>Dobrova</i>	<i>1.720</i>	<i>328</i>	<i>202</i>	<i>61</i>	<i>19</i>
<i>Horjul</i>	<i>2.510</i>	<i>425</i>	<i>297</i>	<i>69</i>	<i>17</i>
<i>Škofljica</i>	<i>1.721</i>	<i>312</i>	<i>179</i>	<i>57</i>	<i>18</i>
<i>Vodice</i>	<i>2.584</i>	<i>170</i>	<i>94</i>	<i>55</i>	<i>6</i>
<i>Medvode</i>	<i>5.005</i>	<i>407</i>	<i>259</i>	<i>63</i>	<i>8</i>
<i>Notranje Gorice (Preserje in Brezovica)</i>	<i>4.294</i>	<i>474</i>	<i>414</i>	<i>87</i>	<i>11</i>
<i>Skupaj</i>	<i>108.918</i>	<i>10395</i>	<i>7541</i>	<i>72</i>	<i>9,5</i>

Statistična analiza podatkov kaže, da je na območju upravne enote Ljubljana preverjenih približno dve tretjini vojnih in povojnih žrtev po mrliških in rojstnih matičnih knjigah, kar predstavlja sorazmerno visok delež preverjenosti. Pri te tej upravni enoti gre za območja, ki so bila viktimološko že doslej dobro obdelana v literaturi, tako da je bila baza podatkov že tako izpopolnjena, da je bilo število novih vnosov relativno nizko. Velik pomen pa je imelo tudi preverjanje oseb po rojstnih matičnih knjigah, saj se je v skoraj 100 primerih izkazalo, da so osebe, ki so bile evidentirane v bazi podatkov kot žrtev vojne, vojno preživele. Na širšem ljubljanskem območju pa izstopajo kraji z izredno visokim številom žrtev oziroma visoko populacijsko izgubo (Ig, Škofljica, Polhov Gradec, Dobrova), ki znaša celo 18 % – 19 %, kar je visoko nad slovenskim povprečjem in tudi nad povprečjem izgub v Ljubljanski pokrajini. Precejšen delež v tem visokem odstotku izgub predstavljajo po vojni pobiti domobranci.

Na območju Upravne enote Domžale, ki poleg te občine pokriva še občine Moravče, Mengeš, Trzin, Lukovico in del Trojan, ni bilo mogoče dobiti na vpogled arhivske dokumentacije zaradi njene neurejenosti. V jeseniški in radovljiški upravni enoti pa pristojna sodišča upravnim enotam do leta 1953 niso pošiljala celotnih sklepov o razglasitvi za mrtve, ki bi vsebovali podatek o vzroku smrti, temveč so jim predala le skopo obvestilo, da je oseba spoznana za mrtvo, zato je več usod ostalo nepojasnenih. To predstavlja problem, saj za več deset oseb, ki so pogrešane v vojnem času, ni mogoče z gotovostjo trditi, da so vojne žrtve, ker iz vpisa v mrliško knjigo ni razvidno, če so umrli ali izginili v dogodkih, povezanih z vojnim nasiljem. Vso to dokumentacijo bi bilo potrebno

pregledati na pristojnih sodiščih, ki so izdala sklepe o razglasitvah za mrtve, kar pa v okviru zadevnega projekta že zaradi časovnega faktorja ni bilo mogoče storiti. Do podobnih problemov prišlo še v Celju zaradi delno uničenega arhiva. Na drugih upravnih enotah je skupina dobila na vpogled v vso dokumentacijo, torej tudi arhivsko, vendar se je npr. za Upravno enoto Trbovlje večkrat izkazalo, da sklepi o razglasitvi za mrtve niso nudili dovolj podatkov, temveč le golo dejstvo, da je oseba izginila v določenem dogodku, ki je povezan z vojno, tako da v teh primerih ni bilo mogoče razrešiti dokončne usode teh posameznikov. Problem je skupina vsaj delno rešila s pomočjo Zasavskega muzeja v Trbovljah, ki je odstopil njihove sezname žrtev druge svetovne vojne.

Spodnja tabela ponazarja stopnjo preverjenosti žrtev iz računalniške baze po matičnih knjigah ter podaja izračun populacijske izgube na območju Upravne enote Domžale.

Tabela 2 – Število žrtev 2. svetovne vojne in povojnih pobojev (1941-1946) z območja Upravne enote Domžale:

Matični urad	Število preb. l. 1931	Število vseh žrtev	Število preverjenih žrtev po matičnih listih	Delež preverjenih žrtev (%)	Delež žrtev glede na prebivalstvo (%)
Domžale in Radomlje	8575	673	406	64	7,8
Blagovica, Lukovica (z delom Trojan)	4533	437	281	64	9,6
Mengeš in Trzin	2991	182	95	52	6
Moravče	4051	434	214	49	10,7
Skupaj	20150	1726	996	58	8,5

Statistična analiza podatkov kaže, da je na območju upravne enote Domžale preverjenih 996 vojnih in povojnih žrtev po mrljskih in rojstnih matičnih knjigah, kar pomeni, da je bilo mogoče preveriti 58 % delež podatkov iz računalniške baze. Pri tej upravni enoti gre za območja, ki so bila viktimološko že doslej dobro obdelana v literaturi, tako da je baza podatkov že tako »izpopolnjena«, da se število novih vnosov umirja in jih je 37, pretežno žrtev med mobiliziranimi Gorenjci v nemško vojsko. Na tem območju je zaradi razvoja medvojnih dogodkov kar nekaj več žrtev, kot jih je v slovenskem povprečju, ki znaša nekaj več kot 6 % populacije. To območje je namreč izgubilo 8,5 % svojih ljudi.

Pri obravnavi žrtev druge svetovne vojne občine Novo mesto, že uvrščenih v INZ bazo podatkov, se je ob preverjanju le-teh še po matičnih knjigah, torej tistih oseb, ki so imele rezidenčno pravico v občini Novo mesto (današnja občina Novo mesto sestavljajo nekdanje, ti. stare občine: Novo mesto, Prečna, Št. Peter, Šmarjeta, Šmihel-Stopiče) pokazalo, da je bilo moč preveriti 40, 7 % žrtev. Od vseh obravnavanih žrtev po matičnih knjigah, je bilo na novo evidentiranih 70 oseb ali 5,6 %. Na novo evidentirane osebe so zvečine: osebe neznanega statusa, ki so pogrešane v obdobju po vojni (verjetno gre za pripadnike domobranskih enot); osebe iz vrst civilnega prebivalstva, (ostareli in otroci), ki so življenje izgubili ali v bombardiranjih ali pa v nesrečah, povezanih z vojnimi dogodki (igranje z eksplozivnimi sredstvi); pripadniki domobranskih (umrli kot žrtve v povojnih pobojih) in partizanskih enot (padli v boju ali umrli za posledicami ran). 25, 5 % žrtev današnje občine Novo mesto je v povojnih pobojih izgubilo življenje, zvečine gre za pripadnike domobranskih enot.

Tabela 3: Žrtve z območja občine Novo mesto – Matični urad Novo mesto Upravne enote Novo mesto

Matični urad Novo mesto	Število prebivalstva današnje	Število žrtev v bazi INZ	Število žrtev preverjenih po matičnih	% novih žrtev	% žrtev preverjenih po matičnih knjigah	Delež vseh žrtev glede na število prebivalstva
-------------------------	-------------------------------	--------------------------	---------------------------------------	---------------	---	--

	občine Novo mesto l. 1941		knjigah			l. 1941	
Matični urad Novo mesto	21 546	3 039	1 236	5, 6 %	40, 7 %	14, 1 %	

V primerjavi s spodaj prikazano občino Žužemberk to izkazuje bolj raznoliko usmerjenost prebivalstva. Visok delež vseh žrtev, 14, 1 %, glede na število prebivalstva današnje občine Novo mesto dokazuje intenzivnost vojne na tem območju.

Tabela 4: Žrtve z območja občine Žužemberk (Krajevni urad Žužemberk in Krajevni urad Hinje), Upravna enota Novo Mesto

Krajevni urad Žužem-berk in Krajevni urad Hinje	Število prebival- stva današnje občine Žužemberk l. 1941	Število žrtev v bazi INZ	Število žrtev, preverjenih po matičnih knjigah glede na število žrtev v bazi INZ	% novih žrtev	Delež preverjenih glede na število vseh žrtev v bazi INZ	Delež vseh žrtev glede na število prebival- stva l. 1941
KU Žužemberk in Hinje	7487	888	687	4,3 %	77, 34 %	11, 8 %

Pri obravnavi žrtev druge svetovne vojne občine Žužemberk, že uvrščenih v INZ bazo podatkov, se je ob preverjanju le-teh še po matičnih knjigah, torej tistih oseb, ki so imele rezidenčno pravico v občini Žužemberk (današnja občina Žužemberk sestavljajo nekdanje, ti. stare občine: Ajdovec, Dvor, Hinje in Žužemberk), pokazalo, da je bilo moč preveriti 77, 34 % žrtev. Od vseh obravnavanih žrtev jih je bilo na novo evidentiranih 30 oseb ali 4, 3 %; (gre za pripadnike partizanskih enot, ki so življenje izgubili na tem območju; osebe neznanega statusa). Na podlagi tega gradiva kot tudi poprejšnjega, ugotovitve kažejo, da je bil tudi tu medslovenski razkol med najhujšimi, saj je v povojnih pobojih umrlo 46, 7 % vseh obravnavanih žrtev, zvečine pripadnikov domobranskih enot (94, 7 % žrtev iz domobranskih vrst je izgubilo življenje v povojnih dogodkih). To hkrati izkazuje visok delež protirevolucionarno oziroma protipartizansko usmerjenega prebivalstva. Vojna je bila tu tudi zelo intenzivna, saj je današnja občina Žužemberk utrpela izgubo 11,8 % tedanjega prebivalstva, kar je za 2,5 % več od povprečja Ljubljanske pokrajine. S preverjanjem žrtev po matičnih knjigah za omenjeni občini se je potrdil splošni vtis, ki velja za Ljubljansko pokrajino: z dopolnjevanjem osebnih in podatkov o smrti so se zvečine žrtve druge svetovne vojne te pokrajine, ki je v primerjavi z drugimi pokrajinami že do zdaj relativno dobro raziskana, še natančneje izrisale. Med civilnimi žrtvami so se natančneje izrisale tiste osebe, ki so izgubile življenje v bombardiranjih, predvsem gre za ostarele in otroke; med vojaškimi osebami pa so se izpopolnili podatki pripadnikov domobranskih in partizanskih enot.

Analiza dela na Upravni enoti Črnomelj izkazuje naslednje rezultate:

Na območju današnje občine Črnomelj (vključene so tudi osebe živeče na območju Vinice, Adlešičev in Dragatuša, ne pa osebe, živeče na območju Semiča, saj je danes Semič samostojna občina) je v bazi 1072 oseb, od tega je bilo 608 oseb preverjenih po matičnih knjigah (286 oseb živečih na območju stare občine Vinica, od tega 168 oseb preverjenih po matičnih knjigah). Glede vojnega statusa oseb, preverjenih po matičnih knjigah, so med žrtvami prevladovali pripadniki NOV in POS z 283 žrtvami. Sledijo jim civilisti s 165 žrtvami in domobranci z 87 žrtvami. 37 oseb je takih, ki jim ni bilo moč določiti vojnega statusa. Vojni status ostalih žrtev je sledeč: aktivisti OF (9), Jugoslovanska kraljeva vojska (3), Katoliška akcija (1), Narodna zaščita (1), NOV in POJ (5), partizanski dezertar (4), sodelavec partizanskega gibanja (4) ter vaški stražar (6). Med povzročitelji so prevladovali nemške okupacijske enote (123) in italijanski okupator (107). Pri 124 osebah

povzročitelj ni znan. 69 oseb je bilo žrtev partizanskih enot, isto število je bilo po vojni žrtev enot Jugoslovanske armade. Domobranci so povzročili smrt v 43 primerih, skupaj z nemškim okupatorjem pa v 28 primerih. Kot povzročitelji sledijo vaški stražarji (12; skupaj z italijanskim okupatorjem pa v 4 primerih), ustaši (6), OZNA (4), VOS (1), v trinajstih primerih pa je povzročitelj sama žrtev, saj gre za različne nesreče z orožjem in eksplozivom, zlasti po vojni.

Tabela 5 -

Upravna enota Črnomelj	Št. preb. današnje občine Črnomelj l. 1941	Št. žrtev v bazi INZ	Preverjeni po matičnih knjigah	Št. novih žrtev po matičnih knjigah	preverjeni glede na število vseh žrtev	% žrtev glede na število prebivalstva
Črnomelj ter krajevni uradi brez Semiča	14.745	1072	608	33	56,72 %	7,27 %

Na območju današnje občine Semič je v bazi 329 oseb, od tega jih je 228 preverjenih po matičnih knjigah. Med žrtvami prevladujejo civilisti (75), sledijo jim pripadniki NOV in POS (66) ter domobranci (41). Vojni status ostalih žrtev je sledeč: neznan (12), aktivisti OF (10), Jugoslovanska kraljeva vojska (1), Katoliška akcija (2), Narodna zaščita (1), NOV in POJ (2), partizanski dezerter (4), sodelavec partizanskega gibanja (2) ter vaški stražar (8). Med povzročitelji je prevladoval italijanski okupator, in sicer v 38 primerih. Sledijo pripadniki enot NOV in POS (35), JA (32), vaški stražarji (19), domobranci (16), nemški okupator (15), v 57 primerih pa povzročitelj ni znan. V petih primerih je povzročitelj sama žrtev (nesreča z orožjem, eksplozivom), v dveh primerih je povzročitelj VOS, v enem primeru ustaši in prav tako v enem primeru zavezniške vojaške enote. V štirih primerih so povzročitelji domobranci in nemški okupator skupaj, v enem primeru pa vaški stražarji in italijanski okupator skupaj.

Tabela 6 – Žrtve z območja občine Semič

Upravna enota Črnomelj	Št. preb. današnje občine Semič l. 1941	Št. žrtev v bazi INZ	Št. žrtev preverjenih po matičnih knjigah	Št. novih žrtev po matičnih knjigah	preverjeni žrtev glede na število vseh žrtev	% vseh žrtev na število prebivalstva
Krajevni urad Semič	3.726	329	228	13	69,30 %	8,83 %

V Upravni enoti Metlika so se s preverjanjem po matičnih knjigah natančneje izrisale žrtve med civilisti, še zlasti med starejšo populacijo in otroci. Ti so večinoma življenje izgubili med bombardiranjem in v nesrečah z eksplozivnimi sredstvi. Delež na novo evidentiranih se je v skladu s pričakovanji pokazal za večjega od ostalih območij; na novo evidentiranih je bilo 67 oseb, kar predstavlja 15,5% vseh preverjenih po matičnih knjigah. Zlasti so novi primeri iz vrst partizanov, ki so življenje izgubili v bojih na področju Bele krajine in so bili doma izven območja današnje občine Metlika (predvsem so to partizani s Primorske); skupno število nedomačinov različnih kategorij žrtev je 42, civilne žrtve (starejši ljudje in otroci) in žrtve neznanega statusa. Izkazalo se je, da bodo posamezni primeri žrtev iz vrst civilnega prebivalstva iz obmejnega območja, predvsem iz kraja Drage, poseljenega s prebivalci grško katoliške veroizpovedi, ostali opremljeni z nepopolnimi osebnimi podatki, saj se ti nahajajo v rojstnih matičnih knjigah na Hrvaškem. Običajno so se ti prebivalci krščevali v župniji Drage in Radatovići (Hrvaška).

Tabela 6 – Žrtve z območja Upravne enote Metlika

Upravna enota Metlika	Št. preb. današnje občine	Št. žrtev v bazi	Št. žrtev preverjenih po	Št. novih žrtev	% preverjenih žrtev glede	% vseh žrtev na število prebivalstva
-----------------------	---------------------------	------------------	--------------------------	-----------------	---------------------------	--------------------------------------

	Metlika l. 1941	INZ	matičnih knjigah	po matični h knjigah	na število vseh žrtev	
Matični urad Metlika	11316	744	432	67	58,3 %	6,8%

V Upravni enoti Celje je bilo v obravnavo zajetih 1278 oseb (1138 oseb je preverjenih po matičnih knjigah oziroma so to osebe, za katere se je po preverjanju v mrljskih knjigah izkazalo, da so res vojne oziroma povojne žrtve), od tega 140 oseb ni bilo mogoče smatrati za povsem preverjene spričo dejstva, da je sicer precej evidentno, da je oseba vojna oziroma povojna žrtev, a bi bila potrebna še potrditev v arhivu k mrljskim matičnim knjigam, ki pa v Celju do leta 1971 ni ohranjen. Od vseh obravnavanih oseb je bilo približno 240 novih, vendar je od teh dokončno preverjenih le približno 100. Če pogledamo vojni status obravnavanih oseb vidimo, da prevladujejo osebe, pri katerih ni znan vojni status (341, od tega imajo oznako »preverjen v mrljskih knjigah« 229), sledijo civilisti (321, od tega jih ima 308 oznako »preverjen«), nato pripadniki NOV in POS (208, od tega jih ima 201 oznako »preverjen«), nato pripadniki nemške vojske (156, 152 imajo oznako »preverjen«), sledijo sodelavci partizanskega gibanja (151, 148 jih ima oznako »preverjen«), aktivisti OF (60) in drugi. Med vsemi obravnavanimi osebami je bilo vsaj 38 oseb nemške narodnosti. Največ žrtev je povzročil nemški okupator, sledijo osebe, pri katerih je povzročitelj neznan, naslednji povzročitelj je Rdeča armada, nato OZNA po vojni, sledijo zavezniške vojaške enote, pripadniki NOV in POS ter ostali. Omeniti še velja, da se je pri obravnavi frankolovskih žrtev pokazalo, da jih je 8 živelo izven današnje Slovenije. Takšni so podatki v mrljskih knjigah, čeprav je v bazi podatek, da so te osebe živele na območju današnje Slovenije.

V ptujski upravni enoti je projektna skupina v skladu s pričakovanji natančneje podatke o žrtvah med vojaškimi osebami, še zlasti med mobiliziranimi v nemško vojsko. S preverjanjem po matičnih knjigah so se natančneje izrisale tudi žrtve med civilisti, še zlasti med otroci, ki so življenje izgubili zaradi vojnih dogodkov, kot so nesreče z eksplozivnimi sredstvi in bombardiranja. Delež na novo evidentiranih se je v skladu s pričakovanji pokazal za večjega od ostalih območij; na novo je bilo evidentiranih kar 323 oseb, kar predstavlja 25 % vseh preverjenih po matičnih knjigah. Zlasti so novi primeri iz vrst pripadnikov nemške vojske, ki so življenje izgubili v bojih na Vzhodni in Zahodni fronti ali pa so bili tam med spopadi pogrešani ter žrtve neznanega statusa.

Upravna enota Ptuj	Število prebivalstva današnje občine Ptuj l. 1941	Število žrtev v bazi INZ	Žrtve preverjene po matičnih knjigah	Število novih žrtev po matičnih knjigah	Delež preverjen ih žrtev, preverjen ih po matičnih knjigah glede na število vseh žrtev	Delež vseh žrtev glede na število prebivalstva
Matični urad Ptuj in Krajevni uradi: Videm, Destnik, Majšperk, Gori šnica, Dornava,	61 009	1920	1280	323	66, 6 %	3, 14 %

Kidričevo, Cirkulane, Podlehnik, Markovci, Hajdina, Juršinci, Zavrč, Trnovska vas, Vitomarci, Žetale						
---	--	--	--	--	--	--

Velja poudariti, da se stopnja preverljivosti po matičnih knjigah med posameznimi uradi razlikuje. Zlasti visoka je v manjših uradih, npr.: KU Podlehnik, Markovci, Hajdina. Stopnja preverljivosti se tu giblje med 83 % in skoraj 95 %. Manjša pa je preverljivost v večjih uradih, npr.: Ptuj, kjer le-ta pade pod povprečje in znaša 37, 5 %.

Izpostaviti velja tudi, da je na območju današnje občine Ptuj, bilo proti koncu vojne ustanovljeno koncentracijsko taborišče Strnišče pri Ptuj, ki ga je upravljala OZNA. Tja so bili internirani politični nasprotniki, pripadniki nemške narodne manjšine, pa tudi vojni ujetniki. Večinoma povojni, poleti in jeseni 1945 je tu umrlo 119 oseb, približno polovica teh je bila civilistov, za polovico pa se statusa ni dalo ugotoviti. Umirali so zaradi bolezni, predvsem za grižo ali pa je bila smrt nasilno povzročena. Na tem območju pa so osebe neznanega statusa, pa tudi civilisti ob in po koncu druge svetovne vojne izginjale v neznanih okoliščinah. Običajno so jih pripadniki OZNE aretirali, jih zaprli v ptujske zapore, nato premestili v taborišče Strnišče, nadaljnje po prehodnem zadržanju v mariborskih zaporih pa so neznano kako in kam izginili. Arhiv k matičnim knjigam navaja npr.: »odpeljan v rajh«, kar je verjetno pomenilo, da so bili nekje pod Pohorjem likvidirani. Na Upravni enoti Maribor je bilo skupno v obravnavi 2826 oseb (vključeni tudi tisti, ki niso s tega območja). Od tega je 2566 oseb dobilo oznako »preverjeni v mrljskih knjigah«. V bazi je 3583 oseb, ki so živele na območju današnje občine Maribor. Od teh je bilo v obravnavi po matičnih knjigah 1596 oseb. Med njimi je 1398 oseb dobilo oznako »preverjen«. Pri ostalih osebah te oznake ni bilo moč z gotovostjo dati, ker ostajajo še odprta vprašanja. Med 1398 osebami je bilo približno 380 novih. Upravna enota Maribor obsega poleg mestne občine Maribor tudi občine Duplek, Hoče-Slivnica, Miklavž na Dravskem polju, Rače-Fram, Starše in del občine Pesnica. V bazi je 136 oseb, ki so živele na območju današnje občine Duplek. Od teh je bilo v obravnavi po matičnih knjigah 86 oseb. Med njimi jih je 81 dobilo oznako »preverjen«. 3 osebe so bile nove. V bazi je 219 oseb, ki so živele na območju današnje občine Rače-Fram. V obravnavi po matičnih knjigah je bilo 99 oseb. Med temi jih je 95 dobilo oznako »preverjen«. Ena oseba je bila nova. Na območju današnje občine Starše je 77 oseb, ki jih imamo v bazi. 59 oseb je bilo v obravnavi po matičnih knjigah, med njimi je 57 oseb dobilo oznako »preverjen«. 3 osebe so bile nove. V bazi je 164 oseb, ki so prebivale na območju današnje občine Hoče-Slivnica. Od teh jih je bilo 92 v obravnavi po matičnih knjigah. 85 oseb je dobilo oznako »preverjen«. Med temi je bilo 13 oseb novih. Na območju današnje občine Miklavž na Dravskem polju je v bazi 60 oseb. Med njimi je bilo 35 oseb preverjenih po matičnih knjigah. 33 oseb je dobilo oznako »preverjen«. Od teh 33 oseb je bila 1 nova. Na območju današnje občine Pesnica je živel 193, ki jih imamo v bazi. 5 naselij v okviru te občine spada pod upravno enoto Maribor, in sicer Dragučova (v bazi je 7 oseb), Pernica (v bazi je 10 oseb), Ložane (v bazi sta 2 osebi), Vosek (v bazi je 11 oseb) in Vukovje (v bazi je 7 oseb). Pri Dragučovi je bilo 5 oseb preverjenih po matičnih knjigah in vse so dobile oznako »preverjen«. Med temi petimi ni bilo novih oseb. Pri Pernici je bilo 6 oseb preverjenih po matičnih knjigah, pet oseb je dobilo oznako »preverjen«. Med njimi ni bilo novih. Pri Ložanah je bila 1 oseba preverjena po matičnih knjigah in ni bila nova. Dobila je oznako »preverjen«. Pri Vosku je bilo 5 oseb preverjenih po matičnih knjigah. 3 so dobile oznako »preverjen«. Med njimi ni bilo novih oseb. Pri Vukovju so bile 3 osebe preverjene po matičnih knjigah in vse so dobile oznako »preverjen«. Med njimi ni bilo novih oseb.

Tabela 7 - Pregled števila žrtev na območju občin Upravne enote Maribor

Občine UE	Št. žrtev	Št. žrtev	Št. novih	Delež preverjenih	Delež
-----------	-----------	-----------	-----------	-------------------	-------

Maribor	v bazi INZ	preverjenih po matičnih knjigah	žrtev	žrtev glede na vse žrtve	žrtev glede na št. prebiva lstva
Maribor	3583	1398	pr. 380	39 %	10,9 %
Duplek	136	81	2	60 %	6,9 %
Hoče- Slivnica	164	85	13	52 %	2,9 %
Miklavž na Dravskem polju	60	33	1	55 %	9,8 %
Rače-Fram	219	95	1	43,4 %	3,5 %
Starše	77	57	3	74 %	19,4 %
Del Pesnice	37	17	/	45,9 %	2,6 %

Na tem mestu ponazarjamo tudi zapletenost izračunavanja deleža žrtev glede na celotno prebivalstvo na nekem območju, saj je potrebno pridobiti podatke za vsako občino posebej, pri čemer se območje nekdanje občine danes lahko nahaja v dveh upravnih enotah. Po ljudskem štetju iz leta 1931 je imela mestna občina Maribor (mesto in njegova neposredna okolica 33.149 prebivalcev. Občina Duplek je imela v letu 1931 1.967 prebivalcev, upoštevajoč podatke iz priročnika, ki ga uporabljamo pri svojem delu kot pripomoček pri določanju nekdanjih občin, v katere so sodili današnji kraji. V občini Hoče (brez Sv. Miklavža, ki je danes samostojna občina) je v letu 1931 živel 3234 prebivalcev, v občini Slivnica pa 2.417 prebivalcev. Skupaj torej 5651 prebivalcev. Sv. Miklavž je sodil v občino Hoče. V letu 1931 je ta kraj štel 614 prebivalcev. Občina Rače je v letu 1931 štela 3.513 prebivalcev, občina Fram pa 2.644 prebivalcev. Skupaj 6157. Starše so danes samostojna občina, predvojno in med vojno pa je ta kraj sodil v občino Št. Janž na Dravskem polju. Imel je 397 prebivalcev. V tistem delu občine Pesnica (5 naselij), ki danes sodi pod Upravno enoto Maribor je živel 1399 prebivalcev.

Glede vojnega statusa tu izpostavljamo predvsem civiliste, mobilizirance v nemško vojsko, pripadnike NOV in POS, pripadnike NOV in POJ in povojne žrtve. Od 2826 oseb, ki so bile zajete v obravnavi na Upravni enoti Maribor, je 537 oseb, pri katerih vojni status ni znan. Od teh jih je 388 dobilo oznako »preverjen«. V obravnavi je bilo 714 civilistov. Med njimi jih je 670 dobilo oznako »preverjen«. Med temi 670 jih je bilo 110 ustreljenih kot talci. V obravnavi je bilo 605 oseb mobiliziranih v nemško vojsko. 579 oseb je dobilo oznako »preverjen«. 365 oseb, ki so bili preverjeni po mrljskih knjigah, se je borilo v vrstah NOV in POS. 341 je bilo mogoče z gotovostjo dati oznako »preverjen«. 62 oseb, ki so bili obravnavani na UE Maribor, se je borilo v vrstah NOV in POJ. Med njimi jih je 57 dobilo oznako »preverjen«.

V bazi INZ je 836 oseb, ki so bile obravnavane na UE Maribor, in so umrle v letu 1945. Od teh jih je 737 dobilo oznako »preverjen«. Od teh je 258 takih oseb, ki so umrle v maju 1945 ali kasneje v letu 1945. Večina jih je jasno žrtev povojnih pobojev. Njihov vojni status po večini ni znan. Od 2826 oseb, ki so bile v obravnavi na omenjeni UE, jih je 83 umrlo v letu 1946. 52 jih je dobilo oznako »preverjen«. Med temi 83 bi izpostavili osebe (zlasti starejše), ki so jih jugoslovanske oblasti nameravale izselitev iz Jugoslavije, in so umrle januarja in februarja 1946, pa tudi še marca in aprila tega leta, v zbirni bazi v Mariboru zaradi mraza, lakote in splošne oslabeledosti. Pri obdelavi podatkov z omenjene upravne enote je bil tudi problem pri tistih osebah, za katere ni jasno, ali so v Sloveniji zgolj službovali, ali pa so dejansko imeli tu stalno bivališče. Tovrstne osebe so bile namreč rojene v Nemčiji ali Avstriji, ena celo v Ukrajini. Pri nekaterih poročenih so zakonski partnerji tudi živeli v Mariboru, njihovi starši pa v Avstriji ali Nemčiji. Pri drugih poročenih, kjer je bilo iz vira razvidno, da je zakonski partner živel v tujini, je bila stvar jasna. So pa bile tudi tovrstne samske osebe (3 mlajše ženske), ki so v Mariboru službovale kot uradniška moč in bile žrtve zavezniškega bombardiranja.

Opozorili bi še na vpise ustreljenih talcev. Namreč, v okupacijskih knjigah je bilo glede te

kategorije žrtev navedenih zelo malo osebnih podatkov. V glavnem ime in priimek, datum ustrelitve, redko pa še kraj rojstva, naslov ali pa starši. V dveh primerih se je tudi zgodilo, da sta bili osebi vpisni v mrliški knjigi tako v Celju kot v Mariboru, kot kraja ustrelitve sta se navajala tako Celje kot Maribor.

S posebnimi problemi oziroma specifikami se je raziskovalna skupina soočala pri pregledovanju matičnih knjig na Primorskem, ki je bila v času vojne formalno-pravno v okviru italijanske države. Tamkajšnja specifika ni omogočala ali pa vsaj oteževala pridobivanje podatkov o novih žrtvah, temveč je bilo mogoče predvsem preverjati že zbrane podatke, saj italijanske mrliške knjige ne navajajo vzroka smrti. Postojnski matični urad npr. tudi za naknadne povojne vpise smrti hrani arhivsko dokumentacijo k mrliškim matičnim knjigam le v omejenem obsegu, zato tudi na ta način ni bilo mogoče preveriti vzroka smrti pri večjem številu oseb, za katere je skupina predvidevala (glede na podatke v mrliški matični knjigi), da gre morda za vojno žrtev. Kljub temu je pridobila nekaj novih podatkov npr. za padle Slovence v italijanski vojski. Zelo podobni metodološki problemi so se pojavili tudi v Kopru in Idriji, rešljivi pa so bili le v toliko, v kolikor je bilo ohranjeno arhivsko gradivo k mrliškim listom vsaj pri naknadnih vpisih smrti po letu 1945. V italijanskih mrliških matičnih knjigah ravno tako ne navajajo natančnega rojstnega datuma umrle osebe, temveč le starost, tako je preverjanje identitete žrtev iz računalniške baze INZ oteženo, ponekod celo nemogoče – zlasti pri več soimenjakih podobne starosti, pri katerih v predhodnem raziskovanju niso bila pridobljena imena staršev, ki bi vsaj po teh parametrih omogočila potrditev identitete. V Idriji je žal v mrliške knjige vpisano mnogo oseb kot neznanih, gre pa za partizane iz drugih delov Slovenije, ki so padli na tem območju.

Ta hip obsega celoten seznam 95.842 žrtev na območju današnje Republike Slovenije, kar predstavlja 6,4% izgubo od celotnega števila prebivalstva, ki je ocenjeno na 1.492.031.

Najosnovnejša generalna slika o posameznih kategorijah žrtev je sledeča. Najštevilnejša skupina žrtev glede na potrjen vojni status pripada pripadnikom partizanskih enot (več kot 27.000), in sicer kar 28,5 %. Tako visoko število izgub med partizansko vojsko govori o srditosti odpora, pa tudi o žrtvah, ki jih je partizanska vojska utrpela v štiriletnem odporu zaradi slabše usposobljenosti od okupatorjevih regularnih enot. Gledano predvsem s stališča človeških življenj je tu mogoče postaviti vprašanje smotrnosti zgodnjega in radikalnega odpora okupatorju. Ugotovljene visoke izgube med partizansko vojsko so eno največjih presenetljivih rezultatov tega projekta, saj so v preteklosti te izgube ocenjevali za približno 10.000 žrtev manj; se pravi, da zmagovita stran ni popisala niti lastnih žrtev. Drugo kategorijo glede na obseg žrtev predstavljajo civilisti; žrtve iz njihovih vrst znašajo skoraj 24 % vseh človeških izgub in je delež bistveno višji kot je bil med prvo svetovno vojno. Sledijo žrtve različnih domobranskih oziroma protipartizanskih in protikomunističnih enot, ki znašajo skoraj 16 % izgub. Opozoriti velja še na mobilizirance v nemško, italijansko in madžarsko vojsko; žrtve, do katerih je prišlo v teh vojaških formacijah, znašajo dobrih 11 %, od tega okoli 10 % v nemški vojski. Pri kar precejšnjemu deležu žrtev ni bilo mogoče ugotoviti vojnega statusa. Podrobnejša razčlenitev skupnega števila žrtev je predstavljena v spodnji tabeli.

Tabela 1 – Žrtve v celoti glede na vojni status (na dan 25. 9. 2009 je bilo v bazi 95.842 žrtev)

Vojni status	Število	Preverjeni	% žrtev glede na vse žrtve	% preverjenosti glede na vse žrtve	% žrtev glede na tedanje št. prebivalstva
NOV in POS	24839	7113	26	7,4	1,7
NOV in POJ	2420	417	2,5	0,4	0,2
Sodelavec partizanskega gibanja	1709	758	1,7	0,8	0,1
Civilisti	22652	5381	23,6	5,6	1,5
Jugoslovanska kraljeva vojska	352	78	0,4	0,1	0,02
Vaška straža	796	297	0,8	0,3	0,1

(MVAC)					
Slovenski četniki	439	66	0,4	0,1	0,02
Domobranci	11926	4566	12,4	4,8	0,8
SNVZ	297	58	0,3	0,1	0,01
Gorenjska samozaščita	1874	273	1,9	0,3	0,1
Mobiliziranci v nemško vojsko	9518	2020	9,9	2,1	0,6
Mobiliziranci v italijansko vojsko	1235	153	1,3	0,2	0,1
Mobiliziranci v madžarsko vojsko	194	0	0,2	0	0,01
Aktivisti OF	3198	1298	3,3	1,4	0,2
Neznani status	12028	1662	12,5	1,7	0,8
Drugi	2365	674	2,5	0,7	0,2

Najvišje število žrtev je povzročil nemški okupator. Vojaške operacije, ki so jih nemške sile nenapovedano sprožile proti Jugoslaviji 6. aprila 1941, v napadu pa so se jim nato priključile še sosednje države, članice osnih sil, so od Slovencev v aprilu zahtevale že vsaj 325 življenj, v glavnem do podpisa kapitulacije kraljevine Jugoslavije 17. aprila 1941. Zvečine je šlo za pripadnike jugoslovanske kraljeve vojske (171), ki so izgubili življenje na slovenskih in jugoslovanskih bojiščih, medtem ko jih je vsaj 181 kasneje umrlo v nemških ujetniških taboriščih, kjer so jih nemške oblasti leta 1942 izenačile s civilisti, da jih kot vojnih ujetnikov ni več ščitilo mednarodno vojno pravo. Zatem so jih premeščali tudi v nemška koncentracijska taborišča, kjer jih je umrlo vsaj 15. Aprilska vojna je zahtevala tudi žrtve med civilnim prebivalstvom, ki je utrpelo vsaj 87 žrtev. V tem številu pa niso upoštevani Slovenci, ki so tedaj živeli zunaj Slovenije v Jugoslaviji.

Nemške oblasti ob okupaciji niso skrivale svojih namenov, saj so začele takoj izvajati svoj ponemčevalni načrt, ki je imel za končni cilj izničenje slovenskega naroda kot etnične skupnosti in priključitev zasedenih ozemelj k nemškemu rajhu. Nemški okupator je po natančnem t.i. rasnem pregledu prebivalstvo razdelil na polnopravne nemške državljane, na državljane z državljanstvom na preklic in na državljane brez državljanstva. Na tej podlagi je predvidel izselitev 220.000 – 260.000 Slovencev, ki naj bi jih nadomestili priseljenci nemške narodnosti. Najostreje je nastopil proti ljudem, ki so bili oziroma jih je smatral za nosilce narodne identitete. Teh načrtov sicer ni uspel izvesti do potankosti, a je vendarle v nemški rajh izgnal približno 46.000 Slovencev, na Hrvaško 10.000, v Srbijo 7.500, medtem ko jih je 17.000 prebegnilo v Ljubljansko pokrajino. Prve žrtve teh ukrepov so bili obnemogli in slaboumnii iz Spodnje Štajerske, ki so jih nemške okupacijske oblasti spomladi 1941 odvedle v avstrijski Hatrheim, kjer so jih junija istega leta vsaj 592 pobili s smrtonosno injekcijo. Od oseb, ki se v izgnanstvu v Neodvisni državi Hrvaški in v Srbiji niso priključile tamkajšnjemu odporu, jih je na Hrvaškem umrlo vsaj 141, v Bosni 73 in v Srbiji 173. Nemške oblasti so največ Slovencev izgnale v Nemčijo, kjer je v zbirnih taboriščih (t.i. Volksdeutsche Mittelstelle) vladal oster sistem, ki je izgnancem preprečeval gibanje, jim nalagal obvezno delo in jim omejeval prehrano. Sčasoma so Slovence sicer naseljevali tudi zunaj taborišč, pri kmetih, pa vendarle jih je v izgnanstvu in na prisilnem delu v Nemčiji umrlo ali bilo ustreljenih vsaj 1.444.

Posebej ostro je nemški okupator postopal tudi s slovensko katoliško duhovščino, ki jo je obravnaval kot enega najmočnejših in s tem najnevarnejših nosilcev slovenske identitete, a je imel proti njej tudi ideološke zadržke. Večino slovenske duhovščine iz Štajerske in Gorenjske je nemški okupator izgnal v NDH, do konca vojne pa je zakrivil smrt vsaj 18 duhovnikov in bogoslovcev. Da bi hitreje ponemčil prebivalstvo in deželo vključil v nacistični družbeni red, je nemški okupator ustanovil organizaciji Kärtner Volksbund in Steierische Heimatbund. Leta 1942 pa je kljub kršenju mednarodnega prava uvedel vojaško obveznost tudi na zasedenih ozemljih in začel z mobilizacijo

slovenskih mož v svoje vojaške oddelke. Po nekaterih ocenah jih je tja prisilno mobiliziral vsaj 38.000 in jih potem uporabil na raznih frontah. Glede na to, da usoda večine žrtev med mobiliziranimi Slovenci v nemško vojsko še do danes ni znana in v veliki meri veljajo za pogrešane, je naše poznavanje tozadevne problematike še vedno zelo nepopolno. V spopadih na nemških frontah jih je po doslej zbranih podatkih življenje izgubilo vsaj 4.207, od tega največ na vzhodni fronti. Za okoli 100 med njimi je znano, da so jih usmrtili nemške enote same, bodisi zaradi dezerterstva (59) kakor tudi zaradi drugih prestopkov. Dodati je še potrebno, da so nemške okupacijske sile vključevale v boj proti partizanom moške, ki jih niso uvrstile med t.i. zaščitence; tako je od vključenih v polvojaško formacijo Wehrmannschaft življenje izgubilo 307 Slovencev. Kljub neuspehim mobilizacijam Slovencev v enote Volkssturma, ki so jih nemške okupacijske oblasti izvajale tik pred koncem vojne, je aprila in maja 1945 v enotah Volkssturma padlo vsaj 7 Slovencev. Po dosedanjih podatkih je v raznih nemških uniformiranih enotah življenje izgubilo najmanj 10.043 Slovencev, ki so tedaj živeli na območju današnjega slovenskega državnega prostora. Pokrajine, od koder so ti moške izhajali, pa so z njimi izgubile približno 1 % svojega prebivalstva, glede na število vseh žrtev pa to predstavlja dobrih 10 %.

Velik del žrtev je pripadal kategoriji oboroženih oseb, od katerih predstavljajo največji delež pripadniki partizanskih enot. Zaradi krutega zatiranja slovenstva, ki so ga izvajale nemške okupacijske oblasti, razmere na Štajerskem dolgo niso bile ugodne za odporniško dejavnost in se je le-ta prav razmahnila šele v letu 1944. Nekoliko drugače je bilo na Gorenjskem, kjer je konec leta 1941 prišlo do množične oborožene vstaje, a jo je okupator zadušil, z represalijami, ki so temu sledile, pa je odporniška dejavnost bila močno ovirana vse do leta 1943, ko so se razmere za odporniško stran pričele konsolidirati, partizanske enote pa številčno naraščati. Nemške okupacijske sile so oboroženemu partizanskemu odporu zadale nekaj več 12.836 žrtev, in sicer v raznih vojnih situacijah, po večini v oboroženih spopadih ali pa po zajetju, ko so večino partizanov usmrtili, delno pa internirale. Te žrtve pomenijo 13,4 % delež vseh žrtev in izgubo 0,9 prebivalstva Slovenije.

Nemške okupacijske oblasti so na porast odporniškega gibanja odgovorile s skrajnim nasiljem nad civilnim prebivalstvom, saj so med ofenzivnimi operacijami požgale in zravnale z zemljo deset vasi na Gorenjskem, postrelile moške nad 15 let starosti, druge domačine pa odgnale v koncentracijska taborišča. Samo v Dražgošah so januarja 1942 nemške sile po njihovem zavzetju postrelile 42 vaščanov, podobne krutosti pa so doživele še vasi na Zlatem polju pri Kamniku, kjer so v hišah zažgali več deset ljudi, in v dolini Kokre. Tudi Spodnja Štajerska je v drugi polovici leta 1942 in v začetku leta 1943 doživela številne ofenzivne oziroma očiščevalne akcije, ki jih je spremljalo hudo nasilje nad civilnim prebivalstvom, izganjanje sorodnikov in sodelavcev partizanov v zapore in koncentracijska taborišča, streljanje talcev, ločevanje otrok od staršev itd. V letih 1941 in 1942 so nemške okupacijske sile na Spodnjem Štajerskem, Gorenjskem in Koroškem usmrtili že vsaj 1.784 talcev, kasneje pa še 1.143. Največja skupina talcev je bila skupina stotih oseb, ki so jo 12. februarja 1945 usmrtili na Frankolovem. Nemški okupator je talce večinoma postrelil, bodisi v zaporih bodisi na kraju partizanskih sabotažnih akcij ali napadov. Med žrtvami so bili zlasti partizani in podporniki partizanskega gibanja, mnogo pa je bilo tudi njihovih sorodnikov. Ti ljudje so bili le delno kot politični obsojenci obravnavani pred nemškimi izrednimi sodišči, nad katerimi je imela roko nemška Tajna politična policija (Gestapo), smrtno obsodbe pa so bile izvršene v Celovcu ali Gradcu, kjer je bilo med vojno usmrčenih vsaj 22 Slovencev. Med največje in najbolj zloglasne zapore nemškega okupatorja sodijo zapor Stari pisker v Celju, mariborski zapor in zapor v Begunjah na Gorenjskem. V celoti je šlo skozi nemške zapore (pri čemer ne upoštevamo izgnancev) več kot 30.000 Štajercev in Gorenjcev. Usode zapornikov so bile različne; kot je že bilo omenjeno, so skoraj desetino zapornikov usmrtili kot talce, vsaj 271 civilistov je umrlo v zaporu zaradi težkega nasilja (npr. zaradi mučenja med zaslišanji) ali pa za posledicami nasilja. Del zapornikov so odvedli v nemška koncentracijska taborišča, kjer jih je umrlo vsaj 3.078.

Nemške okupacijske oblasti so z ukrepom interniranja prebivalstva v koncentracijska taborišča začele kmalu po pojavu odporniškega gibanja, s čimer so želele preprečiti njegov razmah. Prvo skupino 251 oseb, ki so jih osumili sodelovanja v odporu, so odvedli iz Maribora v Mauthausen že 8. avgusta 1941. To je bila tudi edina skupina, katere člani so dočakali tudi izpustitev iz taborišča.

Slovence so pošiljali zlasti v taborišča Dachau, Mauthausen, Buchenwald, Auschwitz (podružnica Birkenau) in Flossenbürg, ženske pa v Ravensbrück. Vendar so se Slovenci znašli tudi v drugih taboriščih širom po Evropi, od Francije pa vse do Norveške. Po nemški zasedbi drugih slovenskih pokrajin, tj. Ljubljanske pokrajine ter Primorske po kapitulaciji Italije septembra 1943 in Prekmurja leta 1944, so v omenjena taborišča odvedli tudi večino tamkajšnjih Judov. Od 455 tamkaj umrlih in pomorjenih Judov jih je kar 430 življenje izgubilo v Auschwitzu.

Vprašanje, koliko ljudi so nemške okupacijske oblasti sploh odvedle v koncentracijska taborišča, še ni povsem razčiščeno. Z območja šefov civilne uprave, tj. Spodnje Štajerske in Gorenjske, naj bi jih približno 9.000, za območja operacijske cone Jadransko primorje pa število še ni ugotovljeno, vendar sta znana vsaj dva večja transporta Primorcev v nemška koncentracijska taborišča, ko so po zasedbi italijanskega koncentracijskega taborišča Cairo Montenotte od tam v Mauthausen premestili tamkajšnje internirance, samo ob požigu Komna na Krasu in okoliških vasi pa so leta 1944 v internacijo izgnali približno 1.100 ljudi. Po dosedanjih podatkih je – brez upoštevanja zgoraj navedenih žrtev med Judi – v nemških koncentracijskih taboriščih umrlo ali bilo pomorjenih vsaj še 7.061 ljudi, manjši del pa je umrl kasneje doma za posledicami internacije. Skupno število žrtev nemških koncentracijskih taborišč je pomenilo delež 7,4 % vseh vojnih žrtev in izgubo 0,5% populacije na Slovenskem. Le dobra osmina teh žrtev je pripadala oboroženim formacijam, od teh večina partizanskim enotam; med njimi pa je bilo tudi nekaj pripadnikov ilegale v slovenskem protipartizanskem taboru, ki so jih nemške oblasti internirale leta 1944 pod obtožbo anglofilstva. Obenem pa so umrli in pomorjeni v nemških koncentracijskih taboriščih pomenili dobro četrtno vseh žrtev, ki so jih nemške okupacijske oblasti zadela prebivalstvu na Slovenskem. V gornjem številu žrtev nemških koncentracijskih taborišč so upoštevani tudi tisti taboriščniki, ki so jih nemške oblasti predvidele za talce, vendar jih nato niso ustrelile na območju civilne uprave, temveč v taboriščih. Znan je primer, ko so 50 jetnikov z Gorenjske odvedli v Mauthausen in jih tam ustrelili januarja 1942.

Še posebej hudo so civilno prebivalstvo prizadele t.i. čistke, ki so jih nemške okupacijske oblasti izvajale med svojimi ofenzivnimi operacijami, kot je bilo omenjeno že spredaj. Če ne upoštevamo pobitih talcev, so nemške enote v posamičnih ali množičnih streljanjih, požigih hiš, mučenjih in drugih nasilstvih pobile še vsaj 2.934 civilistov in 1.905 oboroženih oseb; pri slednjih je večinoma šlo za ujete partizane. Te maščevalne akcije so postale množične še zlasti po septembru 1943, ko je okupator požigal in pobijal v Strmcu nad Bovecem (24 žrtev), v Gabrovici, Žužemberku, na Izlakah in v Srednji Radovni (22 žrtev) itd. Tako množični poboji so pomenili za omenjene kraje glede na njihovo število prebivalstva hude izgube in so imeli težke posledice tudi v povojnem obdobju. Če ob teh žrtvah upoštevamo tudi 345 civilistov, ki so umrli v nemških bombardiranjih, gre za delež žrtev, ki je podoben deležu umrlih v nemških koncentracijskih taboriščih, skupaj pa pomenita okoli 42 % vseh žrtev, ki so jih zakrivile nemške sile nad prebivalstvom Slovenije. Med temi žrtvami je bilo vsaj 3.620 žensk, ki so bile zvečine civilistke, a 355 jih je izgubilo življenje sodelujoč v partizanskih enotah.

Čeprav se popis žrtev in preverjanje podatkov po matičnih knjigah omejuje na območje Republike Slovenije pa je s stališča človeških izgub, ki ji je utrpel slovenski narod na svojem etničnem ozemlju, treba opozoriti, tudi na žrtve v zamejstvu. Tako je iz avstrijske Koroške izgubilo življenje okoli 1.000 mobiliziranih Slovencev v nemške uniformirane enote in okoli 100 partizanov slovenskega rodu, medtem ko število civilnih žrtev ni znano. V večinsko slovenskih občinah v zaledju Gorice in Trsta pa je po kapitulaciji Italije življenje izgubilo 652 oseb. Med njimi je bilo 115 civilistov, ki so izgubili življenje zaradi nemškega nasilja, 391 žrtev pa je bilo med pripadniki slovenskih in 110 žrtev med italijanskimi partizani. Skupaj so te žrtve nemškega nasilja pomenile kar 67 % vseh žrtev, ki so jih tam med vojno in neposredno po njej utrpeli Slovenci.

Po vsem tem je mogoče zaključiti, da so nemške sile v viktimoški sliki Slovenije od skupno 95.842 žrtev vojne in povojnega nasilja zakrivile vsaj 30.631 žrtev ali izgubo 30,7 % prebivalstva. Med njimi je šlo za vsaj 16.950 civilnih žrtev in 12.836 pripadnikov oboroženih enot, sem pa niso všteti padli, pobiti in umrli mobiliziranci v nemško vojsko in druge uniformirane enote – od teh je življenje izgubilo vsaj 9.518 oseb. Civilne žrtve so torej pomenile delež 17,7 % vseh žrtev in izgubo 1,1 % populacije. Ob tem naj opozorimo, da so žrtve med mobiliziranci v nemške enote pomenile

9,9 % delež vseh žrtev in izgubo 0,6 % populacije Slovenije. Torej so nemške enote samo s svojim neposrednim nasiljem in zaradi kršitve mednarodnega prava v primeru mobilizacij domačega prebivalstva zasedenih ozemelj v svoje vojaške enote zakrivilo kar 32 % vseh žrtev, kar je pomenilo izgubo 2 % prebivalstva Slovenije. Do uradnega konca vojne v maju 1945 je Slovenija utrpela približno 5 % glede na tedanje prebivalstvo, torej je nemško nasilje zadevalo več kot polovico vseh smrtnih žrtev. Na splošno je moč ugotoviti, da je vojno nasilje zadalo največ žrtev mladim ljudem in tako je tudi v primeru žrtev, ki so jih povzročile nemške sile. Najbolj so bili prizadete generacije rojene v letih 1919–1926. Od skupnega števila 2.424 žrtev med mladoletnimi osebami pa je bilo kar 521 predšolskih otrok. Torej je bila najbolj prizadeta tista populacija, ki si še ni ali pa si je ravno ustvarila družino, kar je imelo po vojni hude posledice, tako zaradi množice osirotelih otrok kot tudi z demografskega stališča.

Razmerja med skupinami žrtev, ki so jih povzročile nemške sile, so se po posameznih pokrajinah razlikovala, kar je bila posledica raznolikosti tamkajšnjih zgodovinskih procesov. Nanje so vplivali tako nemški interesi in način, ki so ga nemške okupacijske oblasti ubrale za uresničitev svojih aneksionističnih, raznarodovalnih, pa tudi rasnih načrtov. Prav tako je na to vplivalo dejstvo, da so bila odporniška gibanja v okupiranih pokrajinah različno močna, kakor tudi mednarodni razvoj na svetovnih bojiščih. Od trenutka, ko so nemške sile začele izgubljati iniciativo na bojiščih, so proti koncu vojne postajale vedno bolj nasilne in obenem so bile v drugi polovici vojne pripravljene podpreti tudi nastanek kolaborantskih enot, na kar ob zasedbi Gorenjske, Koroške in Štajerske oziroma po domnevnih Hitlerjevih besedah, ki naj bi jih bil izrekel ob obisku Maribora konec aprila 1941 »Napravite mi to deželo zopet nemško«, niso niti pomislile. S tem si sicer nemške okupacijske oblasti niso mogle zagotoviti popolnega nadzora nad ozemljem, so pa dosegle skoraj popoln nadzor nad človeškimi življenji.

Smrtne žrtve so le skrajna posledica vojnega nasilja, čeprav se narava vojn največkrat ocenjuje prav po tem, za seboj pa puščajo tudi množico beguncev, brezdomcev, invalidov, sirot in drugače prizadetih. Druga svetovna vojna se je zaradi števila v vojno vpletenih človeških usod in materialnih sredstev vsekakor izkazala za vseobsežno in z daljnosežnimi posledicami za povojno družbo.

Tabela 8: Število smrtnih žrtev v nemških koncentracijskih taboriščih med prebivalstvo Slovenije:

Taborišče	Število žrtev
Auschwitz	1760
Dachau	1794
Mauthausen	961
Buchenwald	380
Ravensbrück	243
Flossenbürg	131
Bergen-Belsen	38
Neuengamme	63
Leitmeritz	90
Rižarna (Trst)	22
Natzweiler	35
Lublin	42
Sachsenhausen	23
Oranienburg	14
Baden-Baden	1
Gross Rosen	12
Majdanek	2
Treblinka	1
Druga nemška taborišča	299
Umrli doma za posledicami taborišč	236
Umrli ali ubiti na poti v taborišče ali iz njega	109
Skupaj	6.256

Delež vseh žrtev (%)	6,5
Delež prebivalstva (%)	0,4

Glede italijanskega fašizma je osnovna je ugotovitev, da je le-ta prizadejal Slovencem v Ljubljanski pokrajini v dobrih dveh letih med 2. svetovno vojno na Primorskem okoli 6.432 smrtnih žrtev med ljudmi, ki so med vojno stalno bivali na območju današnje Republike Slovenije. Med žrtvami je bila skoraj polovica (vsaj 3.038) neoboroženih civilistov. Dobra tretjina (2.269) je pripadnikov partizanskega gibanja (1.736 partizanov in 531 aktivistov OF).

Tabela 9 - Smrtne žrtve italijanskega fašističnega nasilja (po stanju v bazi 1. 8. 2009)

Žrtve	Število vseh žrtev 1941-1945	Povzročitelj italijanske enote 1941-1945 v Lp	Povzročitelj italijanske enote 1941-1945 na Primorskem	Delež/vseh žrtev (%)
Partizani	28067	1355	419	6,2
Civilisti	24206	2452	586	12
Aktivisti OF	3233	465	66	16
Neugotovljen vojni status	11897	639	145	6,6

Pri mnogih žrtvah pa se je žal izgubila vsakršna sled o tem, kakšna je bila njihova udeležba v vojni. Od že omenjenega skupnega števila žrtev jih je vsaj 1.850 umrlo v italijanskih koncentracijskih taboriščih. V spopadih z italijanskimi enotami je padlo 915 partizanov, vsaj 398 so jih ustrelili po zajetju, medtem ko so 449 oseb italijanske zasedbene sile usmrtili kot talce. Vsaj 2.337 oseb je življenje izgubilo zaradi drugih oblik represije, zvečine streljanj, pa tudi bombardiranj in zaradi z vojno povezanih nesreč, ki so jih povzročile italijanske enote. Od tega zadnjega števila jih je bilo kar 1.915 civilistov. Mnogi pa so od kapitulacije Italije in vse do danes obveljali za pogrešane. Medtem ko se je na nemškem in madžarskem okupacijskem območju takoj po okupaciji odkrito pokazalo, da imata ti dve državi v načrtu izničenje slovenskega naroda kot etnične celote in po priključitvi slovenskih ozemelj k svojima državam, je Italija takšne namere še prikrivala z milejšo okupacijsko politiko na svojih zasedenih ozemljih, ki jih je sicer v maju 1941 že priključila. To se je odrazilo tudi na številu smrtnih žrtev fašističnega nasilja, saj je po aprilu 1941 in do konca tega leta ugotovljenih 113 žrtev italijanskega nasilja v Ljubljanski pokrajini, kar je več kot desetkrat manj od števila žrtev nemškega nasilja v istem obdobju (t.j. 1342 žrtev).

Rapalska meja pa je ostala za ljudi dejansko še vedno neprodušna, le da je v Ljubljansko pokrajino »spustila« uvažanje fašističnega sistema in italijanizacijo, ki pa jo je v Ljubljanski pokrajini Italija zastavila na daljši rok in jo zato osredinila na šolsko mladino. Kljub temu pa se je v Ljubljanski pokrajini zaradi začetne milejše okupacijske politike in možnosti javnega izražanja slovenstva izoblikovalo okolje, ki je omogočalo razvoj odpora proti okupatorju. Na to dejstvo se je Italija burno odzvala in je pomladi 1942, ko je partizansko gibanje s svojim razmahom močno prizadelo prestiž italijanskega okupatorja, zaostрила svojo okupacijsko politiko. V Rimu so izdelali načrte za obsežno ofenzivno akcijo, ki je trajala od 16. julija do 4. novembra 1942. Prečesala je Notranjsko in Dolenjsko ter s hudim nasiljem, ki so ga italijanske enote izvajale tudi nad civilnim prebivalstvom, ponovno vzpostavila želeni nadzor nad pokrajino. Če so do nastopa ofenzive italijanske zasedbene sile leta 1942 zadale Slovencem 109 smrtnih žrtev, po večini civilistov (54 civilnih žrtev in 5 žrtev, za katere ne vemo, kakšna je bila njihova udeležba v vojni), medtem ko je v oboroženih spopadih z njimi tedaj padlo 41 partizanov in bilo ustreljenih 9 aktivistov OF, je nasilje med veliko italijansko ofenzivo zahtevalo še več življenj. Italijanska vojska je tedaj streljala vojne ujetnike in civiliste,

požigala hiše in cele vasi ter množično internirala prebivalstvo v svoja koncentracijska taborišča. V spopadih, po zajetju in kot talce je vojska postrelila vsaj 477 partizanov in 219 aktivistov OF, v represalijah po vaseh pa so pobili ali kot talce ustrelili 677 civilistov, medtem ko za 174 tedanjih žrtev ne vemo, kakšna je bila njihova udeležba v vojni.

Januarja 1942 je vojska z Musolinijevim odlokom dobila pristojnost nad ohranjanjem javnega reda in miru v Ljubljanski pokrajini ter takoj pričela z racijami v Ljubljani in nato v drugih krajih te pokrajine. Del aretiranih je predvidela za zapore, del za interniranje v koncentracijska taborišča, del pa jih je izpustila. Po nekaterih ocenah naj bi šlo čez italijanska koncentracijska taborišča 25.000 Slovencev in Slovenk, zlasti podpornikov partizanskega gibanja ali sorodnikov partizanov. Največ žrtev je zahtevalo taborišče Kampor na Rabu, kjer je po dosedanjih podatkih umrlo vsaj 1025 ljudi, kar je več kot v vseh drugih italijanskih koncentracijskih taboriščih skupaj, doma pa je za posledicami italijanske internacije umrlo še vsaj 159 oseb. Naj opozorimo še na t.i. »vojaške internirance« s Primorske, torej slovenske moške, ki so jih italijanske vojaške oblasti mobilizirale v »posebne delovne bataljone« in internirale v nekakšnih delovnih taboriščih v Južni Italiji in na Sardiniji, kjer jih je umrlo vsaj 236 (spodnja tabela jih ne navaja).

Tabela 10 – Število žrtev italijanskih koncentracijskih taborišč:

Taborišče	Število žrtev
Rab	1025
Renicci	175
Gonars	169
Treviso (Monigo)	103
Padova (Chiesanuova)	88
Visco	13
Cerrecchio	8
Druga taborišča	15
Neugotovljeno italijansko taborišče	52
Pogrešani v taboriščih	43
Umrli za posledicami internacije	159

Odločanje o streljanju talcev je konec aprila 1942 prešlo v kompetenco vojske, vendarle je o tem dejansko odločala tudi policija. Talce so streljali med aprilom 1942 in januarjem 1943 bodisi v Ljubljani, bodisi na kraju partizanskih akcij. Med 439 ustreljenimi talci je šlo po večini za civilno prebivalstvo, aktivistov OF so postrelili 122 v Ljubljanski in 6 v Reški pokrajini, medtem ko partizanov 75.

Italijanske oblasti so za preganjanje političnih dejanj, torej za prestopke proti italijanski zasedbeni oblasti, uvedle posebno sodstvo, ki je že dlje časa obstajalo na Primorskem kot integralnem delu Kraljevine Italije, zasedbene oblasti pa so ga ustanovile tudi v Ljubljanski pokrajini in ga poverile vojski. Omenjeno sodišče v Ljubljani je obravnavalo kar 13.186 civilistov. Po dosedanjih podatkih je bilo v Ljubljanski pokrajini na ta način ustreljenih 56 oseb (drugi viri navajajo 51 usmrčenih), medtem ko v Reški pokrajini in na Primorskem 21.

Ob vstopu Italije v vojno 10. junija 1940 so italijanske vojaške oblasti na Primorskem, ki je bilo tedaj integralni del Kraljevine Italije, še okrepile fašistično nasilje nad slovenskim prebivalstvom. Razorožene slovenske fante so razporedili v posebne delovne bataljone, ki so jih zbrali na jugu Italije in na Sardiniji. Do napada na Jugoslavijo je izgubilo življenje že vsaj 6 vpoklicanih.

Italijanska tajna policija pa je istega leta z množičnimi aretacijami, konfinacijami in obsodbami pred Posebnim sodiščem za zaščito države uničila zametke političnih povezovanj med Slovenci. Večino od aretiranih tristo protifašistov so konfinirali ali internirali, 60 obtožencem pa je decembra 1941 sodilo omenjeno sodišče na drugem tržaškem procesu. Več kot 50 obtožencev je sodišče obsodilo na daljše ali krajše zaporne kazni, štiri Tigrovce in enega komunista pa so 15. 12. 1941 usmrtili na Opčinah. Represija, ki so jo izvajale razne veje policije (tajna policija, karabinjerji, finančna policija itd.), konfinacije, internacije, zapor i dr. so imeli še pred aprilom 1941 za posledico nekaj mrtvih civilistov (4). Ob napadu na Slovenijo (Jugoslavijo) pa so italijanske oblasti izpraznile prostor ob svoji vzhodni meji, tako da so evakuirale »drugorodno« prebivalstvo v

notranjost Italije. Po nekaj tednih so se izgnanci začeli vračati na po večini izropane domove. Po dosedanjih podatkih sta aprila 1941 v izgnanstvu umrli dva Primorca.

Na Primorskem je maloštevilnim slovenskim komunistom zaradi aretacij v letu 1940, drugega tržaškega procesa in aretacij na začetku leta 1942 primanjkovalo kadra, zato je šel tu razvoj partizanstva počasi, sem pa so ga od poletja 1941 širili ljudje iz osrednje Slovenije. Partizanski borci so se začeli na Primorskem zbirati od jeseni 1941, a šele leta 1943 so lahko formirali prvi brigadi. Proti oboroženemu partizanskemu upor, pri čemer je Italijo zelo vznemiril spopad na Nanosu, so italijanske oblasti sprejele nove vojaške ukrepe in zaostrele nasilje nad civilnim prebivalstvom. Še naprej so se posluževale mobilizacij slovenskih fantov v italijansko vojsko, da bi s tem partizanstvu odtegnile ljudi. Na frontah, ki jih je bojevala Italija, jih je padlo vsaj 1000 (z območja med rapalsko in današnjo državno mejo), že prej pa je bilo omenjeno, da jih je 236 umrlo v »posebnih delovnih bataljonih«. Še posebej ostro so nato oblasti ravnale s simpatizerji partizanskega gibanja in s svojci partizanov. Uvedle so podobne ukrepe kot v Ljubljanski pokrajini: policijsko uro, požige vasi, izgone prebivalstva in aretacije, zapore, smrtne obsodbe pred Posebnim sodiščem za zaščito države, streljanja in obešanja, kar je samo v letu 1942 zahtevalo 102 življenji, nato pa leta 1943 še 64. Medtem ko do konca zime 1942 na drugi strani od partizanske puške še ni padel noben pripadnik italijanskih oboroženih enot, so pa nekateri karabinjerji. Do kapitulacije Italije je na Primorskem padlo 379 partizanov, bilo ustreljenih 51 aktivistov OF, 36 partizanov je padlo po kapitulaciji Italije v spopadu z italijanskimi kolaborantskimi enotami, medtem ko so v takem spopadu padli trije kot pripadniki italijanskih partizanskih odredov.

Fašistične oblasti so tudi na Primorskem uvedle interniranje slovenskega prebivalstva v svoja koncentracijska taborišča, kar so izvajale od jeseni 1942 dalje in tudi tu so po večini internirale družinske člane partizanov. V internaciji in za njenimi posledicami je življenje izgubilo vsaj 291 Slovencev izza rapalske meje in v Reški pokrajini.

Delež italijanskega fašističnega nasilja v »vseslovenski« viktimoški sliki predstavlja 6,7 %, natančneje 539 žensk in 5.893 moških, od katerih jih je bilo vsaj 375 mladoletnih.

V nadaljevanju je podana parcialna analiza žrtev, ki jih je zaradi vojne utrpelo samo civilno prebivalstvo na Primorskem, pri čemer so upoštevani številni vidiki, ki jih je pri analizi mogoče zajeti.

Tabela 11: Žrtve druge svetovne vojne in zaradi nje na Primorskem glede na narodnost :

Narodnost	Slovenci	Italijani*	Hrvati	Srbi	Drugo in neugotovljeno	Skupaj
Število žrtev	15.433	493	38	12	57	16.033

*avtohtona italijanska narodna skupnost in tisti priseljenci, ki so se tu ustalili.

Tabela 12 – Žrtve druge svetovne vojne in neposredno po njej na Primorskem:

Kategorija žrtev	Živeči med rapalsko in današnjo državno mejo	Živeči izven tega območja, a rojeni v Slovenskem Primorju	Živeči v pretežno slovenskih občinah v zaledju Gorice in Trsta	Skupaj	Delež vseh žrtev (%)
Partizani	6874	282	391	7546	47
Civilisti	4461	440	220	5121	32
Italijanska kraljeva vojska	1198	127	108	1433	9
Italijanski partizani	53	42	108	203	
Tigr*	7	8		15	
Domobranci	238	10		248	
Slovenski četniki	6	4		10	

Neugotovljene protipartizanske formacije	7			7	
Vaške straže		1		1	
Italijanska fašistična milica	5	7	6	18	
Italijanska kolaboracija	19	10	6	35	
Karabinjerji			5	5	
Jugoslovanska kraljeva vojska		4		4	
Evropski odpor	15		1	16	
Zavezniške enote	52	5		57	
Nemške uniformirane enote	8	5	1	14	
Neugotovljen vojni status	1258	27	15	1300	
Skupaj	14.200	971	861	16.033	

* V tem številu niso upoštevani tisti Tigrovc, ki so med vojno sodelovali v partizanskih in drugih enotah

Tabela 13 – Vse civilne žrtve, ki so bile doma s Primorske (skupaj s tistimi, ki so živeli v drugih slovenskih pokrajinah (10. junij 1940 – februar 1946):

Vzrok smrti	Neugotovljen status žrtve	Civilne žrtve
Talci in izvršene smrtne kazni pred Posebnim sodiščem za zaščito države	19	89
Zapor	63	123
Čistke, represalije	264	2062
Prisilno delo	2	46
Izgnanstvo, konfinacija	11	72
Taborišča	628	1296
Posledice vojne	44	118
Z vojno povezane nesreče	8	208
Bombardiranja	19	342
Napad na trgovsko mornarico		28
Pogrešani	120	88
Žrtve partizanskega nasilja	66	432
Žrtve povojnega nasilja	10	106
Izvršene smrtne kazni pred vojaškimi in hitrimi sodišči (po vojni)	4	2
Neugotovljeno	42	108
Skupaj	1300	5120

Tabela 13a – Civilne žrtve med ženskami (10. junij 1940 – februar 1946); so že upoštevane v tabeli 1, gre le za izločen prikaz):

Vzrok smrti	Neugotovljen vojni status	Civilistke
Zapor	14	17
Talke	4	3
Čistke, represalije, pomori	33	388
Izgnanstvo, konfinacija	1	25
Taborišče, prisilno delo	108	229
Posledice vojne		24
Nesreče, kolateralne žrtve	2	23
Napad na trgovsko mornarico		
Bombardiranje	3	122
Pogrešane	4	46
Usmrtijo partizani med vojno	2	145
Povojni pomori		11
Neugotovljeno	2	103
Skupaj	173	1136

Tabela 13b – Žrtve med mladoletnimi civilnimi osebami (ne glede na spol), ki so že upoštevane v tabeli 1 in gre le za izločen prikaz; 10. junij 1940 – februar 1946:

Vzrok smrti	Neugotovljen vojni status	Civilisti
Zapor		1
Talci	1	5
Čistke, represalije, pomori	9	242
Izgnanstvo, konfinacija		8
Taborišče, prisilno delo	17	65
Posledice vojne		13
Nesreče, kolateralne žrtve		118
Bombardiranje		60
Pogrešani	2	2
Usmrtijo partizani med vojno		8
Neugotovljeno	56	13
Skupaj	85	535

Na Primorskem, ki jo je sprva pretresalo dvajsetletno fašistično nasilje, so Slovenci do vstopa Italije v vojno junija 1940 utrpeli tudi že prve smrtne žrtve, mnogo so jih fašistične oblasti preteple ali drugače mučile, zaprle iz političnih razlogov, internirale, konfinirale, vpoklicale v italijansko vojsko (posebne delovne bataljone in redne oddelke), ali pa obsodile na razne administrativne kazni. Več tisoč pa jih je odšlo v emigracijo.

Razpoloženje med Slovenci v Italiji je bilo ob izbruhu druge svetovne vojne protifašistično in kar je za vojne razmere tudi ključno, so bili dobro tajno organizirani, saj so dotlej italijanske fašistične oblasti zatrle njihovo javno politično nastopanje. Ker so italijanske fašistične oblasti dejansko obglavile nacionalno inteligenco, je tam zvečine obstala in postala njen glavni nosilec duhovščina. Vsi trije svetovnonazorski tabori so tajno še naprej opravljali narodnoobrambno delo in razne protifašistične aktivnosti, kar je šlo tudi v korist Britancev. Izbruh druge svetovne vojne jeseni 1939, ki je Slovence navdal s skrbjo in neodobravanjem, ni zaustavil njihovih političnih povezovanj, ki so potekala od srede tridesetih let. Sodelovanje je že potekalo med Tigrovci in komunisti, ko so še leta 1939 stopili skupaj tržaški liberalci in goriški krščanski socialci ter ustanovili skupen politični organ Narodni svet Slovencev in Hrvatov v Julijski krajini. Vendarle je Italija naslednje leto upočasnila ta zagon, saj je leta 1940 njena tajna policija »udarila« z množičnimi aretacijami, konfinacijami in obsodbami pred Posebnim sodiščem za zaščito države in s tem uničila prej omenjena politična povezovanja med Slovenci. Prizadete so bile vse politične

skupine, najtežje pa narodnoliberalna in komunistična. Slovensko duhovščino je zopet obvarovalo njeno dobro organizirano in zelo konspirativno delovanje. Večino od aretiranih 300 protifašistov so italijanske fašistične oblasti konfinirale ali internirale, 60 obtožencem pa je decembra 1941 sodilo omenjeno sodišče na drugem tržaškem procesu. Več kot 50 obtožencev je sodišče obsodilo na daljše ali krajše zaporne kazni, štiri Tigrovce in enega komunista pa so 15. 12. 1941 usmrtili na Opčinah. Narodno gibanje je s tem doživelo hud udarec, kar ni bila dobra popotnica za vojni čas. Italijanske fašistične oblasti so po napadu na Jugoslavijo (Slovenijo) še posebej poostrele nadzor in represijo nad Primorci, zlasti nad Slovenci in Hrvati, pa tudi antifašisti italijanske narodnosti. Poleg petih ustreljenih protifašistov je imela fašistična represija po vstopu Italije v vojno (a pred aprilom 1941) za posledico še nekaj mrtvih civilistov (8). Enega je ustrelil finančni stražnik, drugi pa so umrli za posledicami zaporov, internacij in konfinacij.

Ko so italijanske oblasti zaznale na Primorskem rast odporniškega razpoloženja, kar jih je vznemirjalo zlasti od pomladi 1942 dalje, so še okrepile represijo nad civilnim prebivalstvom, zlasti nad sorodniki partizanov in tistimi, ki so to gibanje podpirali. Južni del Primorske, ki je spadal v Reško pokrajino, je tedaj občutil najhujše nasilje. Tam so marca 1942 požgali prve hiše, zaselke in junija sedem vasi v okolici Ilirske Bistrice, prav tako pa so junija požigali na Vipavskem. Približno 500 oseb so internirali in 57 pobili, zvečine pri Kilovčah, 5 pa javno obesili v Ilirski Bistrici in Bukovici. Nekaj vaščanov je za posledicami teh represalij umrlo kasneje. Na območju, ki je bilo Italiji priključeno 1941, so podobno kot v Ljubljanski pokrajini italijanske oblasti še v večji meri internirale prebivalstvo v razna italijanska taborišča, največ na Rab. Medtem ko je na Rabu umrlo vsaj 1056 oseb z današnjega slovenskega državnega območja, je z območja Reške pokrajine, ki je bila pod Italijo od leta 1918, med njimi en Slovenec. Nekaj jih je umrlo tudi v Gonarsu, Trevisu in Renicciu (3). V drugi polovici maja 1942 so oblasti sicer ukazale pospešeno interniranje ljudi tudi z drugih območij Primorske, a je bilo vendarle do srede poletja 1942 interniranje omejeno pretežno na Reško pokrajino. Na Goriškem in Tržaškem pa so prebivalstvo internirali zlasti odtlej, ko so opazili številčnejše odhajanje mož v partizane, ki so se s tem izogibali mobilizaciji v posebne delovne bataljone. Septembra leta 1942 so zato uvedli internacijo za družinske člane partizanov, kamor so jih pošiljali prek zaporov v Zdravščini (moške), ženske pa prek raznih krajevnih zaporov in kasneje iz Kostanjevice pri Gorici. V petih mesecih so zapore prenatrpali, kajti v tako kratkem času niso mogli vseh zapornikov razporediti v predvidena koncentracijska taborišča, tako so jih začeli pošiljati v konfinacijo in razna zbirna taborišča v severni Italiji. Ženske so nato internirali v Fraschette d' Alatri, kamor so poslali približno 1000 žensk in otrok, tam jih je umrlo 9. V Cairu Montenotte so poslali prek 2250 mož, tam so umrli 4 Slovenci z obravnavanega območja. V italijanskih taboriščih, izgnanstvu in konfinaciji je umrlo vsaj 45 Slovencev, medtem ko jih je vsaj 18 umrlo za njihovimi posledicami, nekateri pa so obveljali za pogrešane. Po kapitulaciji Italije so se italijanske straže v omenjenih taboriščih umaknile in taboriščniki so se začeli razhajati. To ni bilo mogoče le v nekaterih italijanskih taboriščih, med drugim ne v Cairu Montenotte in Perugi, ki so ju zasedle nemške sile in večino internirancev odvedle v taborišče Mauthausen. Iz Cairu Montenotte so v Mauthausnovo podružnico Gusen premestili približno 1250 mož..

Policijsko represijo, aretacije in nasilna zasliševanja je vodil Posebni inšpektorat javne varnosti za Julijsko krajino. Od vseh aretiranih slovenskih protifašistov, ki so prišli zatem pred Posebno sodišče za zaščito države, so v letih 1942 in 1943 smrtno kazen izvršili nad 14 Slovenci, ki so jih ustrelili v Forte Brevetta pri Rimu. V računalniški bazi Inštituta za novejšo zgodovino imamo podatek, da je bil tedaj v Rimu ustreljen še en Slovenec, vendar nimamo podatka, če so mu pred tem sodili pred omenjenim sodiščem. To sodišče namreč po juniju 1942 ni sodilo več nikomur, ki je imel ob aretaciji v posesti orožje, so pa odtlej vojaški oddelki pobijali civilno prebivalstvo tudi brez poprejšnjega sodnega postopka, kar se je dogajalo pri Ilirski Bistrici, Raši, Podgriču, Lozicah, Ustju, Štjaku, Vojskem itd., na ta način je bilo ubitih vsaj 128 civilistov in 13 oseb, za katere ne vemo, ali so pripadale kakšni vojaški formaciji. Nekateri so odpeljali v zapore, kjer so jih ustrelili ali mučili do smrti, tako je umrlo vsaj 25 civilistov in 4, za katere ne vemo vojnega statusa. Vojna je tedaj zahtevala tudi nekaj kolateralnih žrtev, zlasti žrtev navzkrižnega ognja, nesreč z eksplozivnimi sredstvi in raznih drugih vojnih okoliščin. Neposredno so italijanske enote samo na območjih, ki so bili pod Italijo od leta 1918 povzročile najmanj 270 civilnih žrtev do kapitulacije

Italije (med njimi 28 žensk), a za 21 oseb ne vemo vojnega statusa, poleg tega pa za 111 posameznikov nimamo natančnega datuma smrti, ponekod niti leta smrti, zato je lahko žrtev, ki so jih zakrivilo italijanske enote še več. Nekaj Primorcev, ki so tedaj živeli v osrednji Sloveniji, je prav tako izgubilo življenje v italijanski zaporih in taboriščih, ali pa kot talci (21). Glede na vse osebe, ki so izgubile življenje na raziskovanem delu Primorske (brez območij, ki so jih priključili Italiji leta 1941) do kapitulacije Italije (2088) pomeni 270 civilnih žrtev (neposrednega) italijanskega nasilja 13 % delež vseh dotedanjih žrtev ali 1,9 % delež vseh žrtev vojne. Če pogledamo njihov delež glede na vse civiliste, ki so tam življenje izgubili do kapitulacije Italije (462), so italijanske enote zakrivilo v dobrih treh letih 58 % civilnih žrtev in vse zato, da bi zavrle razvoj odpornišva, če ne že zatrle.

Primerjava števila žrtev, ki so jih zadale italijanske sile na eni in drugi strani rapalske meje pokaže, da so na območjih, kjer je bilo partizansko gibanje močnejše razvito, ostreje nastopale proti civilnemu prebivalstvu. Razmerje med oboroženimi in neoboroženimi žrtvami italijanskega nasilja je v Ljubljanski pokrajini za časa italijanske zasedbe (ne glede na tamkajšnjo začetno milejšo italijansko okupacijsko politiko) mnogo večje od tistega na Primorskem, kjer partizansko gibanje še ni razvilo močnejših partizanskih oddelkov (glej tabeli 1 in 2). Italija je namreč na Primorskem (kot njenem integralnem državnem območju) del prebivalstva že odtegnila odporu tako, da je izvedla mobilizacijo slovenskih mož v posebne delovne bataljone, a tudi v svoje redne vojaške oddelke in 1433 Slovencev je v teh oddelkih izgubilo življenje.

Tabela 14 - Civilne žrtve italijanskega fašističnega nasilja na Primorskem in na ozemljih, ki so bila leta 1941 priključena Italiji (10.6.1940 – 8.9.1943):

Civilne žrtve	Ljubljanska pokrajina (336.279 prebivalcev)	Primorska z deli Reške pokrajine, ki priključeni Italiji leta 1941 (262.564 Slovencev)
Število žrtev	3.613	530

Tabela 15 – Žrtve med oboroženimi osebami, ki so jih povzročile italijanske vojaške ali policijske enote na Primorskem in na ozemljih, ki so bila leta 1941 priključena Italiji (10.6.1940 – 8.9.1943):

Oborožene osebe (partizani, MVAC, slovenski četniki)	Ljubljanska provinca	Primorska z deli Reške pokrajine, ki priključeni Italiji leta 1941
	Žrtve med partizani, MVAC in slovenskimi četniki	Žrtve med partizani
Število žrtev	1259	347

Po kapitulaciji Italije je prišlo na Primorskem do očitnega porasta partizanskega gibanja, čemur je botrovalo tako splošno protifašistično razpoloženje ljudi, kot novice o uspehih partizanov in razglas vodstva partizanskega gibanja o priključitvi Primorske k Jugoslaviji. Nemške enote, ki sicer niso uspele zasesti celotnega teritorija, so izjemno nasilno nastopile proti prebivalstvu, zlasti proti sorodnikom partizanov in tistim, ki so jih podpirali. Na eni strani so nemške sile postajale vedno bolj agresivne zaradi zanje vedno bolj neugodnega položaja na svetovnih frontah, na drugi strani pa so imeli do jeseni 1943 že do potankosti razvit in institucionaliziran sistem nasilja. Zaradi šibkosti lastnih sil so se posluževali raznovrstnih kolaborantskih subjektov, tako na upravnem, vojaškem in gospodarskem področju, kar jim je dajalo dejansko moč. S tem sicer niso pridobili nadzora nad (vsem) ozemljem, ki so ga v veliki meri nadzorovali partizanski oddelki, temveč zlasti nad življenjem posameznikov. Nemškim okupacijskim silam podrejena italijanska kolaboracija, ki se je želela prvim »odkupiti za izdajo«, je prav tako nastopala vedno nasilnejše, čemur je botroval tudi strah pred »slavo-komunistično« nevarnostjo. Naj opozorim le na Glavni inšpektorat javne varnosti v Trstu in na njegovo soodgovornost pri nasilju v Rižarni. Medtem ko primorsko domobranstvo na vojaškem področju ni odigralo pomembnejše vloge, je vendarle v samostojnih akcijah proti

partizanstvu in njihovim sodelavcem usmrtilo 40 civilistov (med njimi je bilo 9 mladoletnih fantov in 13 žensk) ter naslednjih 73 skupaj z nemškimi enotami. Vsi omenjeni procesi pa so še bolj očitno vzpostavili razmere totalne vojne, ki je zabrisala ločnico med zaledjem in fronto.

Med ofenzivnimi operacijami so nemške enote izvajale hudo nasilje nad prebivalstvom. Požgale ali bombardirale so mnoge vasi, med njimi Komen, Branik, Cerknjo, okolico Čepovana in Nabrežine, naselja v Brkinih in druge kraje. Ugotovili smo vsaj 101 žrtev nemških bombardiranj. Eden od nasilnih ukrepov je bilo streljanje talcev, npr. v Trstu, na Opčinah in v Vidmu, kjer je bilo ustreljenih vsaj 56 civilistov in 5 z neznanim vojnim statusom. Število izgnanih Primorcev v nemška koncentracijska taborišča ni znano, tako so samo ob požigu Komna na Krasu in okoliških vasi nemške sile v internacijo izgnale kar 1100 ljudi. Za razliko od italijanskih taborišč, kjer so interniranci umirali zlasti zaradi slabih bivanjskih, prehranjevalnih in higienskih razmer, so se temu v nemških koncentracijskih taboriščih pridružile brutalne metode usmrtevitve s ciklonom B, množična streljanja, medicinski poizkusi na ljudeh in izčrpavanje z delom do smrti ter cela vrsta mučenj in eksekucij. V internaciji, izgnanstvu in za njunimi posledicami je umrlo vsaj 1194 civilistov s Primorske in 513 oseb, za katere ne vemo, če so pripadale kakšni vojaški formaciji, in vsaj 42 Primorcev, ki so živeli drugod. Največ življenj so zahtevala taborišča Mauthausen, Dachau, Buchenwald in Auschwitz, kjer je umrlo 737 civilistov in 373 oseb neugotovljenega vojnega statusa. V internaciji so umrle vsaj 403 ženske, največ v Auschwitzu in Ravensbrücku. Nemške okupacijske sile so ljudi uporabljale tudi za prisilno delo v tujini in doma, kjer so bili izpostavljeni hudim pritiskom, ostrim delovnim in splošnim življenjskim razmeram ter nasilju, zaradi česar je umrlo vsaj 47 Primorcev.

Ob nemškem prodoru na Primorsko v septembru 1943 in nato v jesenski nemški ofenzivi istega leta, ki je bila na tem območju tudi edina večja nemška ofenziva, so nemške sile na Primorskem pobile vsaj 412 civilistov. Medtem ko so v kasnejših ofenzivah pobile vsaj še 943 civilistov, zvečine v času zaključnih bojov, ko so Nemci na tem območju zbrali raznovrstne kolaborantske enote, ki so jim pomagale »čistiti« teren. Med omenjenimi žrtvami je bilo 393 žensk (39 mladoletnih) in 151 nedoletnih mož. Za posledicami mučenj in ran, ki so jih dobili v omenjenih »čiščenjih terena«, je umrlo še vsaj 41 civilistov, 34 pa za raznimi drugimi posledicami nasilja. V zaporih jih je življenje izgubilo ravno tako vsaj 41. Če tokrat pustimo ob strani odgovornost, ki jo nosi nacistična Nemčija za začetek druge svetovne vojne in za sproženo nasilje, so nemške okupacijske sile na Primorskem v dobrem letu in pol zasedbe (neposredno) zakrivile smrt vsaj 3600 civilistov, ki pomenijo več kot 20 % delež vseh žrtev vojne in povojnega nasilja na tem območju in približno 43 % delež vseh smrti, ki so jih tedaj tam zakrivile. Med omenjenimi žrtvami je bilo 1025 žensk (28 % delež). Mladoletnih civilnih žrtev (če ne upoštevamo žrtev z vojno povezanih nesreč) so nemške enote s svojimi pomožnimi silami povzročile 481 in med njimi je bilo (vsaj) 159 predšolskih otrok. Če si pogledamo še druge vojne situacije, v katerih so življenja izgubljali Primorci, je vsaj 241 civilistov umrlo v zavezniških bombardiranjih, poleg tega pa še 19 oseb, čigar vojnega statusa ne poznamo. Pri tem ni šlo zgolj za bombardiranja strateških ciljev, kot so industrijski obrati in prometne povezave v Sloveniji, temveč tudi za bombardiranja taborišč in krajev, kjer so bili Slovenci v izgnanstvu in na prisilnem delu. Po zaključku vojne so ljudje umirali za posledicami vojnega nasilja, zvečine prav nemškega, tako je do februarja 1946 umrlo vsaj 170 civilistov. Omeniti je treba tudi 208 žrtev raznih vojnih nesreč in navzkrižnega ognja, ki so jih utrpeli civilisti, med katerimi je bilo kar 118 otrok in drugih mladoletnikov, ki so izgubili življenje ob nesrečah z eksplozivnimi sredstvi.

Čeprav je bila po priključitvi Ljubljanske pokrajine k Italiji rapalska meja še vedno »neprodušna« za pretok ljudi, je na Primorsko vendarle prodirala politična propaganda iz osrednje Slovenije. Na Primorcu so tamkajšnji dogodki sicer vplivali, a je šel na Primorskem medvojni razvoj kljub temu samosvojo pot. Primorci si sodelovanja s fašistično Italijo niso predstavljali, a tudi zaradi vloge primorske sredine se »medslovenski« konflikt tam ni mogel zaostri do take mere, kot se je v Ljubljanski pokrajini. Kljub temu, da je primorska sredina zavzela kritično distanco do sodelovanja z Italijani in do komunistov, je spomladi 1942 spoznala, da v vojnih razmerah ne koristi odkrito nasprotovanje OF in partizanstvu, ker ju je ljudstvo podprlo, saj ju je prepoznalo kot nadaljevanje protifašističnega boja in priložnost za spremembo mej. Partizansko nasilje pa je bilo tedaj na

Primorskem bolj sporadično in žrtve manjšteviline kot v osrednji Sloveniji, kjer so partizanske enote samo v letu 1942 obračunale s 1170 civilisti Ljubljanske pokrajine (tabela 6), tako so zdele primorski sredini oborožene vaške straže še vedno nesprejemljive. Ker pa so morali tudi primorski komunisti priznati specifičnost primorskih razmer in upoštevati priljubljenost predvojnih primorskih politikov, očitnih protifašistov, so uvideli, da bi partizanstvo izgubilo mnogo naklonjenosti in podpore, če bi z njimi močno zaostrii odnos. Takšnemu spoznanju je zato sledila bolj umirjena politika proti lastnim nasprotnikom, a Primorski so bile s tem prihranjene mnoge človeške žrtve. Na počasnejši razvoj protirevolucije na Primorskem, ki je tedaj ostajala na ravni propagande, je verjetno vplivalo tudi dejstvo, da italijanske oblasti zaradi prestiža na Primorskem verjetno niso imele namena podpreti oboroženih protipartizanskih oddelkov, saj bi s tem priznale neuspeh svojih dvajsetletnih prizadevanj.

Tabela 16 – Civilne žrtve partizanskega nasilja na Primorskem v času druge svetovne vojne:

	1941	1942	1943 (1.1. – 7.9)	1943 (8.9. – 31.12)	1944	1945 (do 1.5.)	Celo obdobje vojne	Po vojni
Civilisti (Slovenci)								
Število žrtev	1	32	58	105	214	22	432	106
Neugotovljen datum smrti			8				8	
Delež vseh civilnih žrtev Primorske glede na obravnavano obdobje	19,7%		8,5%				8,6 %	
Delež vseh medvojnih žrtev glede na obravnavano obdobje	4,4%		2,5%				2,8 %	

*V tem številu je štetih 10 Primorcev, ki so živeli v osrednji Sloveniji in so jih partizanske formacije ustrelile tam in nisem zajela 14 oseb, katerih smrt so zakrivali po nesreči (razne z vojno povezane nesreče). Večina žrtev je bila doma z Goriške, 55 pa z drugih delov Primorske.

Na Primorskem se je partizansko nasilje nad civilisti deloma pojavljalo zaradi preslikavanja razmer iz Ljubljanske pokrajine na primorska tla, ki je izviralo iz zaostrovanja na ideoloških osnovah, ko sta si stala nasproti komunizem in protikomunizem. Kot kaže, je obračun delno izviral tudi iz primorskih razmer, ko se je med vojno zaostroval odnos med fašizmom in protifašizmom. Torej je šlo v določeni meri tudi za maščevanje protifašistov nad dejanskimi ali domnevnimi fašisti, med drugim nad nekaterimi, ki so bili za časa fašizma nosilci javnih funkcij (župani, javni uradniki). Do kapitulacije Italije je bilo (vsaj) 75 civilnih žrtev partizanskega nasilja med Slovenci doma z Goriške, 11 pa z drugih delov Primorske. Ne samo, da je bil na Goriškem osredinjen tisti del primorskega katoliškega tabora okrog dr. Janka Kralja, ki je zagovarjal politiko ljubljanske Slovenske ljudske stranke, ampak je bilo tedaj tam bolje organizirano tudi partizanstvo. Po kapitulaciji Italije septembra 1943, ko nad Julijsko krajino formalno še ni prenehala italijanska suverenost, a se je dejansko fašistična oblast tam sesula, partizanske enote z bežečimi vojaki in civilisti večinoma niso nasilno postopale. Vendarle pa so se maščevale (zlasti) nad ujetimi fašističnimi funkcionarji, kolaboranti in konfidenti. Temu je botrovalo preživeto obdobje fašističnega nasilja in tudi večstoletna socialna in nacionalna nasprotja. Maščevalnost je v največji meri izbruhnila v hrvaški Istri. Tam in na drugih območjih so postrelili nekaj sto ljudi, ocene segajo od 500 do 700, ki so jih nato pometali v kraška brezna ali »fojbe«. Po nekaterih ocenah naj bi jeseni 1943 samo na Primorskem partizanske formacije postrelile do 350 »slovenskih fašistov«, kolaborantov in drugih nasprotnikov. Na obravnavanem območju Primorske smo (poimensko) ugotovili, da so partizanske enote v septembru postrelile 60 in v oktobru 34 oseb (od tega 72 civilistov), a do konca leta še vsaj 50. Med vsemi pobitimi je bilo 45 žensk. Vsemu temu nasilju je botrovalo tudi dejstvo, da je z jesenjo 1943 začela na Primorskem delovati Varnostno obveščevalna služba OF, ki je s seboj prinesla metode iz Ljubljanske pokrajine. Primerjava tudi pokaže, da so

nato leta 1944 na Primorskem partizanske enote obračunale z 214, a v Ljubljanski pokrajini tedaj s 149 civilisti.

Naraščanje partizanskega nasilja nad civilnim prebivalstvom je razbilo dotedanjo skoraj enodušno podporo partizanstvu, a je to kljub temu ostalo na Primorskem do konca vojne najbolj množično gibanje. Ker pa na Primorskem, kot smo že omenili, ni bilo pogojev za razvoj neke močnejše oborožene protirevolucije, je bil tudi delež žrtev »medslovenskih« oboroženih spopadov manjši, kajti v njih je življenje izgubilo 93 partizanov in 206 primorskih domobrancev (ki niso bili vsi Primorci).

Že avgusta 1944 se je slovensko partizansko gibanje pripravljalo na zasedbo Primorske ob koncu vojne. Med te priprave so sodila tudi navodila partizanskim enotam, dana tik pred zasedbo Trsta in Gorice, da ne smejo izvajati »čiščenj« terena na narodnostni osnovi, temveč se morajo osredotočiti na kaznovanje fašistov. Jugoslovanske vojaške oblasti so s 1. majem 1945, torej z vzpostavitvijo štiridesetdnevne jugoslovanske zasedbe v Julijski krajini, pričele s prvimi ukrepi, kot so bili omejevanje gibanja, razveljavljanje fašističnih zakonov, cenzura tiska, pa tudi z aretacijami, deportacijami in usmrčitvami. Aretiranih je bilo približno 9000 oseb, od teh pa 1600 pobitih oziroma odvedenih v Slovenijo, kjer so izginili v ujetniških taboriščih, saj je šlo med njimi v glavnem za vojake. Zvečine so bili Italijani, priseljeni v času med obema vojnama, da bi italijanizirali to področje. Večina usmritev se je na Primorskem zgodila med 2. in 15. majem 1945. Ker pa so se nekateri civilisti s Primorske umaknili z delom primorskih domobrancev na Koroško, so z njimi delili usodo, ko so bili konec maja 1945 vrnjeni in kmalu pobiti brez sojenja. To pa so doživeli tudi nekateri Primorci, ki so živeli v osrednji Sloveniji. Skupaj je v povojnih množičnih pobojih izgubilo življenje vsaj 106 civilistov s Primorske (in 10 neugotovljenega vojaškega statusa, ki so bili vsi italijanske narodnosti), za katere nimamo podatka, da bi jim sodili, vemo pa še za dva civilista in 4 posameznike, za katere ne vemo vojnega statusa, ki so bili usmrčeni s sodbo pred hitrimi (»ljudskimi«) sodišči. Med civilnimi žrtvami povojnih pobojev je bilo 24 oseb italijanske narodnosti in 1 nemške.

Glede na vse žrtve, ki jih je med in po vojni utrpela Primorska, so poboji civilistov slovenske narodnosti, s katerimi so med vojno obračunale partizanske formacije in po vojni nove oblasti, pomenili skupaj približno 3 % delež (ali 10 % delež vseh civilnih žrtev). Kljub temu, da je teh žrtev več, kot je bilo morda pričakovati, to razmerje potrjuje trditve raziskav, ki ugotavljajo, da je Primorska ena tistih slovenskih pokrajin, ki jo je tovrstno nasilje nad Slovenci manj prizadelo.

Vojna in z njo povezano povojno nasilje je samo med Slovenci na Primorskem terjala 15.433 smrtnih žrtev, ki pomenijo izgubo 5,9 % njene populacije. S tem se je Primorska po številu žrtev približala splošnemu slovenskemu, a obenem tudi jugoslovanskemu povprečju, ki se giba okrog 6 %. Prav tako so se na Primorskem izkazale tudi druge obče značilnosti druge svetovne vojne, kot je na primer njena vseobsežnost, saj je zajela večino človeških sil. V vojno je zapletla množico civilistov, ki v skupnem številu žrtev predstavljajo približno tretjinski delež. Z drugimi območji, ki so jih v Evropi tedaj okupirale nemške sile, pa jo lahko primerjamo po deležu mladega prebivalstva, ki ga je izgubila, kar je imelo težke posledice za povojno družbo. Raziskava je doslej pokazala tudi prve obrise socialne strukture žrtev. Glede na zvečine ruralno podobo obravnavanega območja, pri vseh kategorijah žrtev prednjači kmečki stan, ki jim po številu žrtev skoraj povsod z več kot polovico manjšim deležem sledijo delavci in s podobnim deležem sledijo obrtniki. Če poleg izgube človeških sil upoštevamo, da je bilo zaradi vojne tudi na Primorskem razdejanih precejšnje število stavb, največ na Idrijskem, prometnih poti in gospodarskih obratov, so več kot očitne tudi negativne posledice za povojno gospodarstvo.

Raziskava o smrtnih žrtvah vojne pa vendarle nudi le podatek o njenih najhujših posledicah, medtem ko za seboj vojna pušča tudi sirote, invalide in drugače prizadete posameznike, brez katerih ni celostne podobe »vojnega opustošenja«.

Okupacija je že s svojo primarno pojavnostjo in z njo povezanimi cilji okupatorjev ustvarila vzdušje in prakso radikalnega nasilja, ki je imelo za posledico izgubo številnih človeških življenj. Smrtne izgube pa se niso dogajale samo na relaciji Slovenci oziroma prebivalci Slovenije : okupator. Do njih je prihajalo tudi zaradi nasilnih dejanj med samimi Slovenci. Kljub dejstvu, da je bila ogromna večina Slovencev protiokupatorsko razpoložena, so okupatorjeve represalije, v letu

1941 predvsem nemškega in madžarskega, kot takojšnji odgovor na odpor porajale med delom Slovencev pomisleke o primernosti radikalnega in zgodnjega partizanskega odpora. Italijanski okupator v Ljubljanski pokrajini je sprva nastopal manj nasilno, čeprav je tudi on kršil določila mednarodnega prava s priključitvijo pokrajine k Italiji; pri čemer pa je treba opozoriti, da za prebivalce Ljubljanske pokrajine ni veljala vojaška obveznost. Pokrajina, ki je sicer uživala določeno avtonomijo, je nudila tudi zatočišče številnim Slovincem z nemškega okupacijskega območja. Toda tudi v začetku manj nasilna italijanska okupacijska politika se je s širjenjem odpora postopoma začela spreminjati oziroma ostriti, čeprav je treba ugotoviti, da je bila za razliko od nemške predvsem v funkciji uničevanja partizanstva in le v majhni meri raznarodovanja. Kmalu po okupaciji so se v okviru različnih političnih subjektov pojavile pomembne razlike ob vprašanju, kako preživeti obdobje okupacije. Tozadevno so se ostrila nasprotja med partizanskim oziroma revolucionarnim taborom ter meščanskim protirevolucionarnim meščanskim taborom. Nasprotja so kmalu presegla okvir propagandne vojne in revolucionarna stran je prva posegla po najbolj skrajnem sredstvu, tj. likvidacijah domnevnih in dejanskih nasprotnikov. Po dosedaj znanih podatkih so pripadniki Varnostnoobveščevalne službe v Ljubljani in njeni okolici ter partizanske enote po Sloveniji skupaj ubili 113 domačih oseb. Atentati so bili med drugim usmerjeni na posebej izpostavljene osebe v Ljubljani. Usoden prelom, ki je zatem sprožil neprekinjeno spiralo medsebojnih nasilnih dejanj znotraj slovenskega naroda, se je izvršil spomladi in poleti 1942 na ozemlju Dolenjske in Notranjske, ki so ga takrat nadzorovale partizanske enote. Sektaško nasilje proti takim ali drugačnim sodelavcem okupacijske oblasti ter dejanskim in domnevnim nasprotnikom, ki je prihajalo do izraza v trenutku, ko so glede na celotno vojno obdobje revolucionarni cilji Komunistične partije Slovenije javno bili najbolj poudarjeni. Omenjeno nasilje je v celoti do konca julija 1942 povzročilo vsaj 941 žrtev, večinoma v Ljubljanski pokrajini. Ti pojavi in posledično tudi vse hujši okupatorjevi povračilni ukrepi zaradi partizanskih akcij, so med prebivalstvom povzročali vse večjo negotovost, strah in tudi odpor. Izhajajoč iz že prej obstoječe ideološke razdeljenosti, ki so jo revolucionarni ukrepi ali namere odporniškega gibanja pod vodstvom komunistov še poglobili, je ob hkratni oceni nekdanjega političnega vodstva, predvsem Slovenske ljudske stranke, da je revolucija že na delu, prišlo so ustanavljanja vaških straž, ki so sicer bile popolnoma odvisne od okupatorja, dejansko pa so v veliki meri predstavljale protirevolucionarno in samoobrambno gibanje. Že pred tem je bila ustanovljena prva četniška skupina, ki je sicer sprva načrtovala hkraten odpor proti okupatorju in partizanom, a se je tekom dogodkov kmalu obrnila le proti partizanom. Med veliko italijansko ofenzivo poleti in jeseni 1942 se je v nasilna dejanja vključil še druga domača, tj. protirevolucionarna in protipartizanska stran. Glavni štab slovenske partizanske vojske je pripadnike t.i. bele garde poleti 1942 postavil zunaj zakona, kar je pomenilo, da jih lahko vsak pripadnik partizanskega gibanja ustrelji. Kasneje je partizansko vodstvo ta ukrep sicer omililo in začelo uvajati sodne postopke, vendar je do nenadzorovanih likvidacij prihajalo še vse do ukinitve VOS-a spomladi 1944. Število smrtnih žrtev, ki jih je od začetka avgusta 1942 do začetka septembra 1943, tj. v obdobju delovanja vaških straž, zakrivila ena ali druga stran, je naslednje: partizanska stran je povzročila 1191 žrtev, vaški stražarji in četniki pa 379, kar predstavlja približno razmerje 3 : 1, vendar je pri tem treba dodati, da so vaški stražarji skupaj z Italijani povzročili še okoli 116 žrtev. V celotnem letu 1942 pa je partizanska stran neposredno povzročila 1995 žrtev, nasprotna pa 213. V celotnem letu 1943 pa nato partizanska stran povzroči 2761 žrtev, protirevolucionarna pa 788. Nasilje v tem obdobju kulminira nato v času neposredno po kapitulaciji Italije, ko je partizanska stran skušala povsem obračunati s poraženimi domačimi nasprotniki. S tem je bila zapravljen še zadnja možnost za nek sporazum oziroma pomiritev med obema domačima nasprotnima si taboroma, njuno medsebojno razmerje je postajalo čedalje bolj nepomirljivo. Samo v septembru in oktobru 1943 je partizanska stran povzročila 1.064 žrtev, od tega v Ljubljanski pokrajini 856. Nasprotna stran, ki je bila v tem obdobju v popolni defenzivi, je v enakem obdobju povzročila le nekaj deset žrtev. Turjak, Grčarice, Kočevje, Mozelj in Jelendol so najtesneje povezani oziroma simbolizirajo takratne krvave obračune. Z ustanovitvijo domobranstva (Slovensko domobranstvo, Gorenjska samozaščita, Slovenski

narodni varnostni zbor), ki je bilo mnogo bolj učinkovito organizirano kot prejšnje vaške straže, je število žrtev, ki jih je povzročila ta stran, precej naraslo in obe strani sta stremeli k popolnemu uničenju nasprotnika. Medtem ko so partizani v letu 1944 povzročili 2.439 smrtnih žrtev, je nasprotna stran (v glavnem domobranci, v manjši meri pa tudi četniki) povzročila 2.460 žrtev, tako da je bila bilanca prizadejanih žrtev na obeh straneh precej izenačena. V naslednjem letu, do konca vojne, pa je partizanska stran odgovorna za 581 žrtev, domobranska pa najmanj 835. Tako kot vaške straže so tudi domobranske enote nastopale v bojnih akcijah proti partizanskim enotam skupaj z nemškimi enotami. Po dosedaj zbranih podatkih naj bi slovenski domobranci v skupnih akcijah z nemškimi formacijami povzročili 867 smrtnih žrtev, primorski domobranci 282, gorenjski domobranci pa 168. Ob tem pa je treba opozoriti, da so tako vaški stražarji kot domobranci izročali aktiviste Osvobodilne fronte in ujete partizane okupacijskim oblastem, le-te pa so jih pošiljale v taborišča, kjer je marsikdo umrl.

Dogajanju neposredno po končani vojni je vtisnilo pečat nasilje nove oblasti nad domobranskimi ujetniki in drugimi nasprotniki. Po trenutno zbranih podatkih znaša število žrtev povojnih pobojev 13.414 (slovenskih domobrancev 10.075, pripadnikov Gorenjske samozaščite 1.716, Slovenskega narodnega varnostnega zbora 46, slovenskih četnikov 153, civilistov 899). Kot je širše znano, ugotavljanje okoliščin, ki so povezane s smrtjo teh oseb, zadeva na specifične ovire, saj pri večini ni mogoče ugotoviti natančnega datuma smrti, kraja smrti in zadnjega počitka, pa tudi povzročitelja ni mogoče povsem natančno identificirati.

Vidik, ki zadeva žrtvoslovno sliko, se nanaša tudi na organiziranje partizanskega sodstva in kaznovalne politike nasploh. Partizansko gibanje je namreč med vojno v Sloveniji začelo razvijati lastno vojaško sodstvo, ki pa je bilo pristojno tudi za civilne osebe. Poznalo je smrtno kazen, ki tedaj sicer ni bila izjema. Pred avgustom 1943 je bilo v Sloveniji partizansko (vojaško) sodstvo omejeno le na posamezna območja, izvajalo je zelo poenostavljene in nagle postopke, pa še te le občasno. S pravnega stališča je šlo, vsaj kar se kaznovalne politike tiče, pri Odloku SNOO o zaščiti slovenskega naroda iz jeseni 1941 za formiranje naglih sodišč proti vsem osebam, ki so se organizirale zunaj Osvobodilne fronte, kar je kazalo tudi na namen vodstva partizanskega gibanja po monopoliziranju odpora. Vendarle so ti odloki očitno prehiteli dejansko moč partizanskega gibanja, a tudi organiziranje bolj ali manj rednih vojaških sodišč se je začelo odvijati šele poleti 1943. Po znanih podatkih je resda prišlo avgusta 1942 do prvih izvršenih smrtnih kazni po obsodbi pred partizanskim sodiščem nad 2 civilistoma, medtem ko pri vseh drugih civilnih žrtvah partizanskega nasilja sodni postopek ni bil uveden oziroma o tem dokumenti ne pričajo. Statistična analiza seznama žrtev 2. svetovne vojne kaže med drugim tudi zaradi pomanjkanja dokumentov za prvi dve leti vojne, da tedaj kljub normativam ne gre toliko za kakršnekoli sodne postopke, temveč zvečine za obračune s takimi ali drugačnimi nasprotniki brez uvedbe sodnega postopka. Prva brigadna in odredna vojaška sodišča (BOVS) je vzpostavil Glavni štab NOV in POS šele avgusta 1943 in ta so bila pristojna tudi za izvajanje sodstva nad civilisti.

Podatki iz seznama žrtev 2. svetovne vojne kažejo tudi na kaznovalno prakso vojaških sodišč. Če se omejimo opozorimo na postopke nad civilisti je kljub pomanjkljivim podatkom mogoče ugotoviti, da je bilo v obdobju brigadnega in odrednega sodstva pa do konca leta 1943 izvršenih vsaj 17 smrtnih obsodb nad civilisti, dejanskimi ali domnevnimi nasprotniki partizanskega gibanja, medtem ko za 14 oseb ne vemo, ali so pripadale kakšni vojaški formaciji. Na drugi strani pa so partizanske formacije od avgusta 1943 pa do konca tega leta brez sodnega postopka pobile vsaj 505 civilistov. Razmerje med sodno usmrčenimi in pobitimi brez sodnega postopka kaže na eni strani na ostrino revolucionarnega terorja nad civilnim prebivalstvom, ki je bil na ozemljih, ki so jih nadzorovali partizani, zlasti očiten sicer spomladi 1942, a kasneje tudi jeseni 1943. Upoštevati je treba, da gre za obdobje zaostrene vojaške situacije, a jeseni 1943 med drugim tudi za dejstvo, da je Varnostno obveščevalna služba OF tedaj razširila območje svojega delovanja.

Glavni štab NOV in POS je po kapitulaciji Italije 15. septembra 1943 spremenil dotedanja vojaška sodišča v stalna, saj je poleg odrednih in brigadnih vojaških sodišč uvedel področna sodišča pri komandah vojnih področij, ki so bila del zaledne oblasti. Brigadna in odredna sodišča so še vedno razsojala o partizanih v svojih enotah ter o civilistih izven komand vojnih področji, a čim so bila na

njihovem teritoriju področna, so bila ta poslej v prvi vrsti pristojna za civilno prebivalstvo. V sodni postopek so bile sicer vgrajene proceduralne varovalke, a na drugi strani tudi izjeme za čas intenzivnih bojov in hitrih premikov. Med drugim so za take primere še vedno obstajala izredna sodišča, kot sta pomnoženo brigadno sodišče in izredno bataljonsko sodišče, od katerih so prvo uporabili tudi za sojenje nekaterim ujetim pripadnikom protipartizanskih enot jeseni 1943, drugo pa v primerih, ko bi bil onemogočen stik z brigadnim ali odrednim sodiščem. Jeseni 1943 so področna vojaška sodišča po večini sodila zajetim vaškim stražarjem in slovenskim četnikom, jih 244 usmrtila po smrtni obsodbi, medtem ko so jih partizanske enote 311 ustrelile brez sodnega postopka. Kot primer naj navedemo, da je bilo od 20 obtoženih na t.i. »Kočevskem procesu« (1 je bil izločen iz postopka) 16 obsojenih na smrt in usmrčenih, a tudi od tistih 4, ki so bili obsojeni na prisilno delo, in tisti, ki je bil izločen iz postopka, 4 so bili ubiti do 2.11.1943, eden pa 2.6.1945. Ti so bili vsi ustreljeni brez sodnega postopka. V tem času pa je bila smrtna obsodba izvršena nad 11 civilisti, pri 259 civilnih žrtvah pa sodni postopek ni bil uveden. Isti dan kot področna vojaška sodišča je GŠ NOV in POS ustanovil tudi višje vojaško sodišče (VVŠ) kot drugostopenjsko sodišče, kateremu so bila prvostopenjska sodišča obvezana dajati sodbe v preverjanje in potrditev. Zopet pa so bile opredeljene izredne razmere, ko jim tega pred izvršitvijo smrtnih kazni ni bilo potrebno izvajati.

Velika nemška ofenziva je nato za nekaj mesecev ustavila razvoj vojaškega sodstva, zatem pa je do pomladi leta 1944 prihajalo do manjših sprememb, ki so urejale poslovanje sodišč in dopolnjevale nekatere odredbe ter kazenske določbe. Večje spremembe so uvedli v drugi polovici leta 1944, saj je vodstvo partizanskega gibanja vsaj od avgusta dalje že težilo k taki organizaciji kazenskega sodstva, ki bi ga lahko uporabljali po koncu vojne. 12. marca 1944 je vodstvo partizanskega gibanja izdalo odlok o postavitvi glavnega javnega tožilca in o njegovih pristojnostih, po katerih je imel ta nalogo postavljati javne tožilce pri (tedaj edinih obstoječih) vojaških sodiščih in nadzorovati izvajanje sodnih odlokov. Ta odlok je bil torej usmerjen k večji neodvisnosti sodstva. Nato je GŠ NOV in POS 20. aprila 1944 izdal še Uredbo o vojaškem kazenskem sodstvu, ki je bila pravzaprav skupek vseh dotedanjih pravilnikov, obenem pa je vnesla tudi nekatere novosti. Javni tožilec je postal tisti, ki vodi preiskavo in zbere dokazno gradivo, višja vojaška sodišča pri štabih korpusov pa so delovala kot drugostopenjska sodišča. Če je bilo dotlej slovensko partizansko sodstvo »samoniklo«, so z majem 1944 nastopile nove spremembe zaradi posega jugoslovanskega Vrhovnega štaba NOV in POJ, ki je težil k poenotenju sodstva in partizanskega gibanja, da bi to ob koncu vojne navznoter in navzven, torej pred zavezniki, nastopalo kot enotno. Tako je 24. maja 1944 stopila v veljavo nova uredba o vojaških sodiščih, a v Sloveniji šele septembra istega leta. Ker civilnega sodstva vodstvo partizanskega gibanja do konca vojne ni uspelo organizirati, s to uredbo ni moglo zaživeti dejstvo, da naj bi bila poslej vojaška sodišča pristojna izključno za vojaške osebe in prestopke. Ponovno pa so bili namesto javnih tožilcev uvedeni vojaški preiskovalci, kar je, vsaj v tem pogledu, pomenilo korak nazaj. Do konca vojne je bilo še nekaj organizacijskih sprememb, tako da so februarja 1945 kot prvostopenjska sodišča uvedli divizijska sodišča, vojaška sodišča pri štabih posameznih armad pa so prevzela vlogo drugostopenjskih.

V praksi prvostopenjska sodišča večkrat svojih sodb niso pošiljala na VVŠ, ali pa so jih naknadno po izvršeni smrtni kazni, torej zgolj v potrditev. Pri več sodbah sicer gradivo drugostopenjskega sodišča ni ohranjeno, zato ni moč izvesti sistematične analize. Opozorilo, ki ga je februarja 1944 brigadno vojaško sodišče poslalo izrednemu bataljonskemu sodišču 2. bataljona 8. brigade, da je potrebno zbrani material in sodbe predati brigadnemu vojaškemu sodišču, ki to nadalje pošlje VVŠ v potrditev ali ponovno razpravljanje, kaže na to, da se to ni dosledno izvajalo. V nadaljevanju ga še opozori, da naj preuči določbe glede smrtnih kazni, kar da misliti, da je tudi v tem pogledu prihajalo do nepravilnosti. Ne smemo sicer spregledati, da so vojaška sodišča obsojenim na smrt večkrat spremenila sodbo na težko prisilno delo, ohranjeno gradivo pa kaže na to, da je izrekalo tudi popolne pomilostitve.

Ker gradivo ni ohranjeno v celoti, ni moč podati slike, koliko je bilo sproženih vseh kazenskih postopkov in kakšen je delež smrtnih obsodb ter izvršenih smrtnih kazni, lahko pa podamo nekaj primerov. Področno vojaško sodišče v Ribnici je marca 1944 reševalo kazenske spise proti 88 obsojencem, 5 jih je obsodilo na smrt, druge pa na (težko) prisilno delo, zaplembo imovine, na

zapor in ukor. Podobno sliko pokaže nato tudi druga polovica meseca. V prvi polovici aprila pa je to sodišče od 31 sodb obsodilo na smrt enega, največ oseb na zaplembo imovine (18), druge pa na (težko) prisilno delo in po enega na zapor ter ukor.

V inštitutski bazi podatkov je v obdobju med 12. septembrom 1943 in 15. majem 1944. zabeleženih 396 imen tistih, nad katerimi so partizanska vojaška sodišča izvršila smrtno obsodbo in med njimi je bilo 42 civilistov. To lahko primerjamo s statističnimi podatki, navedenimi v referatu člana VVŠ Jerneja Stanteta, *Naša sodna praksa*, ki priča o tem, da so partizanska sodišča v istem časovnem obdobju obravnavala 1679 primerov (713 partizanov in 699 civilistov), od katerih so višja vojaška sodišča potrdila 1248 sodb. V tem času so po njegovih podatkih vojaška sodišča izrekla 222 smrtnih obsodb, a na razne oblike prisilnega dela so obsodila 259 oseb. Vzrokov za razliko v podatkih med inštitutsko bazo podatkov in omenjenim dokumentom ne poznamo, morebiti avtor navaja zgolj obsodbe pred brigadnimi, odrednimi in področnimi sodišči, ne pa izrednimi. Zgoraj omenjeni dokument tudi navaja, da so med posameznimi sodišči nastajale precejšnje razlike pri uporabi smrtnih kazni. Avtor teksta je bil mnenja, da je VVŠ bdelo nad delovanjem sodišč in težilo k preprečevanju prehitrih obsodb na smrt, prav tako pa naj bi se VVŠ zavedalo, da je nemočno v primerih, ko je bila smrtna kazen že izvršena. Stante zaključuje: »Prizadevanja v tej smeri žal niso rodila zaželenih uspehov v celotnem obsegu. Izven dvoma je, da je bilo besedilo pravilnika BOVS v tej točki preohlapno. Tudi navodila, ki jih je izdajal sodni oddelek Glavnega štaba, niso dovolj energično zasledovala ozdravljenja razmer.« In naprej, ko pravi, »Kakor pri izvrševanju sodstva na splošno ni bilo nadzornega organa, ki bi bil popolnoma neodvisen od komand in bi objektivno precenil vse okoliščine posameznih primerov, tako ga pogrešamo tudi v primerih, ko je bilo treba seči po krajnem sredstvu smrtnih kazni.«

Iz ohranjenih sodb leta 1944 je razvidno, da so bile obravnave javne, obtožene na smrt pa so opozarjali na pravico pritožbe, kot je velela aprilaska uredba o vojaškem sodstvu, a ker drugostopenjske sodbe po večini niso ohranjene, je nemogoče prepoznati uspeh pritožb in nasploh tovrstno prakso.

Pravilnik BOVS in Naredba o disciplinski odgovornosti vojaških oseb sta bila podlagi za kaznovanje partizanov. Pri tolmačenju in izvrševanju kazni nad partizanskimi borci, so ravno tako obstajale razlike in samovolja. Najstrožje naj bi po navodilih sodnega oddelka GŠ NOV in POS nastopili proti dezertiranju, a podatki kažejo, da je prihajalo do smrtnih obsodb tudi za manjše prestopke (manjše tatvine, pijančevanje) in do samovoljnih usmrtitev partizanov. Če pogledamo podatke inštitutskega seznama smrtnih žrtev, so vojaška sodišča zaradi dezerterstva leta 1944 in 1945 usmrtila 54 partizanov, 39 zaradi drugačnih prestopkov, a 214 partizanov je bilo, kot kaže, pobitih brez uvedbe sodnega postopka pred partizanskim vojaškim sodiščem. Med slednjimi je šlo v mnogo primerih za naglo streljanje tistih oseb, ki so bile prisilno mobilizirane in niso hotele ostati v enoti. Dogodilo se je tudi, da so sodišča usmrtila borca le zaradi poskusa dezerterstva, ko pa naj bi tako strogo kazen prisodili šele po natančno pretehtanih motivih ali po večkratnem pobegu. Ali kot piše Stante v svojem referatu, »Kadar je imel pobeg politično-supverziven značaj, so tudi področna vojaška sodišča izrekala smrtno kazen.« Medtem ko naj bi, kot piše isti avtor, VVŠ zagovarjalo stališče, da je potrebno ohranjati »živo silo« in zato le redko uporabiti tovrstno kazen. Ravno na tej točki je tudi Vito Kraigher maja 1944 na partijski konferenci v Semiču kritiziral stanje partizanskega sodstva, češ da se preveč posveča kaznovanju lastnih borcev in zanemarja kaznovanje nasprotnikov partizanskega gibanja.

Proces razvoja vojaškega sodstva s koncem vojne ni bil končan, saj so pravniki praktično do konca vojne opozarjali na njegove pomanjkljivosti. V pogojih vojne je vodstvo partizanskega gibanja začelo šele proti koncu, t.j. s 3. 9. 1944, snovati tudi civilno sodstvo, ki pa za časa vojne ni zaživel. Kot smo že omenili, je bila vloga drugih vojaških ali policijskih organov partizanskega gibanja v partizanskem sodstvu močna. V obdobju, ki ga obravnavamo, je poleg vloge, ki jo je imel v preiskavi, novembra 1944 dobil Oddelek za zaščito naroda (OZNA) izključno pravico do odločanja o osebah, osumljenih političnih prestopkov, ali kot je zapisano v dokumentu, osumljenih »špijonaže, sabotaže, itd.« Sodišča namreč proti tem obdolžencem niso smela ukrepati, temveč so morala zadevo prepustiti Ozni, četudi je bilo sodišče že sredi sodnega postopka. Dokumenti pa kažejo, da je OZNA to dejansko izvajala v praksi tako pri tega obtoženih civilistih kot partizanih.

V tabelarnih pregledih od št. 17 do

Tabela 17: Število žrtev Spodnje Štajerske, Gorenjske, Koroške glede na vojaški status

Vojaški status	Število žrtev Sp. Štajerske, Gorenjske, Koroške (število vseh: 42352)	% glede na vse žrtve	% preverjenih po matičnih knjigah
NOV in POS	10262	24,2	32,4
NOV in POJ	975	2,3	24,3
Sodelavec partizanskega. Gibanja	1193	2,8	48,4
Civilisti	9931	23,4	23,8
Jugoslovanska kraljeva vojska	230	0,5	22,6
Slovenski četniki	200	0,5	13
Gorenjska samozaščita	1740	4,1	14,5
Mobiliziranci v nemško vojsko	9273	22	21,6
Aktivist OF	1092	2,6	42
Neznani status	6094	14,4	18
Drugi	1549	3,6	

Tabela 18: Število žrtev 1941-1945 Spodnje Štajerske, Gorenjske in Koroške glede na različne povzročitelje smrti s strani okupatorjev

Povzročitelj	1941	1942	1943	1944	1945	1941-1946
Nemški okupator	1417	3202	1818	4108	3663	14759
NDH (Ustaši)	18	63	34	98	228	459

Tabela 19: Število žrtev Spodnje Štajerske, Gorenjske in Koroške od april 1941-jan. 1946 glede na povzročitelja smrti s strani ti. revolucionarnega tabora

Povzročitelj	April 1941-jan. 1946
NOV in POS	2569
VOS	268
JA	2351
OZNA	1516

Tabela 20: Število žrtev Spodnje Štajerske, Gorenjske in Koroške od april 1941-jan. 1946 glede na povzročitelja smrti s strani ti. protirevolucionarnega tabora

Povzročitelj	1941-1946
Domobranci	849
Gorenjska samozaščita	216
Vaški stražarji (MVAC)	35

Slovenski četniki	8
Legija smrti	1
Neugotovljene protipartizanske enote	4

Tabela 21: Žrtve v Ljubljanski pokrajini (april 1941-januar 1946) glede na vojni status

Vojaški status	Število žrtev Ljubljanske pokrajine (število vseh žrtev: 31867)	% glede na vse žrtve	% preverjenih po matičnih knjigah
NOV in POS	7441	23,3	42,5
NOV in POJ	176	0,55	28,4
Sodelavec partizanskega. gibanja	402	1,26	42
Civilisti	6867	21,5	39
Jugoslovanska kraljeva vojska	89	0,27	28
Vaška straža (MVAC)	752	2,35	39
Slovenski četniki	225	0,7	17,7
Domobranci	11024	34,6	41
SNVZ	57	0,17	40
Gorenjska samozaščita	54	0,16	37
Mobiliziranci v nemško vojsko	43	0,13	30
Mobiliziranci v italijansko vojsko	7	0,02	28,5
Aktivist OF	1570	4,92	48
Neznani status	2501	7,84	19
Drugi	759	2,38	

Tabela 22: Število žrtev 1941-1946 Ljubljanske pokrajine glede na različne povzročitelje smrti s strani okupatorjev

Povzročitelj	1941	1942	1943	1944	1945	1946	1941-1946
Italijanski okupator	114	2915	1133	55	16	1	4352
Nemški okupator	101	190	1775	1540	1080	1	4849
Madžarski okupator	1	1	0	0	1	0	3
NDH (Ustaši)	4	55	24	39	31	0	159

Tabela 23: Število žrtev Ljubljanske pokrajine april 1941-jan. 1946 glede na povzročitelja smrti s strani partizanskega tabora

Povzročitelj	1941	1942	1943	1944	1945	1946	1941-1946
NOV in POS	23	1379	1655	805	329	1	4192
VOS	18	68	25	11			244

JA		1		2	9720	12	9735
OZNA					339	19	358
KNOJ					21	2	23

Tabela 24: Število žrtev Ljubljanske pokrajine april 1941-jan. 1946 glede na povzročitelja smrti s strani ti. protirevolucionarnega tabora

Povzročitelj	1941-1946
Domobranci	2072
Gorenjska samozaščita	9
SNVZ	10
Vaški stražarji (MVAC)	379
Slovenski četniki	32
Legija smrti	36
Štajerski bataljon	34
Neugotovljene protipartizanske enote	9

Tabela 25: Število žrtev Primorske (junij 1940-januar 1946) glede na vojaški status

Vojaški status	Število žrtev Primorske (število vseh žrtev: 12719)	% glede na vse žrtve	% preverjenih po matičnih knjigah
NOV in POS	5104	40,1	11
NOV in POJ	867	6,8	14
Sodelavec partizanskega. gibanja	64	0,5	12,5
Civilisti	3394	26,7	8,5
SNVZ	200	1,6	16,5
Mobiliziranci v italijansko vojsko	1092	8,6	11,5
Aktivist OF	414	3,25	20
Neznan status	1076	8,45	6
drugi	508	4	

Tabela 26: Število žrtev 1940-1946 Primorske glede na različne povzročitelje smrti s strani okupatorjev

Povzročitelj	1940	1941	1942	1943	1944	1945	1940-1946
Italijanski okupator (Italijanski okupator in italijanske vojaške/policijske enote)	8	31	145	599	62	20	865
Nemški okupator		7	21	1613	3030	2127	6996
NDH (Ustaši)		1	6	4	10	7	29

Tabela 27: Število žrtev Primorske junij 1940-jan. 1946 glede na povzročitelja smrti s strani partizanskega tabora

Povzročitelj	1941	1942	1943	1944	1945	1941-1946
--------------	------	------	------	------	------	-----------

NOV in POS	1	30	224	303	71	674
OZNA				6	67	87
JA					88	89
VOS		2	17	34		59

Tabela 28: Število žrtev Primorske april 1941-jan. 1946 glede na povzročitelja smrti s strani protirevolucionarnega tabora

Povzročitelj	1941-1946
Domobranci	184
SNVZ	102
Vaški stražarji (MVAC)	11

Tabela 29: Žrtve v Prekmurju glede na vojni status (april 1941-januar 1946)

Vojni status	Število žrtev Prekmurja (1598)	% glede na vse žrtve
NOV in POS	70	4,4
NOV in POJ	13	0,8
Sodelavec partizanskega. gibanja	20	1,2
Civilisti	728	49
Jugoslovanska kraljeva vojska	8	0,5
Mobiliziranci v nemško vojsko	43	2,7
Mobiliziranci v madžarsko vojsko	189	11,8
Aktivist OF	16	1
Neznan status	487	30

Tabela 30: Število žrtev v Prekmurju glede na različne povzročitelje smrti s strani okupatorjev

Povzročitelj	1941	1942	1943	1944	1945	Skupaj
Nemški okupator	29	7	8	468	163	707
Madžarski okupator	4	11	24	37	75	184
NDH (Ustaši)	16	13	4	4	8	47

Tabela 31: Število žrtev Prekmurja april 1941-jan. 1946 glede na povzročitelja smrti s strani revolucionarnega oziroma partizanskega tabora

Povzročitelj	1941-1946
NOV in POS	4
JA	2
OZNA	89

Tabela 32 – Žrtve revolucionarnega in odporniškega tabora:

Povzročitelji smrti z revolucionarne strani po letih

Povzročitelj	1941	1942	1943	1944	1945	1946
NOV in POS	93	1915	2618	2197	823	
VOS	20	80	143	216		
JA					12785	32
OZNA					1705	330
KNOJ					22	5
SKUPAJ	113	1995	2761	2413	15335	367

Tabela št. 33 – Povzročitelji smrti s protirevolucionarne strani po letih

Povzročitelj	1941-1945
Domobranci	3283
Gorenjska samozaščita	244
SNVZ	147
Vaški stražarji (MVAC)	447
Slovenski četniki	52
Legija smrti	39
Štajerski bataljon	37
Neugotovljene protipartizanske enote	16
SKUPAJ	4265

3. Izkoriščanje dobljenih rezultatov:

3.1. Kakšen je potencialni pomen² rezultatov vašega raziskovalnega projekta za:

- ☐ a) odkritje novih znanstvenih spoznanj;
- ☒ b) izpopolnitev oziroma razširitev metodološkega instrumentarija;
- ☒ c) razvoj svojega temeljnega raziskovanja;
- ☐ d) razvoj drugih temeljnih znanosti;
- ☐ e) razvoj novih tehnologij in drugih razvojnih raziskav.

3.2. Označite s katerimi družbeno-ekonomskimi cilji (po metodologiji OECD-ja) sovpadajo rezultati vašega raziskovalnega projekta:

- ☐ a) razvoj kmetijstva, gozdarstva in ribolova - Vključuje RR, ki je v osnovi namenjen razvoju in podpori teh dejavnosti;
- ☐ b) pospeševanje industrijskega razvoja - vključuje RR, ki v osnovi podpira razvoj industrije, vključno s proizvodnjo, gradbeništvom, prodajo na debelo in drobno, restavracijami in hoteli, bančništvom, zavarovalnicami in drugimi gospodarskimi dejavnostmi;
- ☐ c) proizvodnja in racionalna izraba energije - vključuje RR-dejavnosti, ki so v funkciji dobave, proizvodnje, hranjenja in distribucije vseh oblik energije. V to skupino je treba vključiti tudi RR vodnih virov in nuklearne energije;
- ☐ d) razvoj infrastrukture - Ta skupina vključuje dve podskupini:
 - transport in telekomunikacije - Vključen je RR, ki je usmerjen v izboljšavo in povečanje varnosti prometnih sistemov, vključno z varnostjo v prometu;
 - prostorsko planiranje mest in podeželja - Vključen je RR, ki se nanaša na skupno načrtovanje mest in podeželja, boljše pogoje bivanja in izboljšave v okolju;
- ☐ e) nadzor in skrb za okolje - Vključuje RR, ki je usmerjen v ohranjanje fizičnega okolja. Zajema onesnaževanje zraka, voda, zemlje in spodnjih slojev, onesnaženje zaradi hrupa, odlaganja trdnih odpadkov in sevanja. Razdeljen je v dve skupini:
- ☐ f) zdravstveno varstvo (z izjemo onesnaževanja) - Vključuje RR - programe, ki so usmerjeni v varstvo in izboljšanje človekovega zdravja;
- ☒ g) družbeni razvoj in storitve - Vključuje RR, ki se nanaša na družbene in kulturne probleme;
- ☒ h) splošni napredek znanja - Ta skupina zajema RR, ki prispeva k splošnemu napredku znanja in ga ne moremo pripisati določenim ciljem;
- ☐ i) obramba - Vključuje RR, ki se v osnovi izvaja v vojaške namene, ne glede na njegovo vsebino, ali na možnost posredne civilne uporabe. Vključuje tudi varstvo (obrambo) pred naravnimi nesrečami.

² Označite lahko več odgovorov.

3.3. Kateri so **neposredni rezultati** vašega raziskovalnega projekta glede na zgoraj označen potencialni pomen in razvojne cilje?

Z vidika končnega cilja projekta, tj. ugotoviti čim bolj natančno število žrtev druge svetovne vojne in zaradi nje na ozemlju Republike Slovenije, sodi med najbolj pomemben in neposreden rezultat izvedenega projekta dosežena bistveno višja stopnja popolnosti in zanesljivosti nacionalne zbirke podatkov o žrtvah druge svetovne vojne. Preverjanje po matičnih knjigah je znatno povečalo število tistih oseb, za katere se lahko sedaj z gotovostjo trdi in potrdi, da so v omenjeni vojni zares izgubili življenje. To je pomembno z vidika dejstva, da je v dosednji zbirki število evidentiranih žrtev bilo sicer veliko, vendar je bila za precejšen odstotek značilna premajhna kritična masa osebnih podatkov in podatkov o okoliščinah smrti, ali pa so bili ti podatki nezanesljivi. Na podlagi podatkov iz matičnih knjig, ki predstavljajo uradne vpise, je bila ta pomanjkljivost v velikem obsegu odpravljena. Ob tem je bilo izločeno iz seznama tudi precejšnje število dvojnikov in celo trojnikov, ki so se v zbirki pojavljali prav zaradi omenjenih nezanesljivih ali nezadostnih generalij.

Med pomembnejše rezultate tega raziskovalnega projekta sodi tudi preverjenost večjega deleža žrtev znotraj nekaterih osnovnih kategorij žrtev. Viri, na katerih je zbirka pretežno slonela pred izvajanjem tega projekta, so namreč bili parcialni oziroma niso enakomerno pričali o vseh kategorijah žrtev. To velja predvsem za kategorije mobilizirancev v okupatorske vojske ter kategorijo žrtev, civilistov, ki so jih usmrtille partizanske enote na Štajerskem in Primorskem med vojno ali pa je njihovo smrt zakrivila poveljna oblast. S tem v zvezi se izkazuje tudi mnogo bolj enakomerna pokritost oziroma evidenca žrtev po posameznih slovenskih pokrajinah.

Nadaljnji neposredni rezultat zadeva dejstvo, da obstaja od sedaj mnogo večja možnost ustrezno zadovoljiti številna povpraševanja oziroma iskanja informacij o žrtvah druge svetovne vojne s strani svojcev in tudi državnih organov ter civilnih združenj.

3.4. Kakšni so lahko **dolgoročni rezultati** vašega raziskovalnega projekta glede na zgoraj označen potencialni pomen in razvojne cilje?

Rezultati raziskovalnega projekta imajo dolgoročni pomen za slovensko zgodovino in kot tudi za historično demografijo. S tem, ko se je bistveno povečala zanesljivost zbranih podatkov, tako glede števila žrtev v celoti kot tudi glede zanesljivosti podatkov pri posamezni žrtvi, operiranje s pojmom "žrtve vojne" tako ne bo več slonelo na bolj ali manj približnih ocenah, temveč bodo odslej raziskovalci, raznovrstni analitiki pa tudi javne osebnosti iz družbeno političnega življenja imeli na voljo mnogo bolj zanesljive podatke. To še posebej velja za slovensko zgodovino in o drugi svetovni vojni, ko proučuje in ko bo tudi v prihodnosti nadalje proučevalo potek te vojne, rezultate in zadevno bilanco za slovenski narod oziroma za ozemlje današnje Republike Slovenije.

Bolj natančni in preverjeni podatki bodo tudi zoževali možnost manipulacij, ki so ob problematiki druge svetovne vojne na Slovenskem ob sodobnih političnih in ideoloških diskusijah še zmeraj možne in dejansko tudi pogoste.

3.5. Kje obstaja verjetnost, da bodo vaša znanstvena spoznanja deležna zaznavnega odziva?

- ☒ a) v domačih znanstvenih krogih;
- ☐ b) v mednarodnih znanstvenih krogih;
- ☒ c) pri domačih uporabnikih;
- ☐ d) pri mednarodnih uporabnikih.

3.6. Kdo (poleg sofinancerjev) že izraža interes po vaših spoznanjih oziroma rezultatih?

Interes po spoznanjih ter rezultatih zadevnega projekta izražajo številni zgodovinarji, raziskovalci oziroma raziskovalne in muzejske ustanove. Posledično člani projektne skupine tudi večkrat sodelujejo oziroma so vabljeni na različne posvete in konference doma in v tujini ali pa, da kot avtorji prispevkov o problematiki žrtev druge svetovne vojne sodelujejo pri različnih publikacijah.

Dalje večkrat izražajo interes lokalne skupnosti (npr. za potrebe lokalnih glasil, zbornikov in drugih publikacij) in civilna združenja. Številčna je skupina iz vrst sorodnikov, ki tako rekoč dnevno iščejo podatke o svojcih, ki so med vojno ali po njej izgubili življenje. Ta krog interesentov zadeva sorodnike žrtev tako iz Republike Slovenije kot iz tujine. Značilno za ta interes je razpršenost interesov, saj le-ta zadeva vse kategorije žrtev ne glede na povzročitelje, tj. za žrtve med civilisti in pripadniki najrazličnejših vojaških enot, žrtve okupacijskega, partizanskega in protirevolucionarnega nasilja in žrtve poveljnih pobojev.

3.7. Število diplomantov, magistrstov in doktorjev, ki so zaključili študij z vključenostjo v raziskovalni projekt?

--

4. Sodelovanje z tujimi partnerji:

4.1. Navedite število in obliko formalnega raziskovalnega sodelovanja s tujimi raziskovalnimi inštitucijami.

--

4.2. Kakšni so rezultati tovrstnega sodelovanja?

5. Bibliografski rezultati³ :

Za vodjo projekta in ostale raziskovalce v projektni skupini priložite bibliografske izpise za obdobje zadnjih treh let iz COBISS-a) oz. za medicinske vede iz Inštituta za biomedicinsko informatiko. Na bibliografskih izpisih označite tista dela, ki so nastala v okviru pričujočega projekta.

³ Bibliografijo raziskovalcev si lahko natisnete sami iz spletne strani:<http://www.izum.si/>

6. Druge reference⁴ vodje projekta in ostalih raziskovalcev, ki izhajajo iz raziskovalnega projekta:

Poleg raziskovalnih rezultatov, vidnih v bibliografskih izpisih, predstavlja najpomembnejši rezultat dela projektne skupine javno objavljane seznama žrtev in širših podatkov o njih na spletni strani www.sistory.si. V fazi zadevnega projekta, ko se je tudi pričelo z javnim objavljanjem teh podatkov, je skupina pripravljala podatke za javno objavo le za tiste osebe, ki so bile preverjene po matičnih knjigah. Trenutno je na omenjeni spletni strani objavljenih podatkov za 24.794 žrtev druge svetovne vojne in neposredno po njej.

Ob vzpostavitvi omenjene spletne strani, ki jo upravlja Inštitut za novejšo zgodovino, je na tiskovni konferenci 30. septembra 2008 bil tudi za naročnike projekta o žrtvah predstavljen ta projekt. Projekt o žrtvah je bil predstavljen v okviru širše predstavitve spletne strani še v Beogradu; predstavili sta ga dr. Nina Vodopivec na konferenci Digitization of cultural and scientific heritage, v okviru 4. mednarodne konference SEEDI (Beograd, 12. in 15. junij 200) in dr. Mojca Šorn (Osma nacionalna konferenca : Nove tehnologije i standardi - digitalizacija nacionalne baštine, 15-16. april 2009, Beograd).

Izključno rezultate projekta so v tujini predstavljali: Dr. Mojca Šorn v Rimu v referatu *Le vittime della seconda guerra mondiale in Slovenia* (na posvetu *La tragedia delle foibe*, 24. februar 2007); dr. Bojan Godeša in mag. Tadeja Tominšek Rihtar v referatu *La Slovenia e le sue vittime 1940-1946* na mednarodni konferenci (*Foibe : memoria – futuro : la tragedia delle foibe*) v Rovigu 19. maja 2007; dr. Vida Deželak Barič pa na mednarodni konferenci v Pragi *Twenty Years After : Central and Eastern European Communist Regimes as a Shared Legacy* (6.-7. oktober 2009) v referatu *Victims of World War II and the Revolution in Slovenia in View of the Systematic Victims Survey*.

Odmevnost o rezultatih projekta seže neposredno tudi med tuje raziskovalce. Opozarjamo med drugim na delo nizozemske zgodovinarke Milene Mulders *Mijn Sloveense geschiedenis : Met de buik het brood achterna* (Aksant, Amsterdam 2009), ki obširno uporablja rezultate analiz podatkov o žrtvah druge svetovne vojne in zaradi nje na Slovenskem, ki so jih opravili posamezni člani projektne skupine.

Raziskovalna skupina je za uporabnike iz vrst zgodovinopisne stroke opravila tudi parcialne analize podatkov o žrtvah: pripravila je npr. seznam žrtev italijanskega nasilja in analizo strukture teh žrtev za potrebe Muzeja novejše zgodovine Slovenije, številčno stanje posameznih kategorij žrtev na Celjskem za potrebe Muzeja novejše zgodovine Celje, dalje za Muzej narodne osvoboditve Maribor itd.

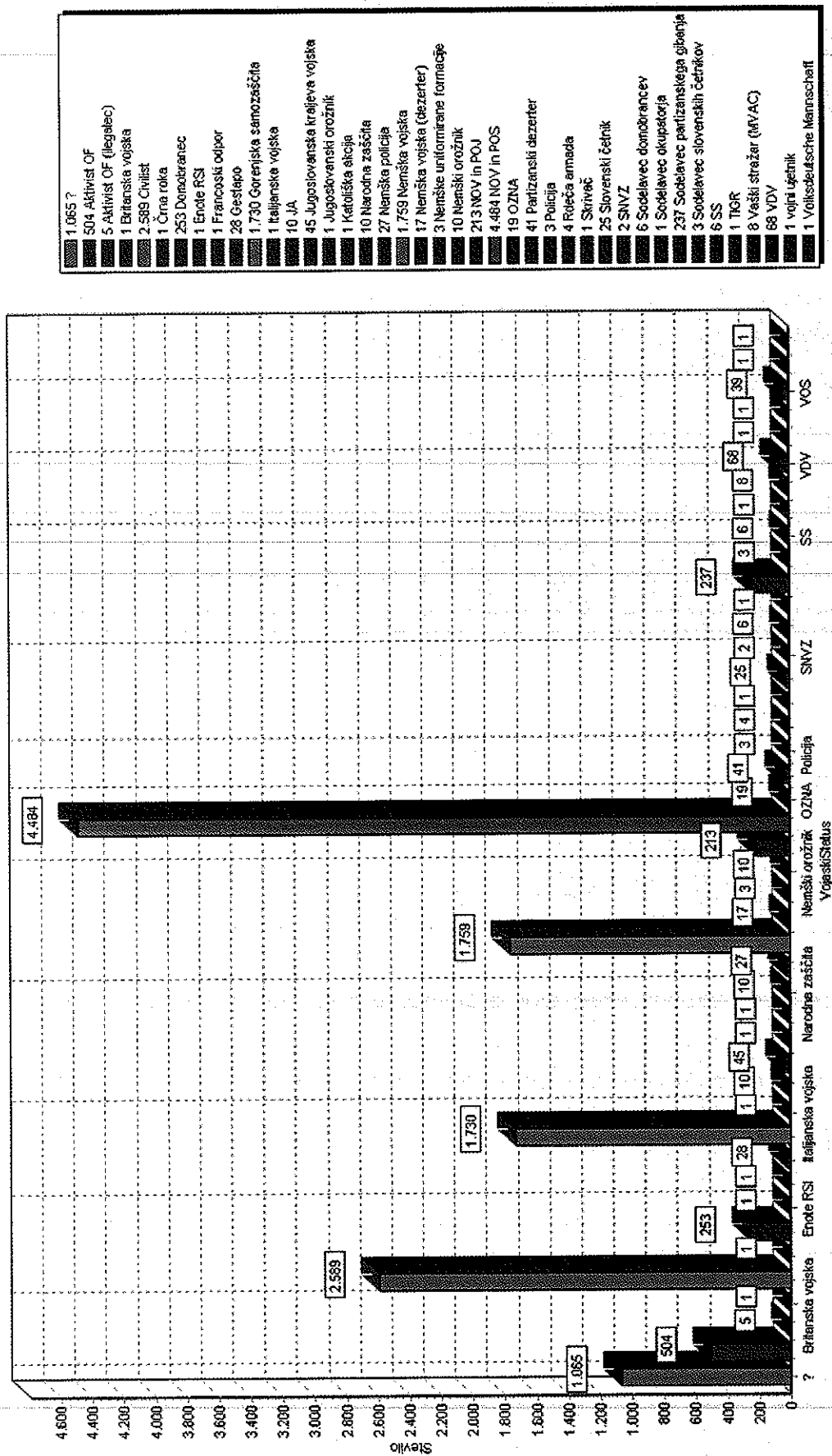
⁴ Navedite tudi druge raziskovalne rezultate iz obdobja financiranja vašega projekta, ki niso zajeti v bibliografske izpise, zlasti pa tiste, ki se nanašajo na prenos znanja in tehnologije.

Navedite tudi podatke o vseh javnih in drugih predstavitvah projekta in njegovih rezultatih vključno s predstavitvami, ki so bile organizirane izključno za naročnika/naročnike projekta.

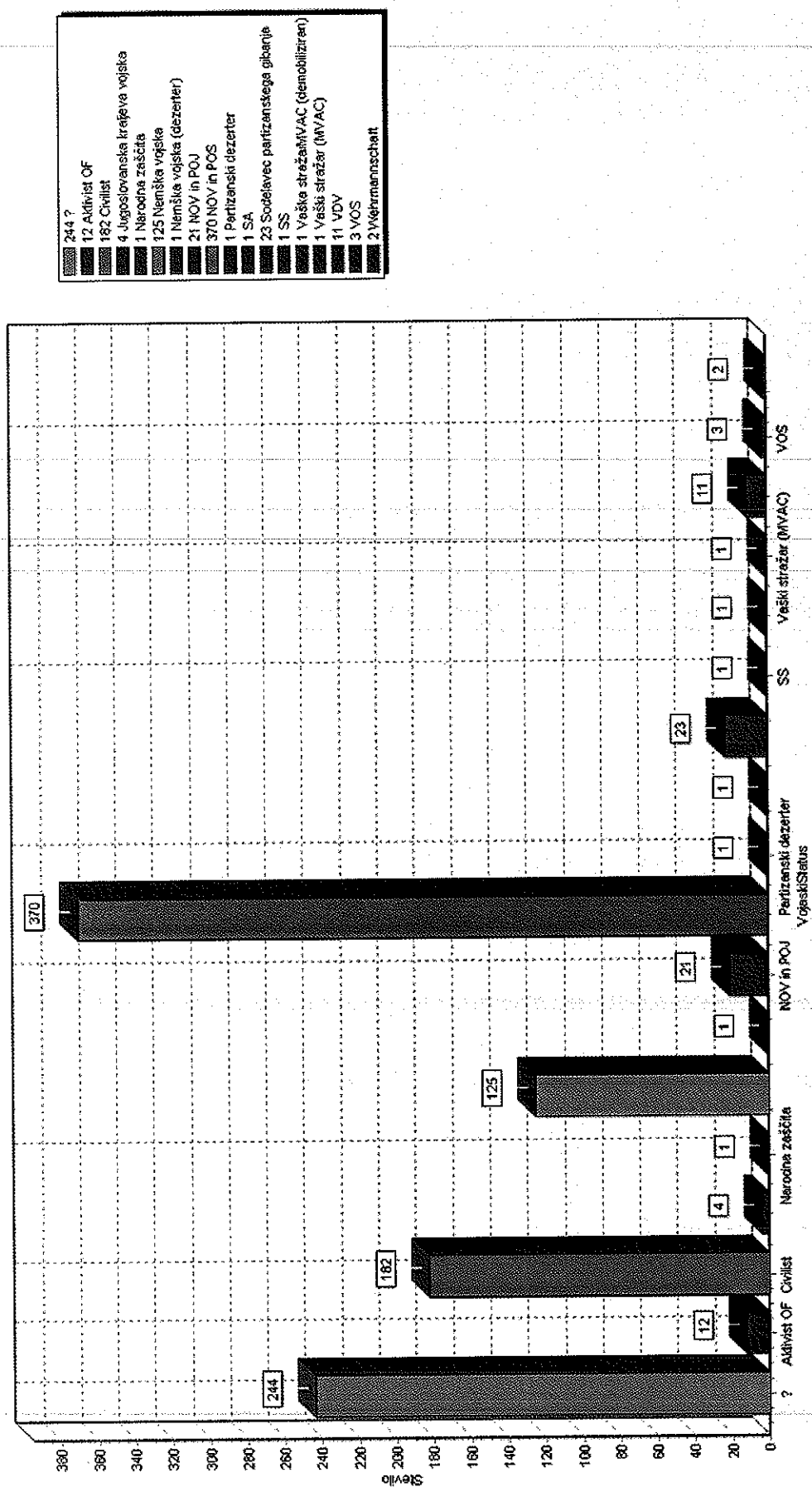
Priloga k zaključnemu poročilu projekta v okviru CRP »Konkurenčnost Slovenije 2006–2013«

**Šifra projekta:
V5-0258**

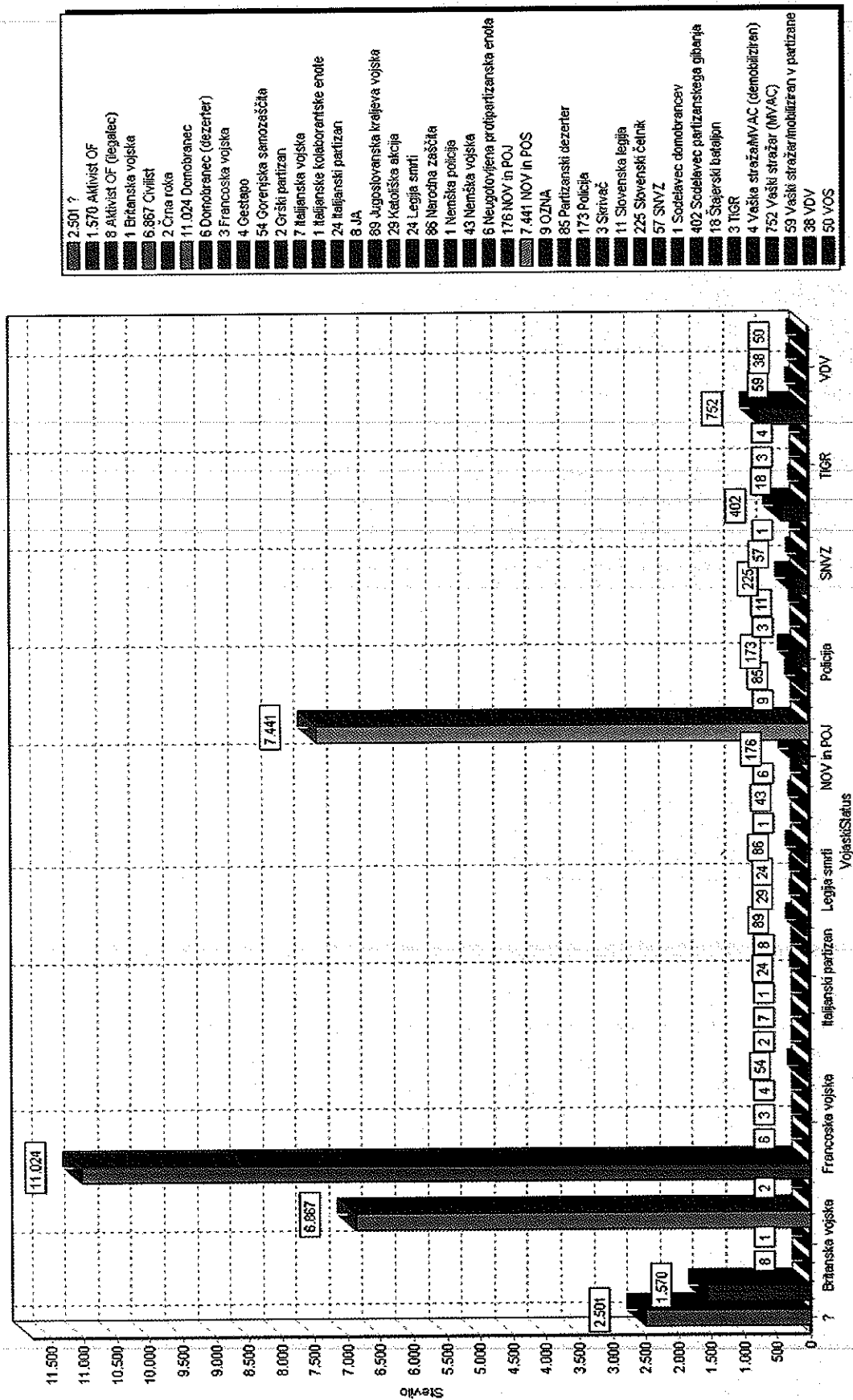
**Naslov projekta:
»Preverjanje seznamov žrtev druge svetovne vojne in neposredno po njej po matičnih knjigah«**

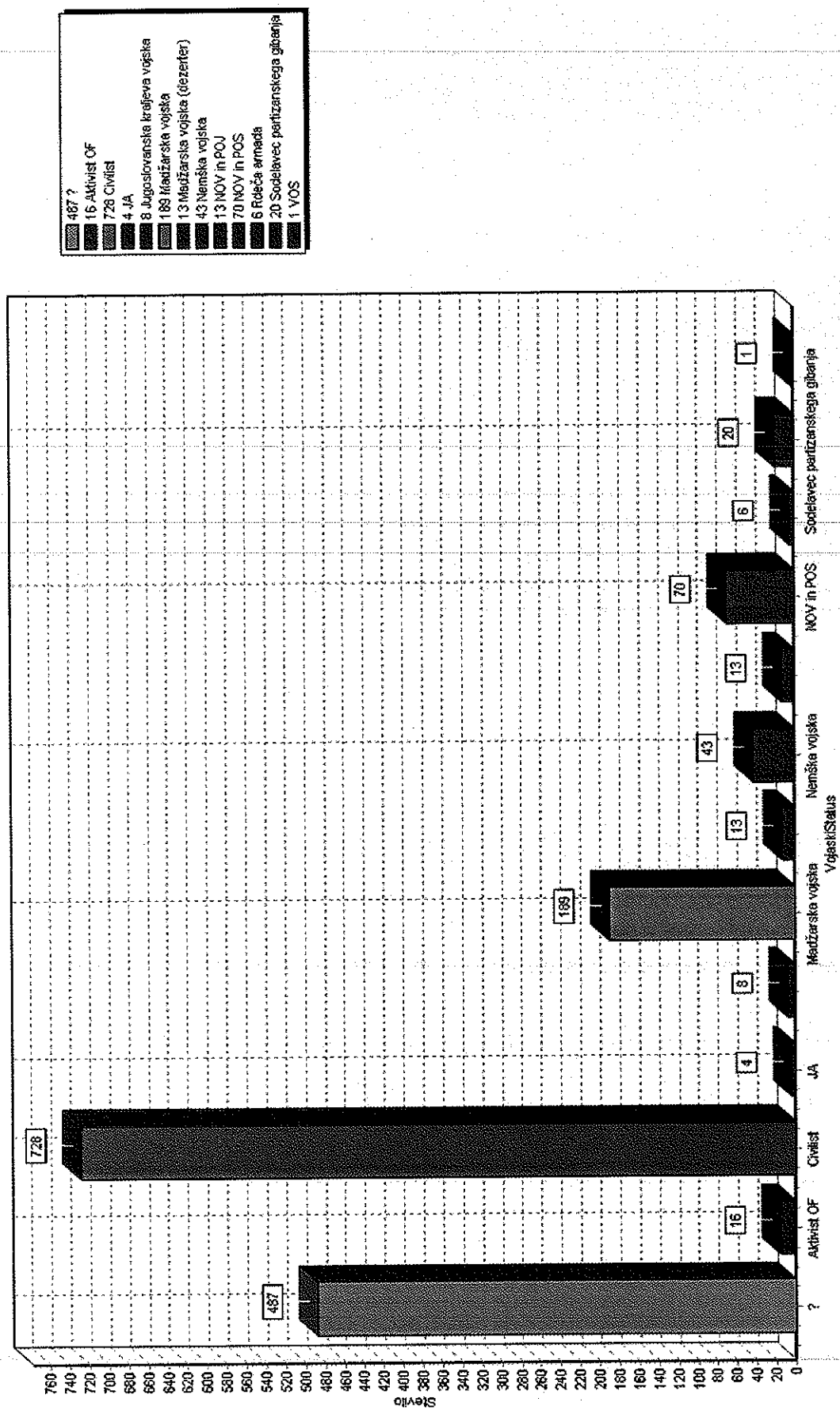
Struktura žrtev 2. svetovne vojne za Gorenjsko glede na vojni status

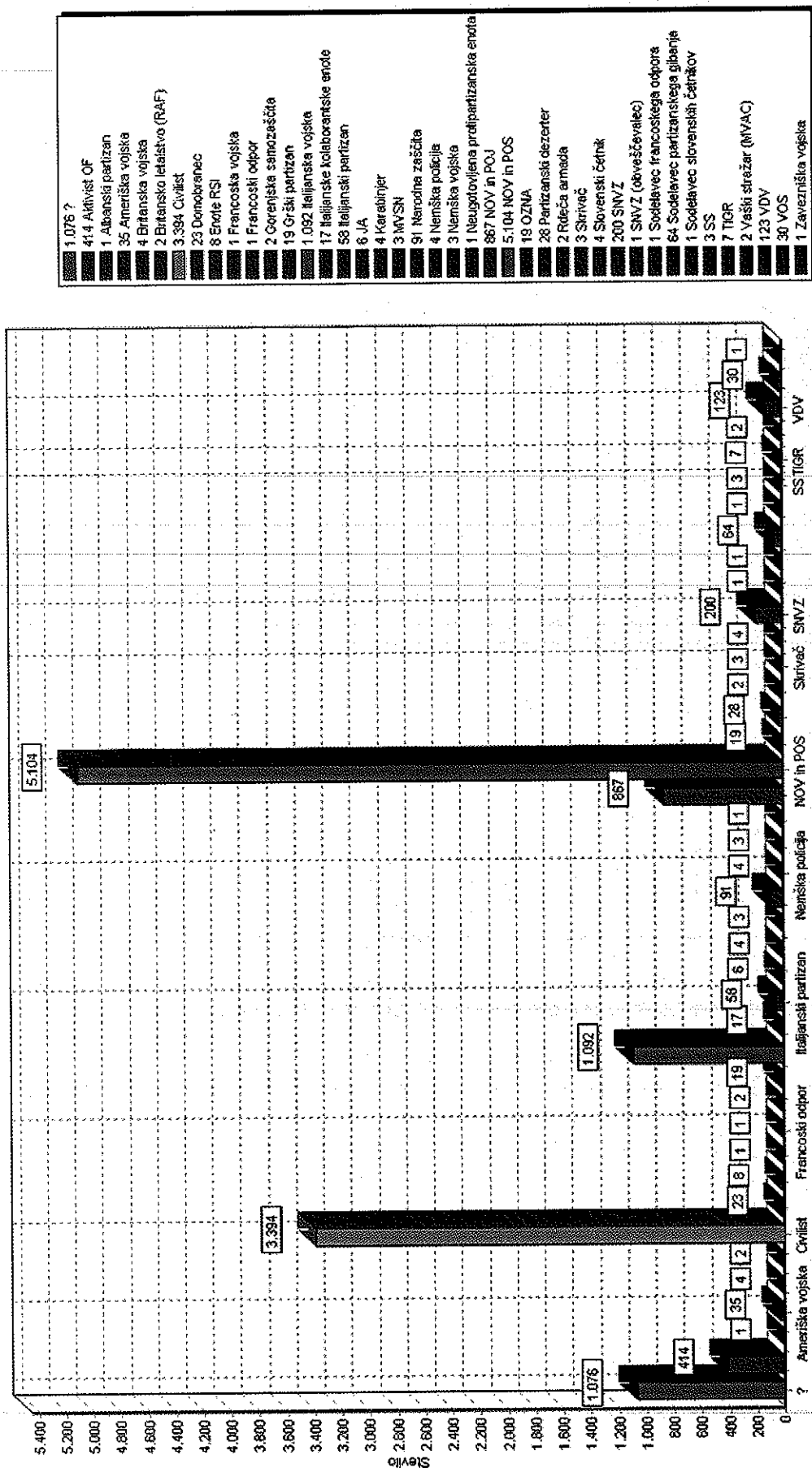
Struktura žrtev 2. svetovne vojne za Koroško glede na vojaški status

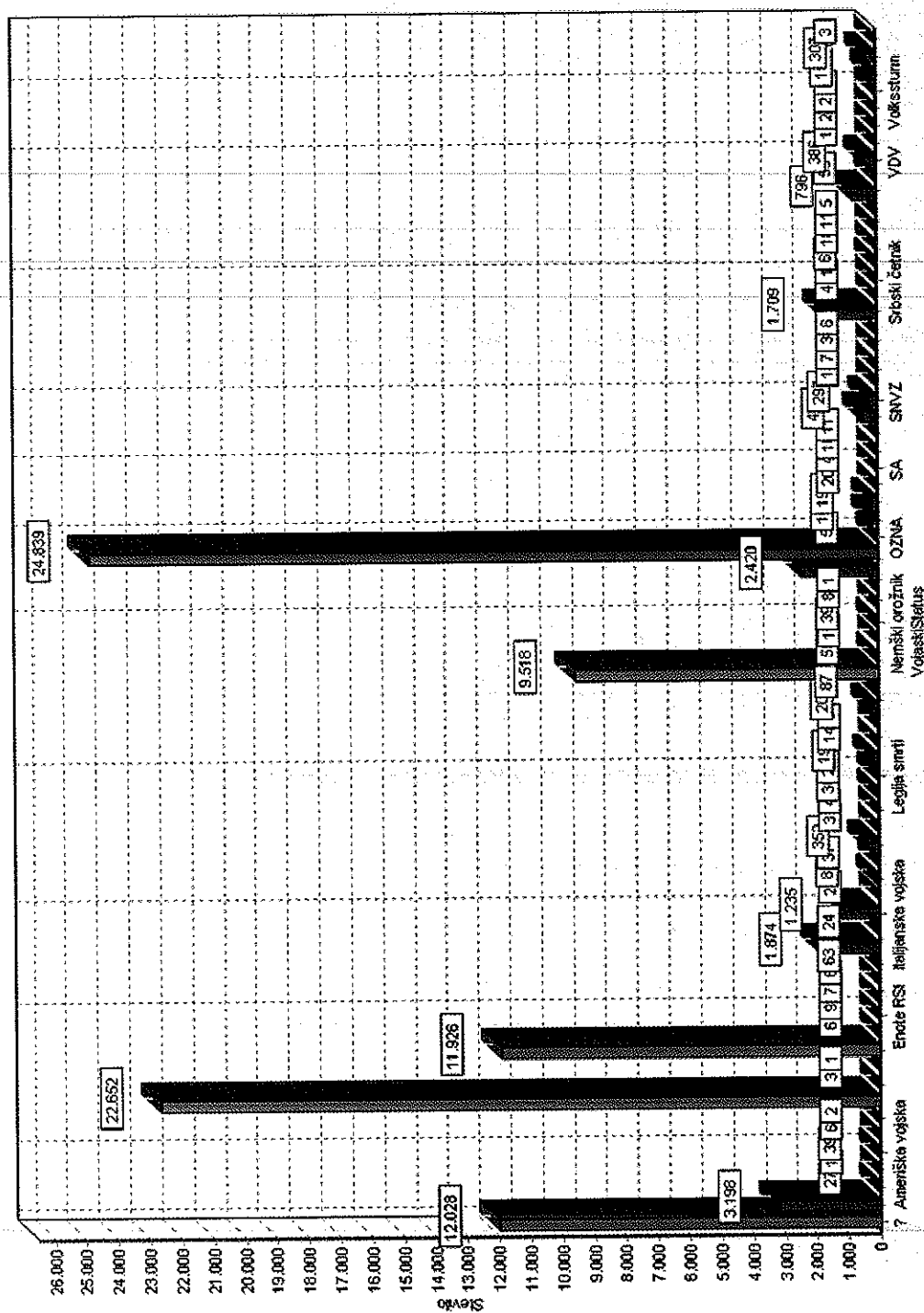
Struktura žrtev 2. svetovne vojne za Ljubljansko pokrajino glede na vojni status

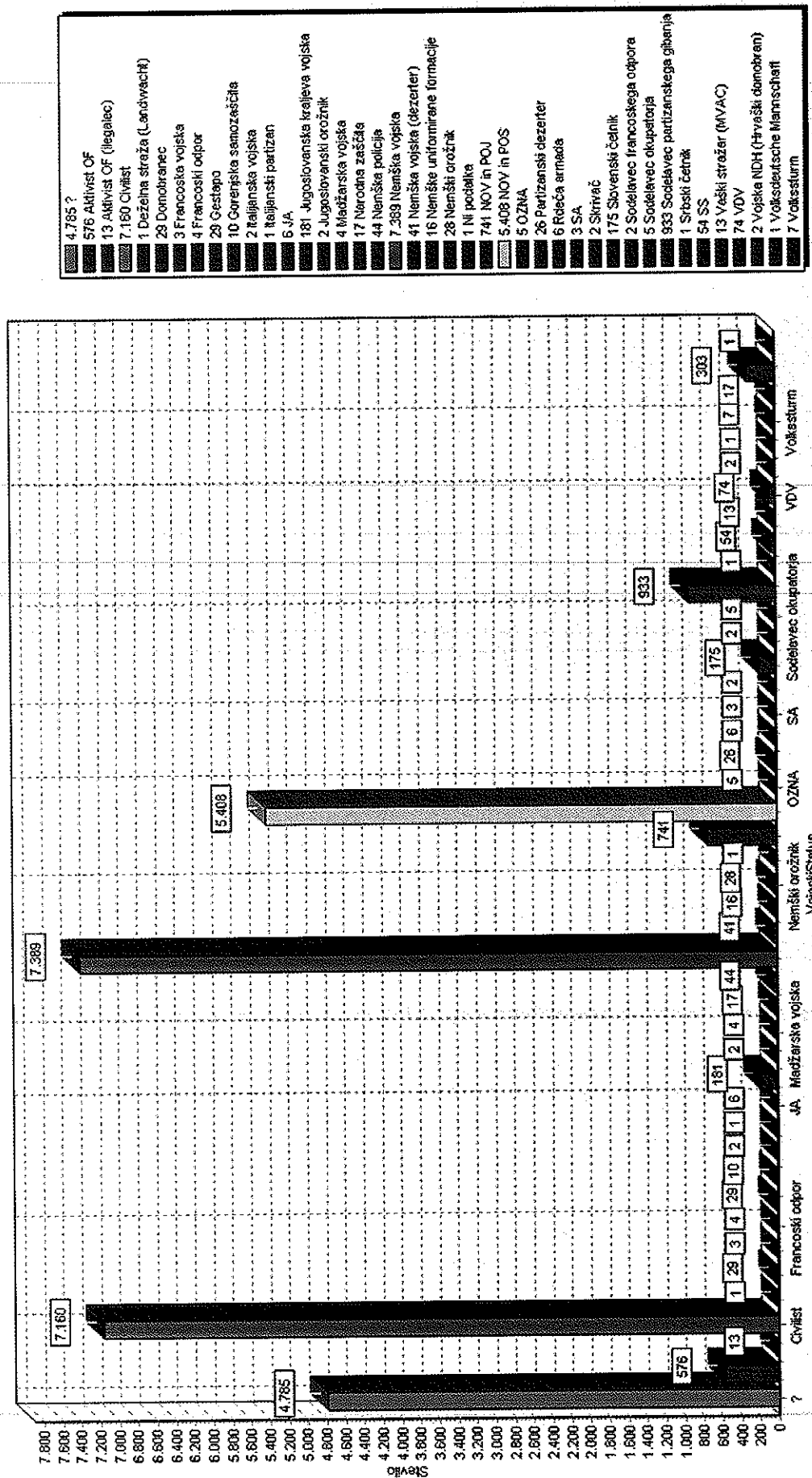
Struktura žrtev 2. svetovne vojne za Prekmurje glede na vojni status

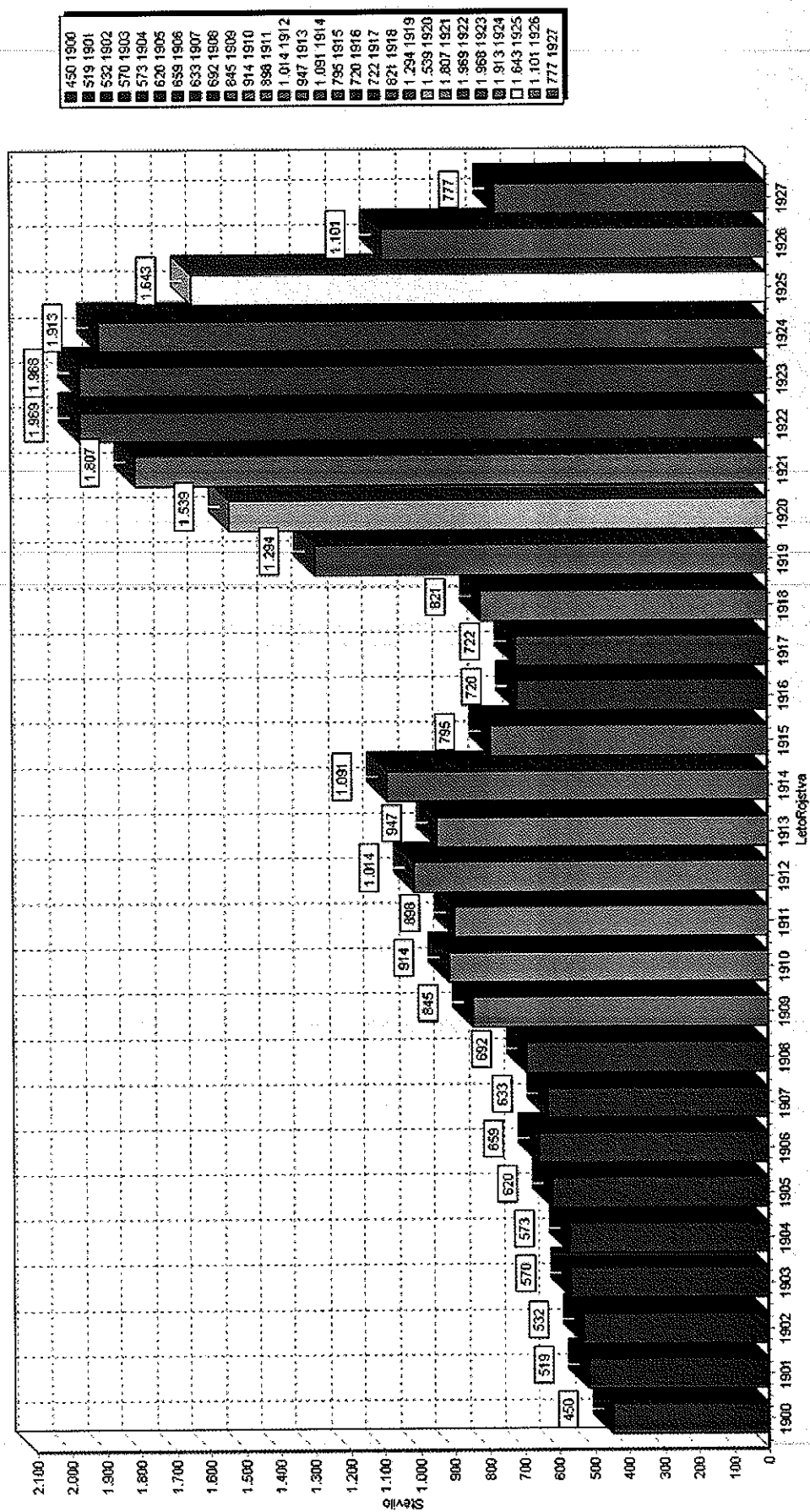
Struktura žrtev 2. svetovne vojne za Primorsko glede na vojaški status

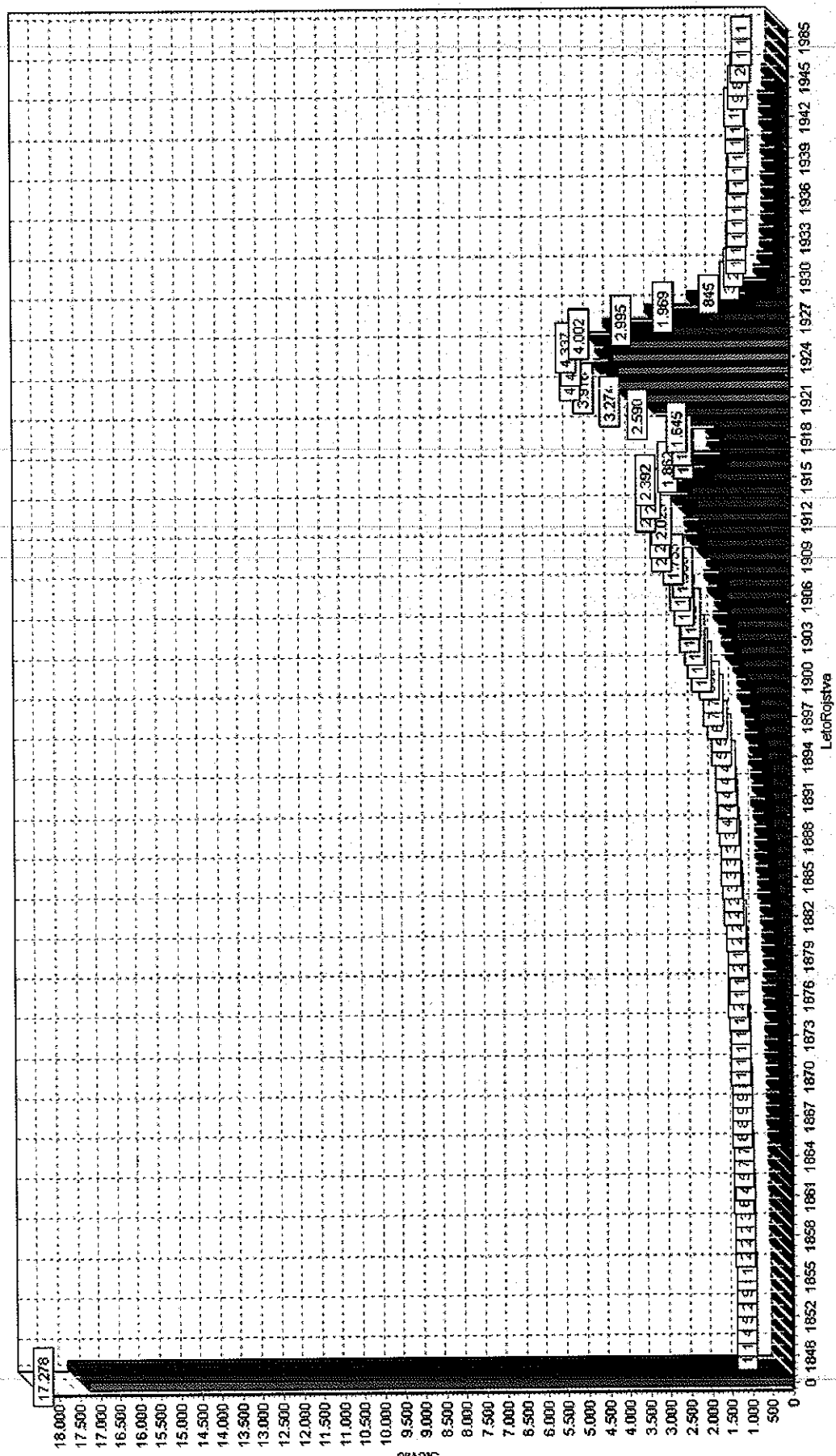
Struktura žrtev 2. svetovne vojne za Slovenijo glede na vojaški status

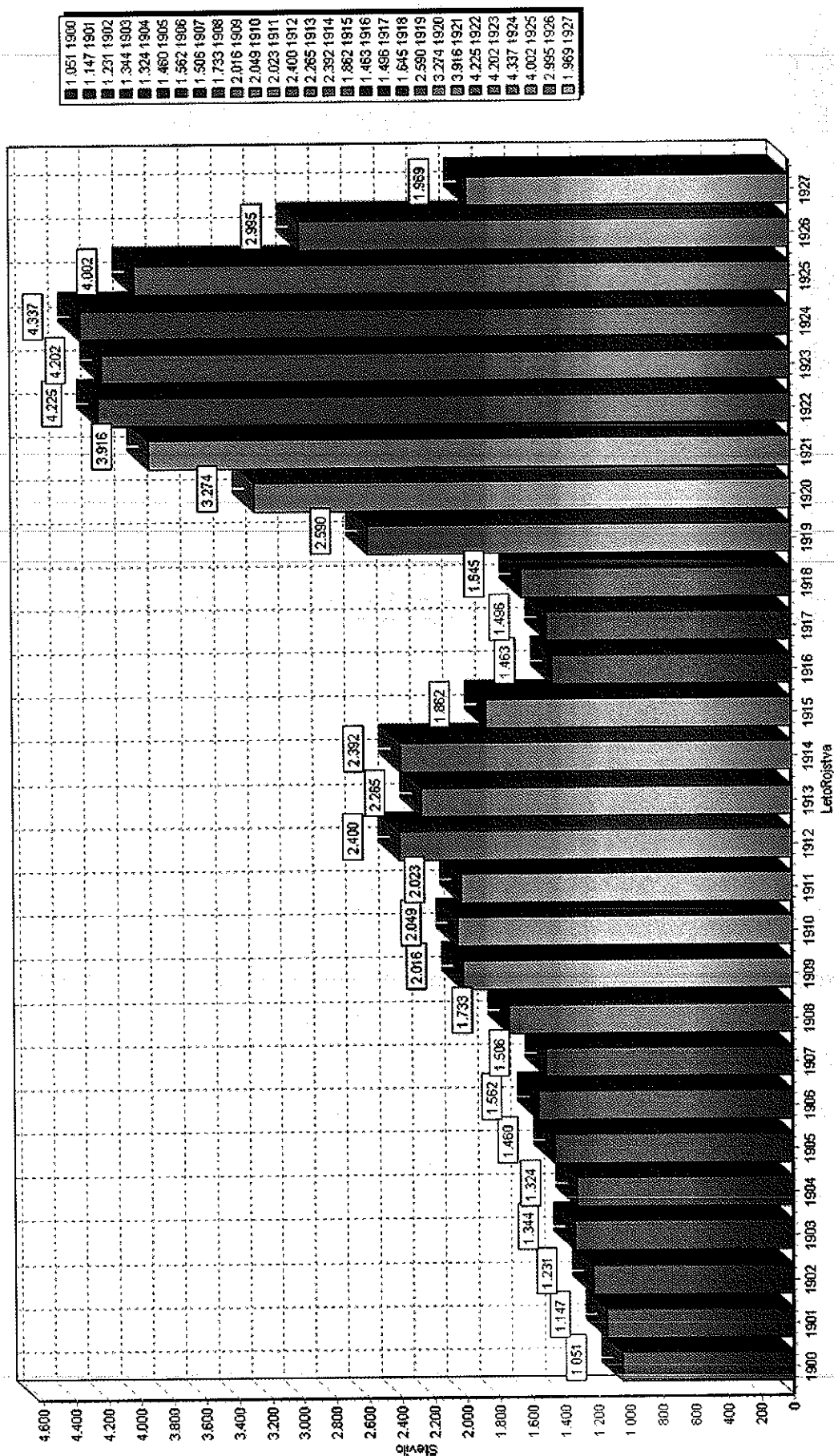
Struktura žrtev 2. svetovne vojne za Spodnjo Štajersko glede na vojaški status

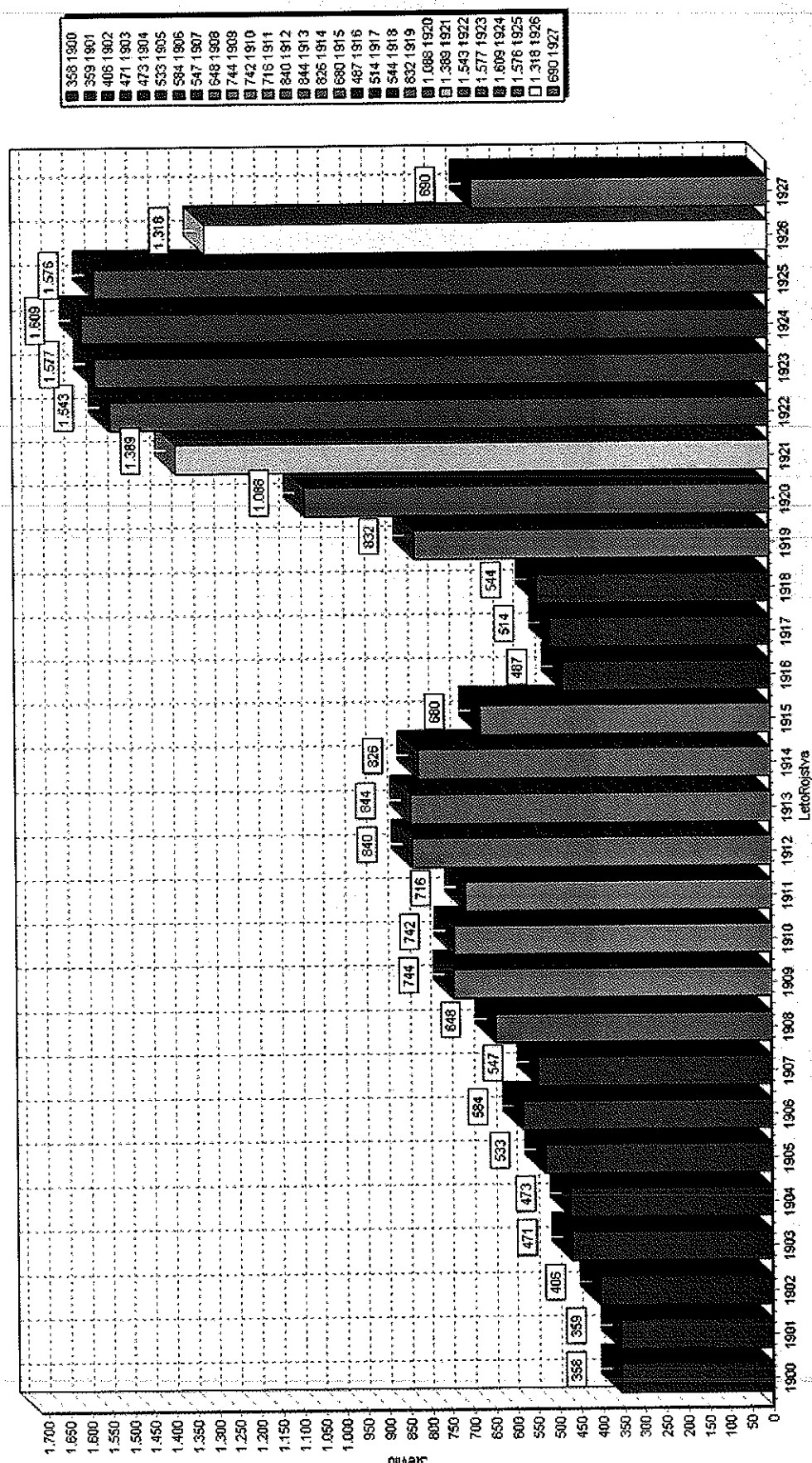
Starostna struktura žrtev 2. svetovne vojne za Spodnje Štajersko, Gorenjsko in Koroško med leti 1900 in 1927

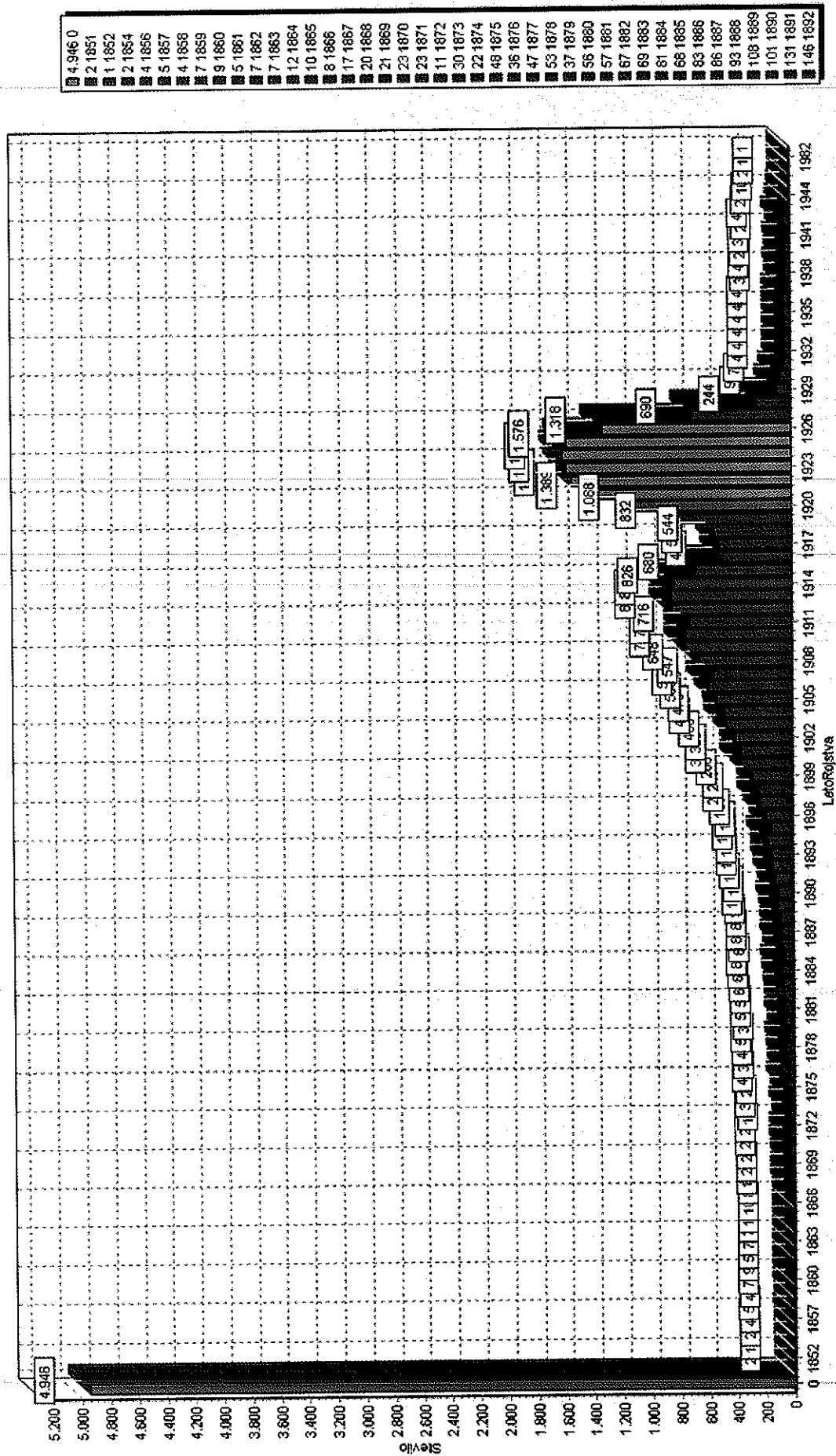

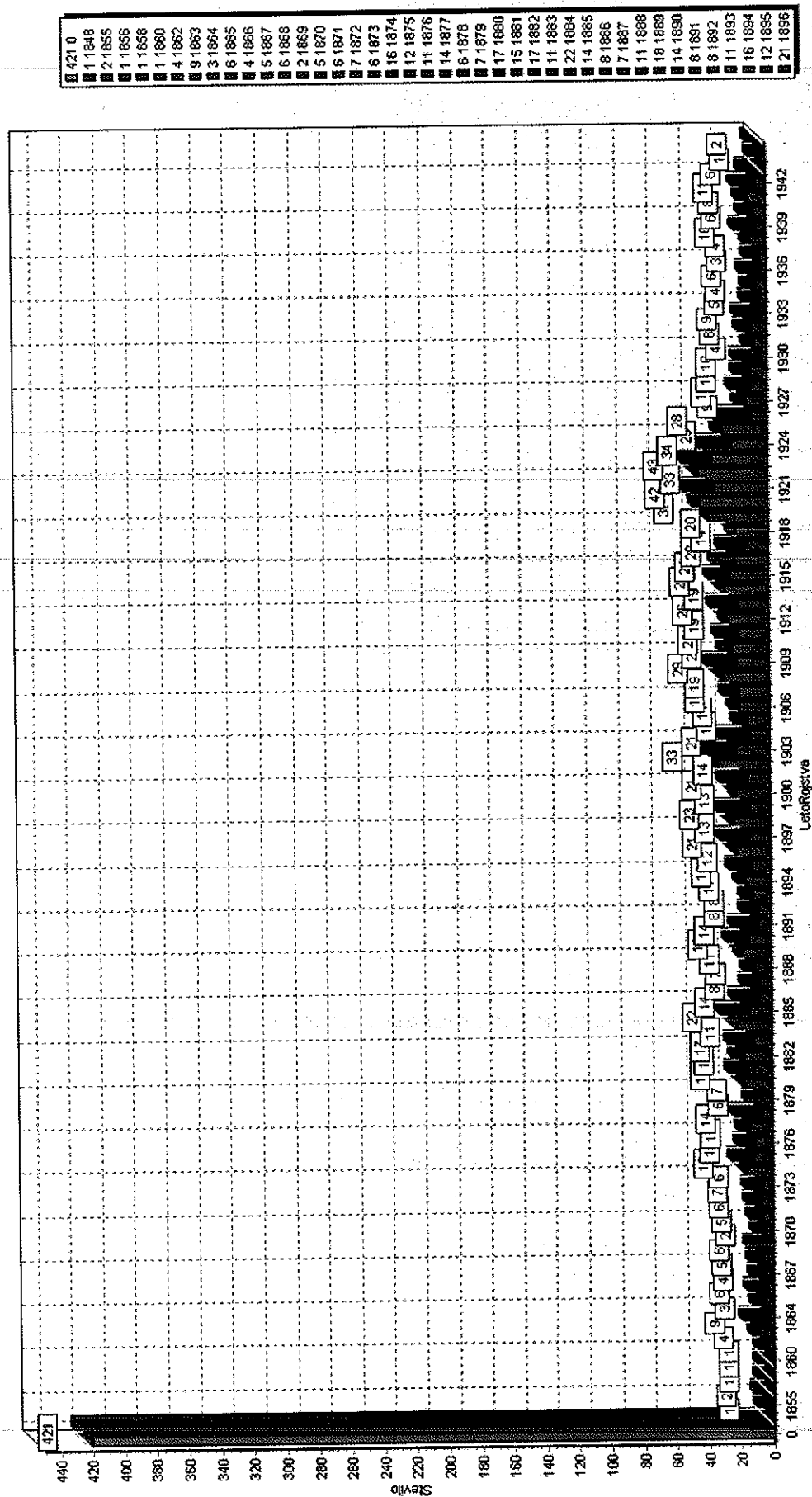
Starostna struktura žrtev 2. svetovne vojne za Slovenijo

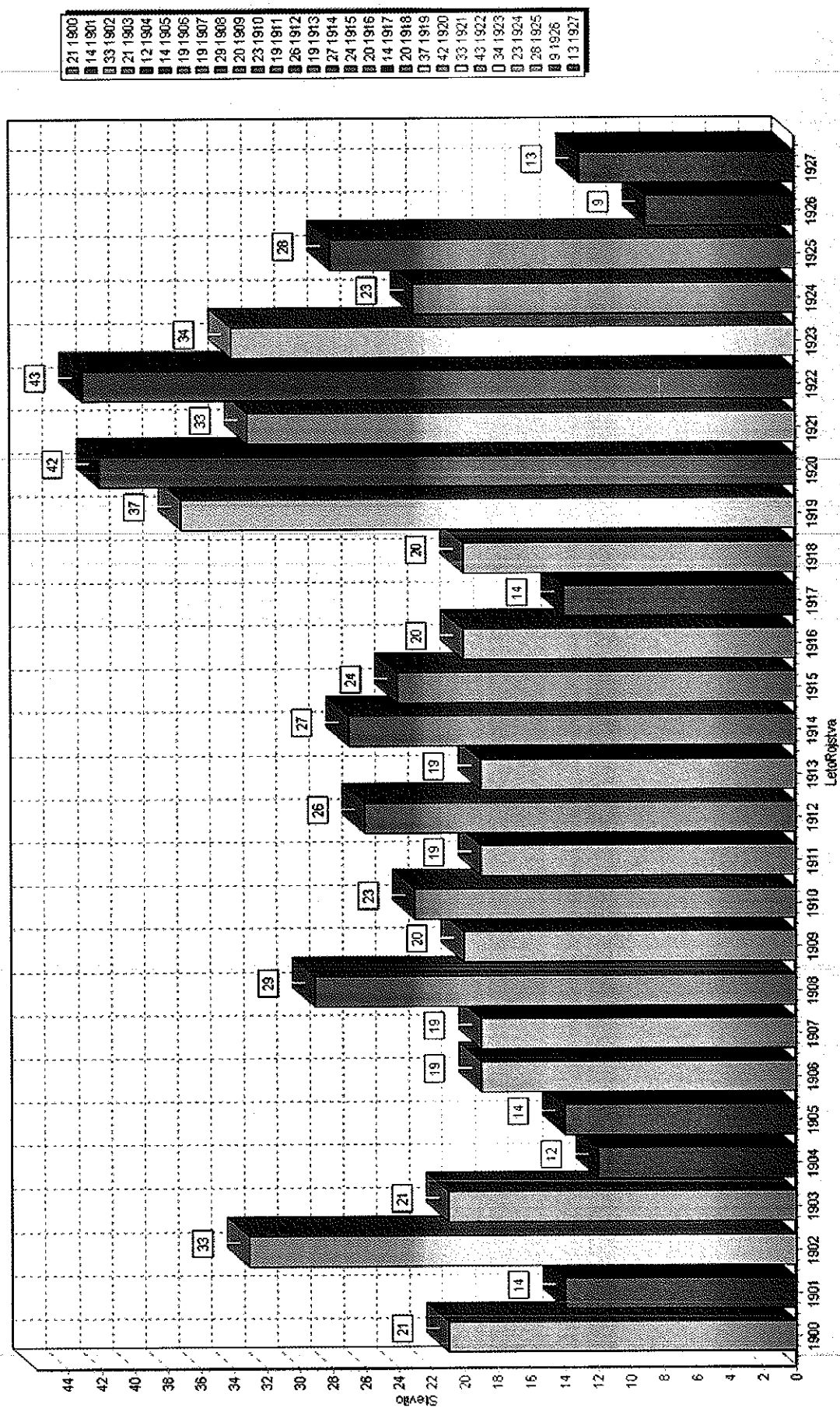
Starostna struktura žrtev 2. svetovne vojne za Slovenijo med leti 1900-1927 (med najbolj aktivnim prebivalstvom)

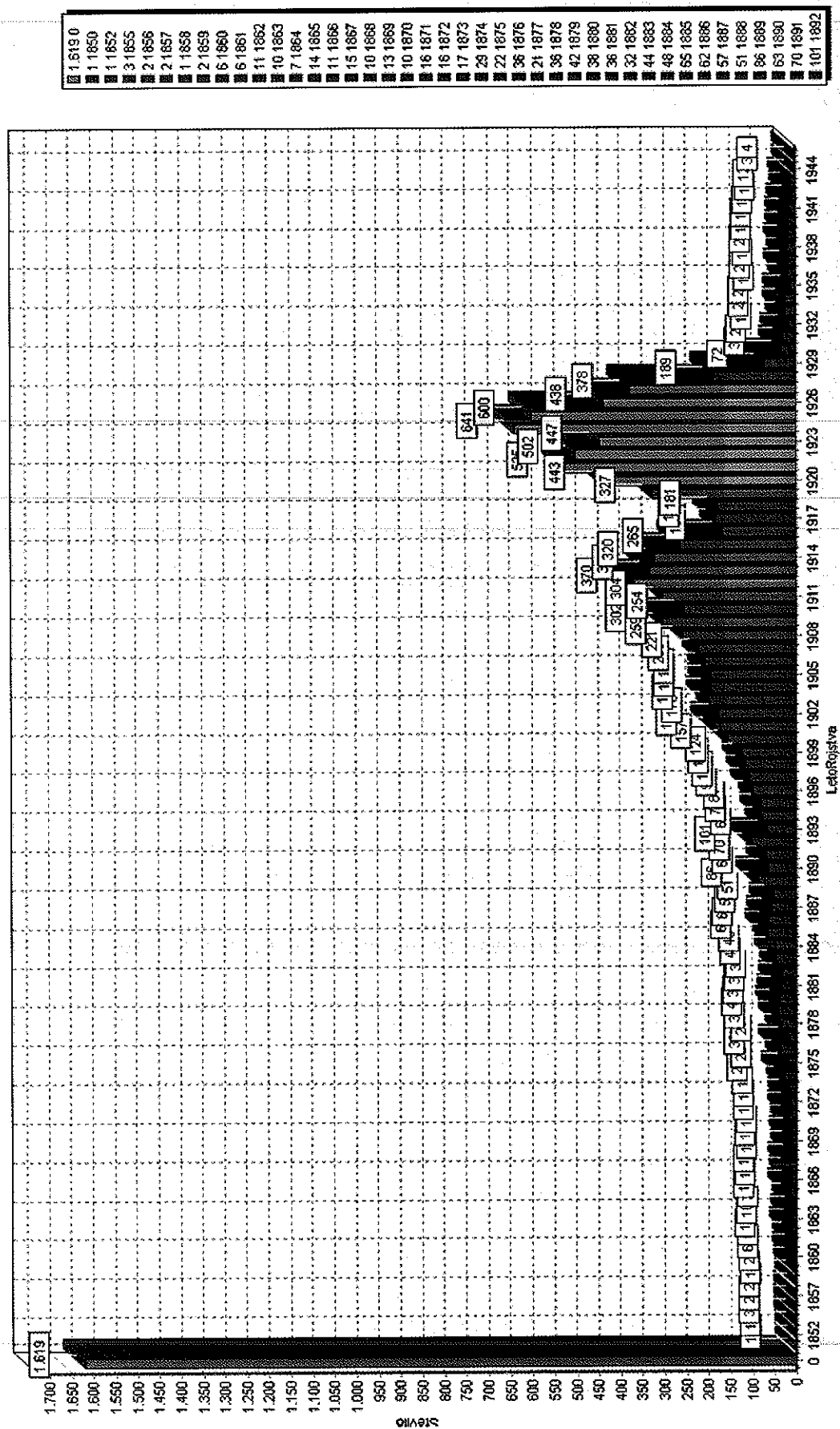

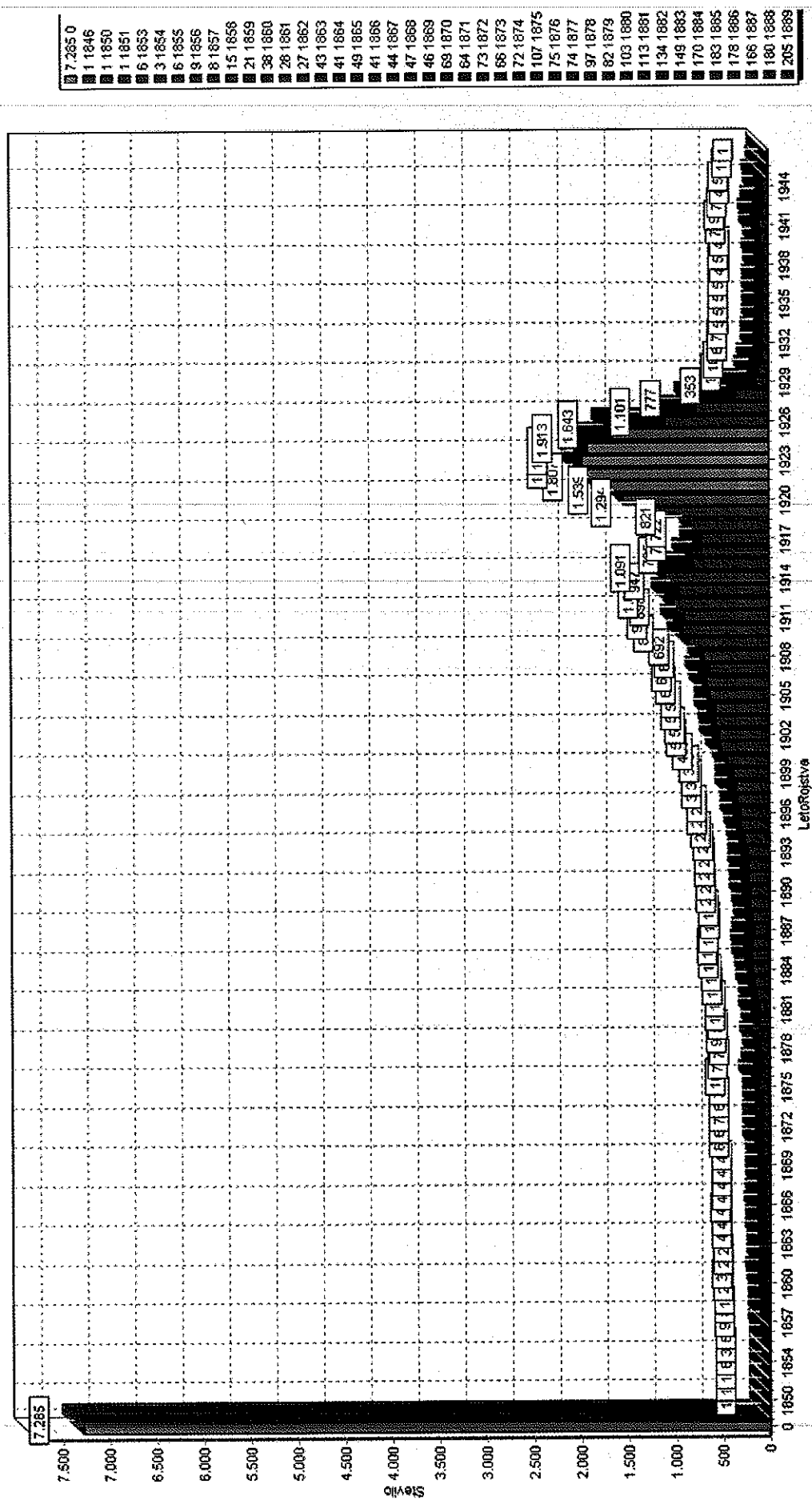
Starostna struktura žrtev 2. svetovne vojne za Prekmurje

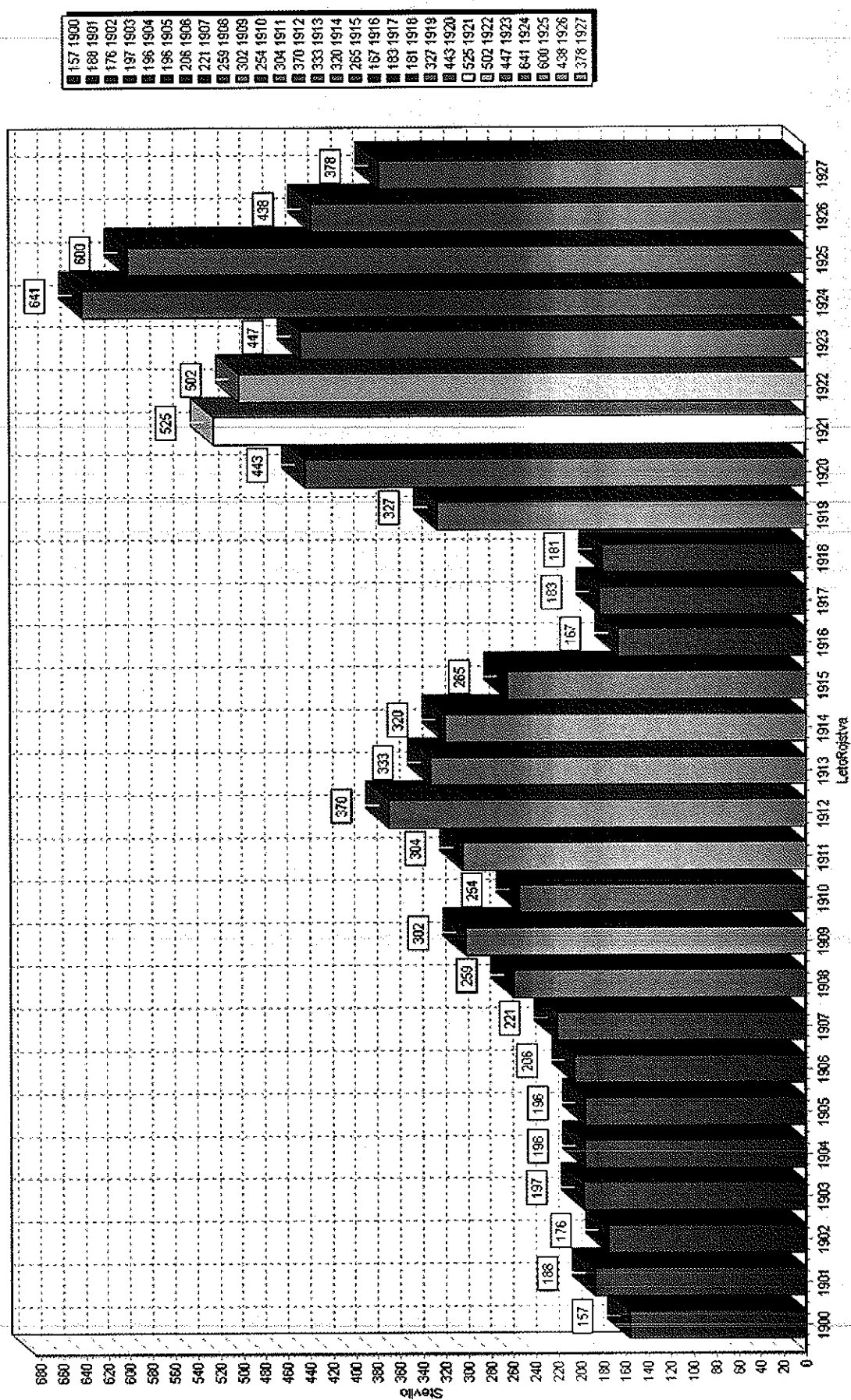
Starostna struktura žrtev 2. svetovne vojne za Prekmurje med leti 1900 in 1927

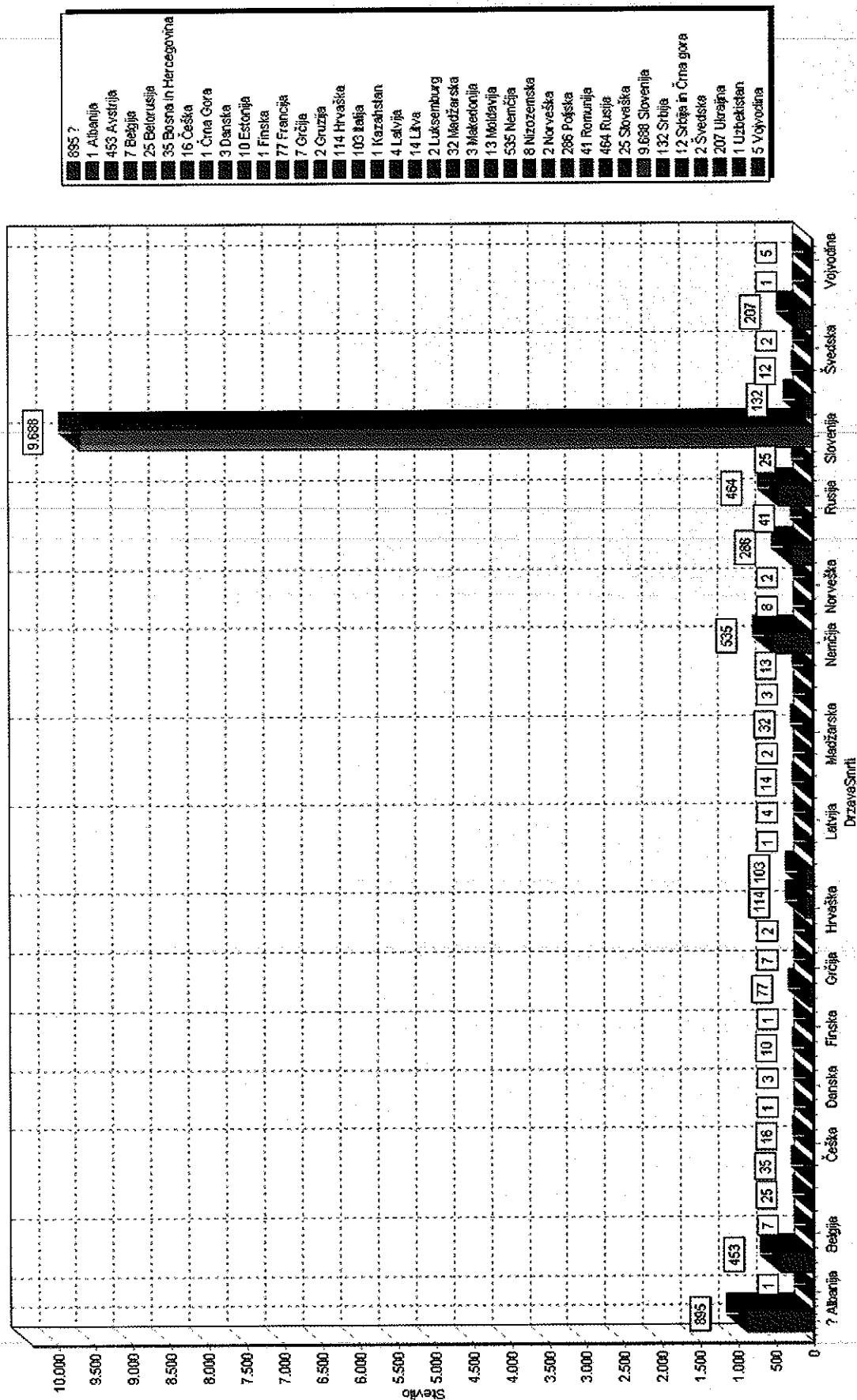
Starostna struktura žrtev 2. sv. vojne za Primorsko

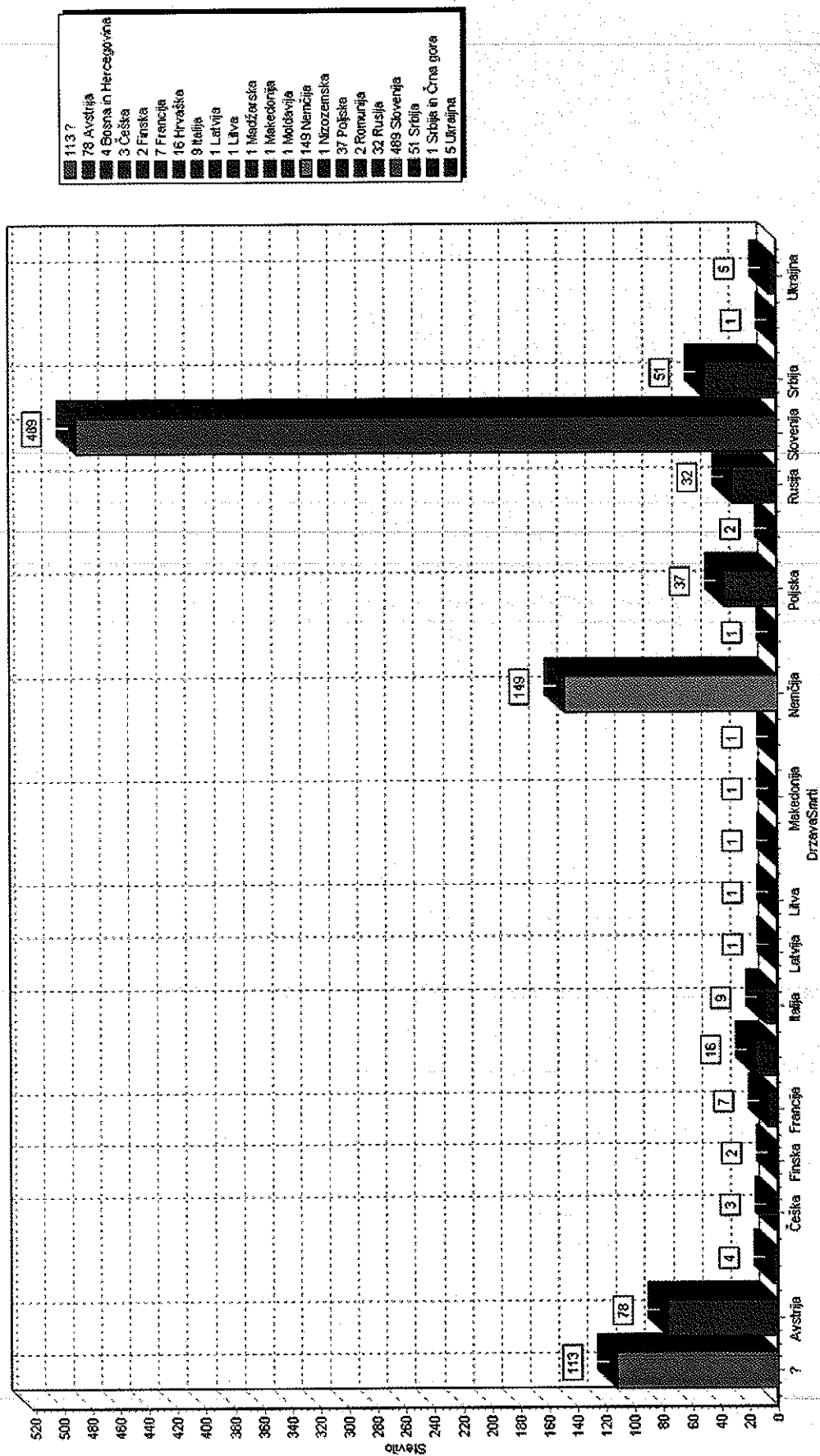
Starostna struktura žrtev 2. svetovne vojne za Spodnje Štajersko, Gorenjsko in Koroško

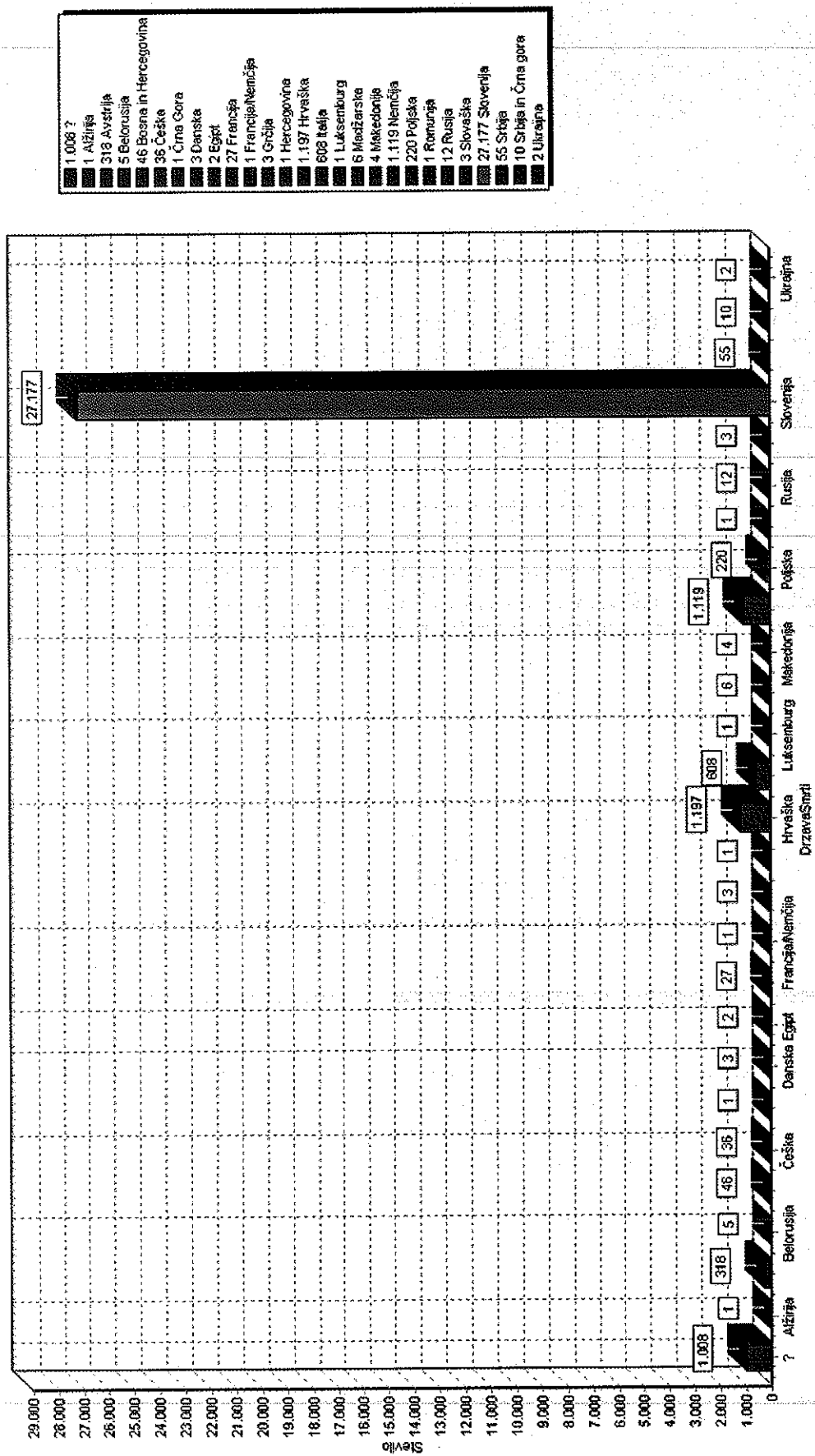
Starostna struktura 2. svetovne vojne za Primorsko med leti 1900 in 1927

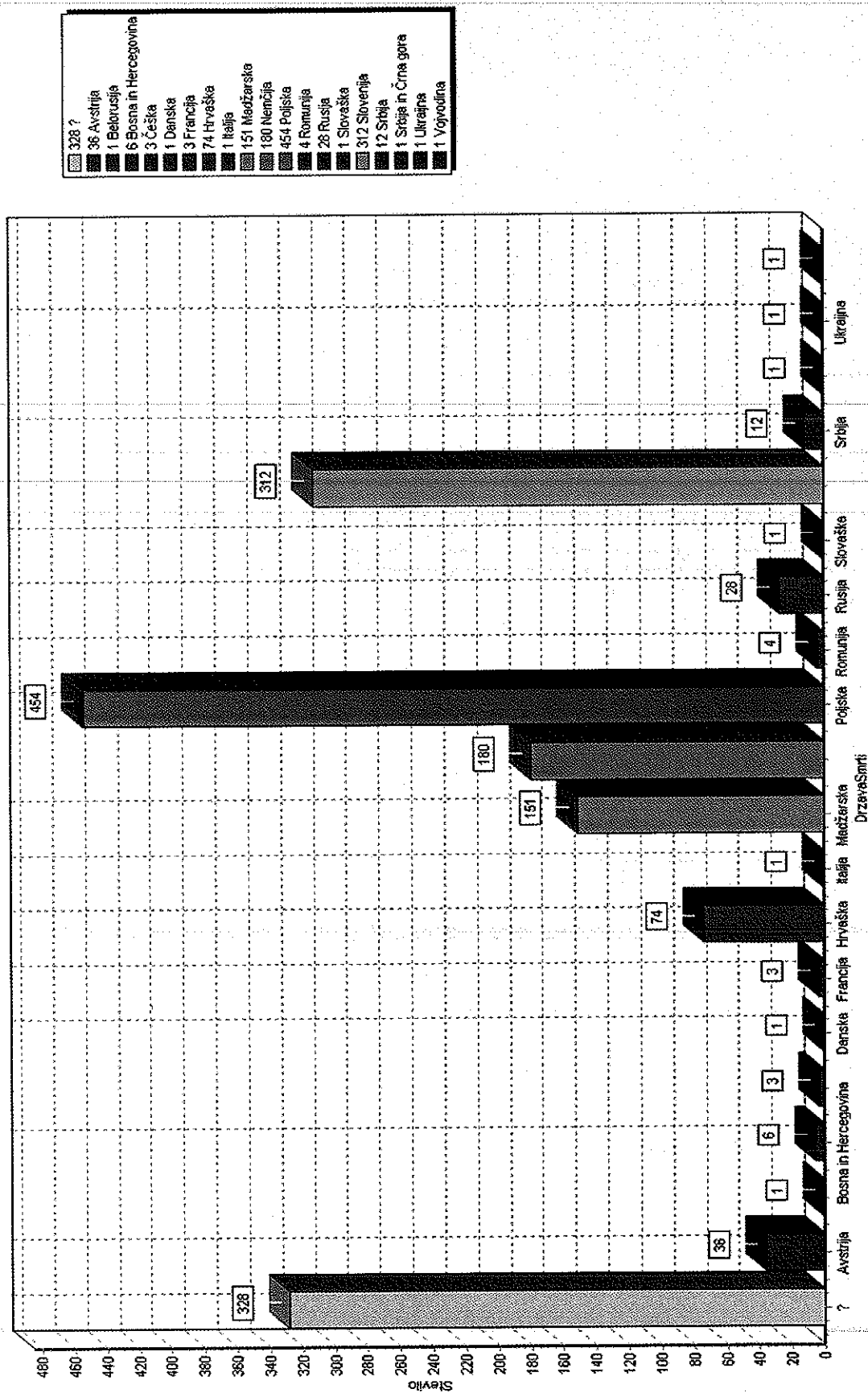
Struktura žrtv 2. svetovne vojne za Gorenjsko glede na državo smrti

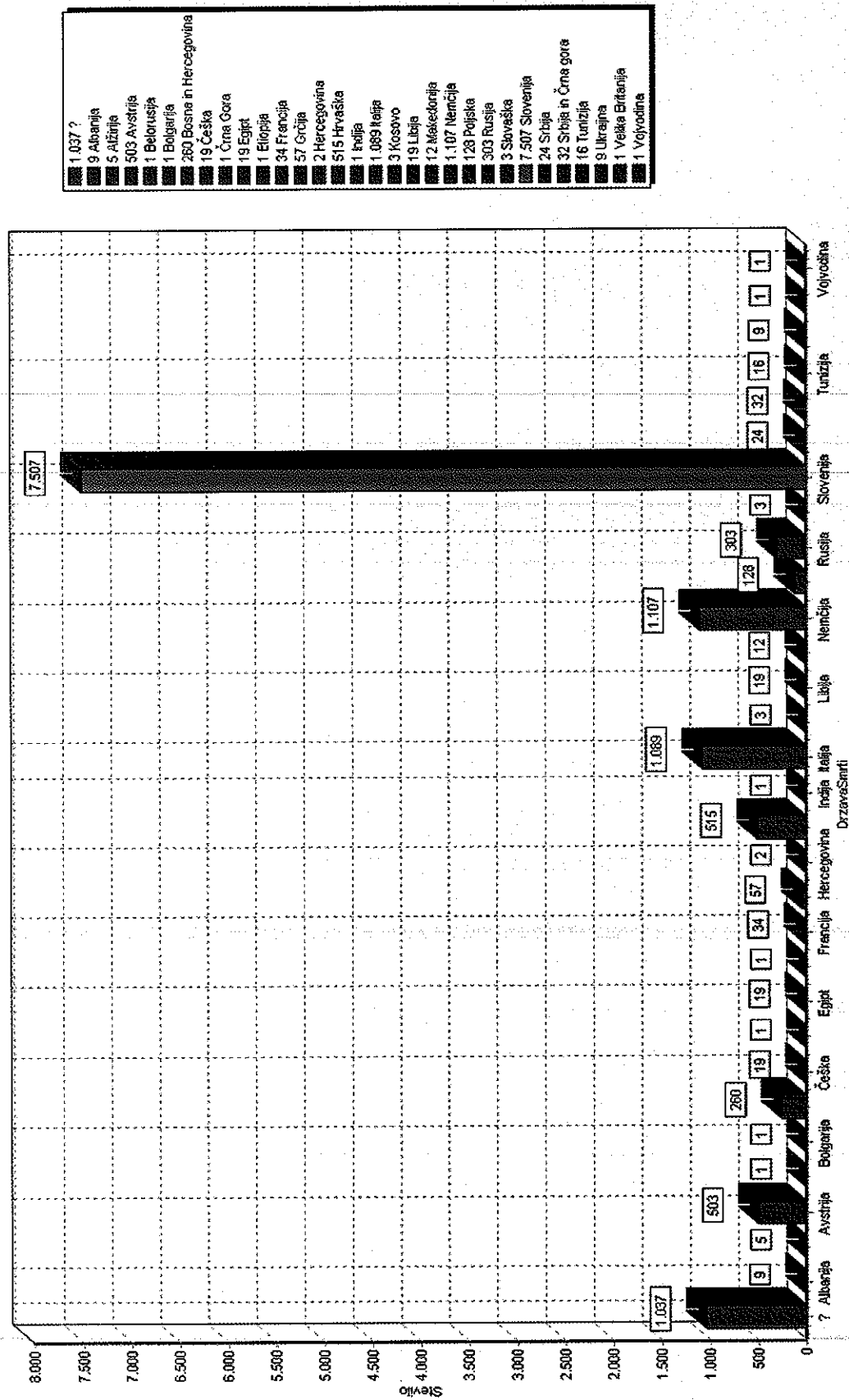
Struktura žrtev 2. svetovne vojne za Koroško glede na državo smrti

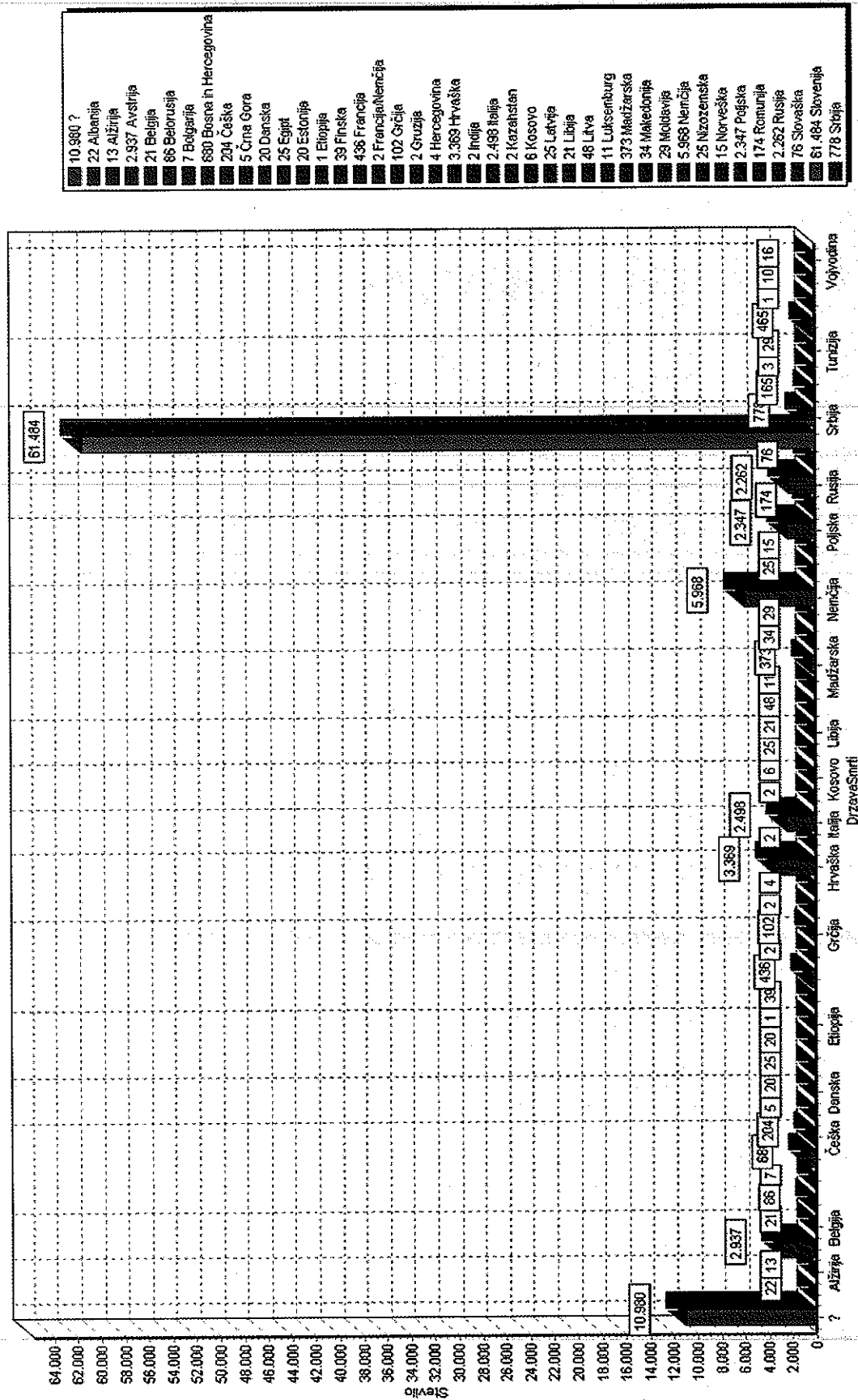
Struktura žrtev 2. svetovne vojne za Ljubljansko pokrajino glede na državo smrti

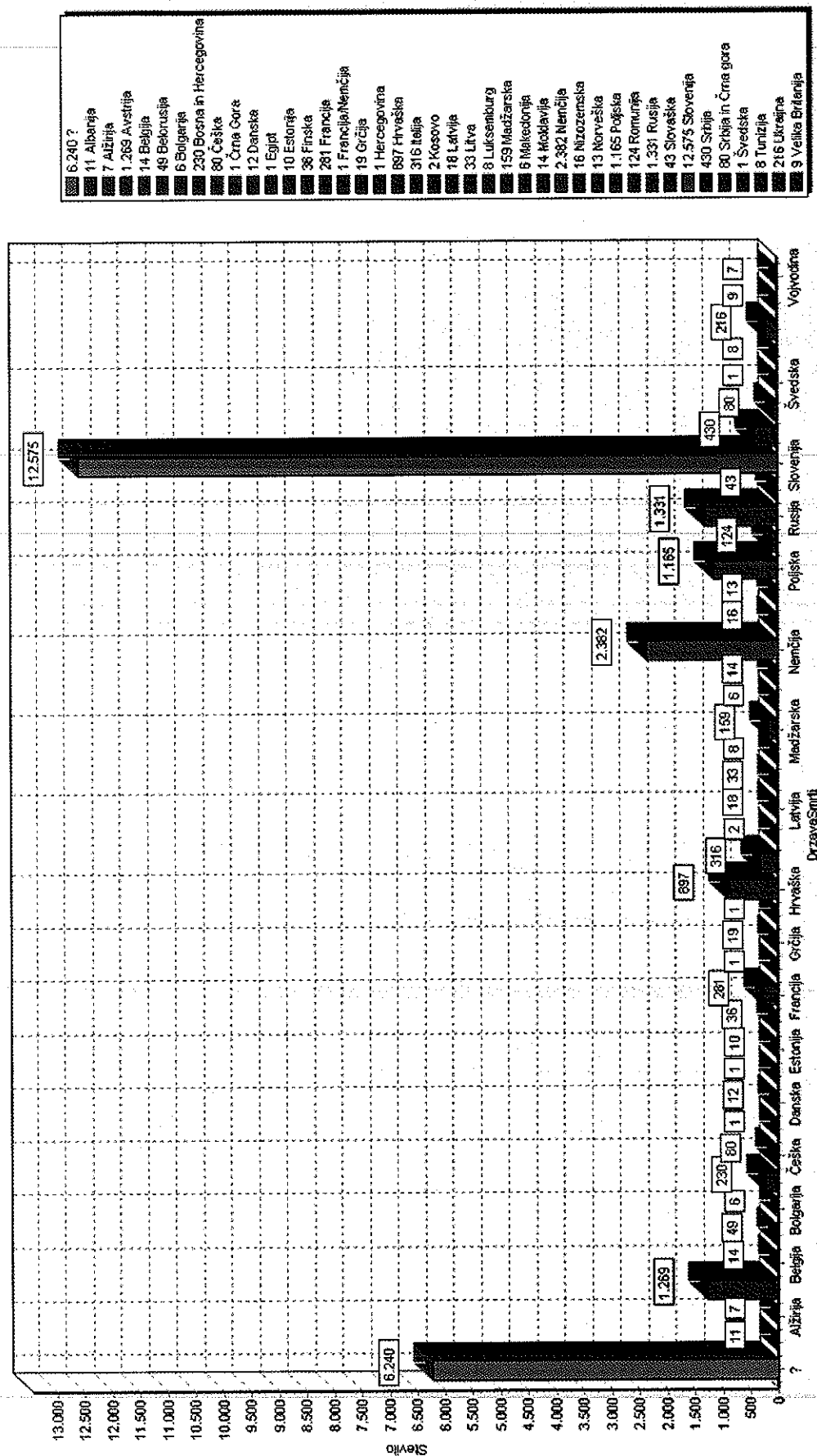
Struktura žrtev 2. svetovne vojne za Prekmurje glede na državo smrti

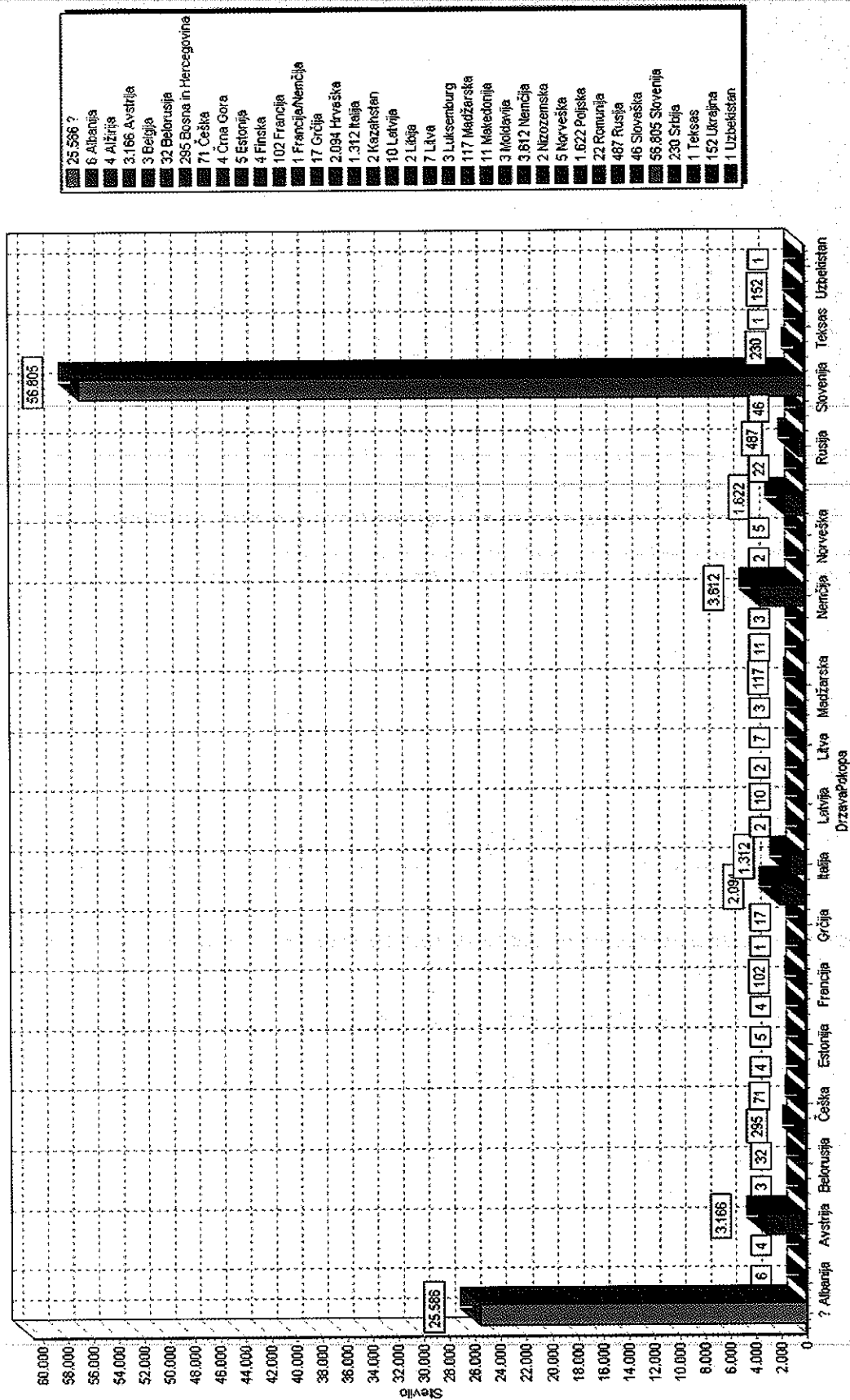
Struktura žrtev 2. svetovne vojne za Primorsko glede na državo smrti

Struktura žrtev 2. svetovne vojne za Slovenijo glede na državo smrti

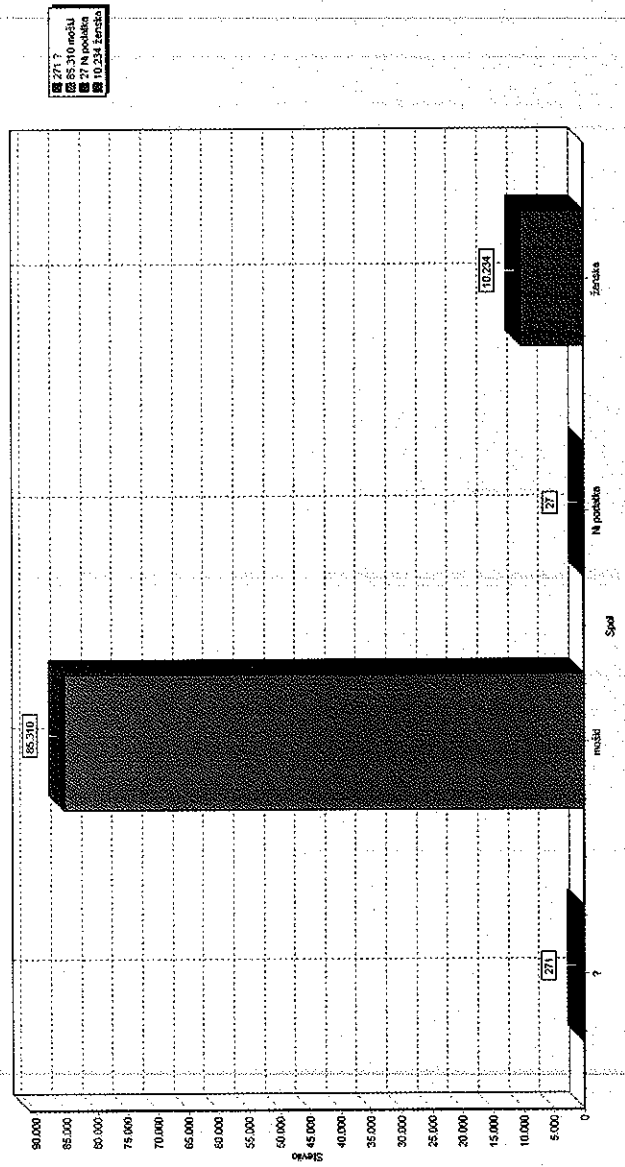

Struktura žrtev 2. svetovne vojne za Spodnje Štajersko glede na državo smrti

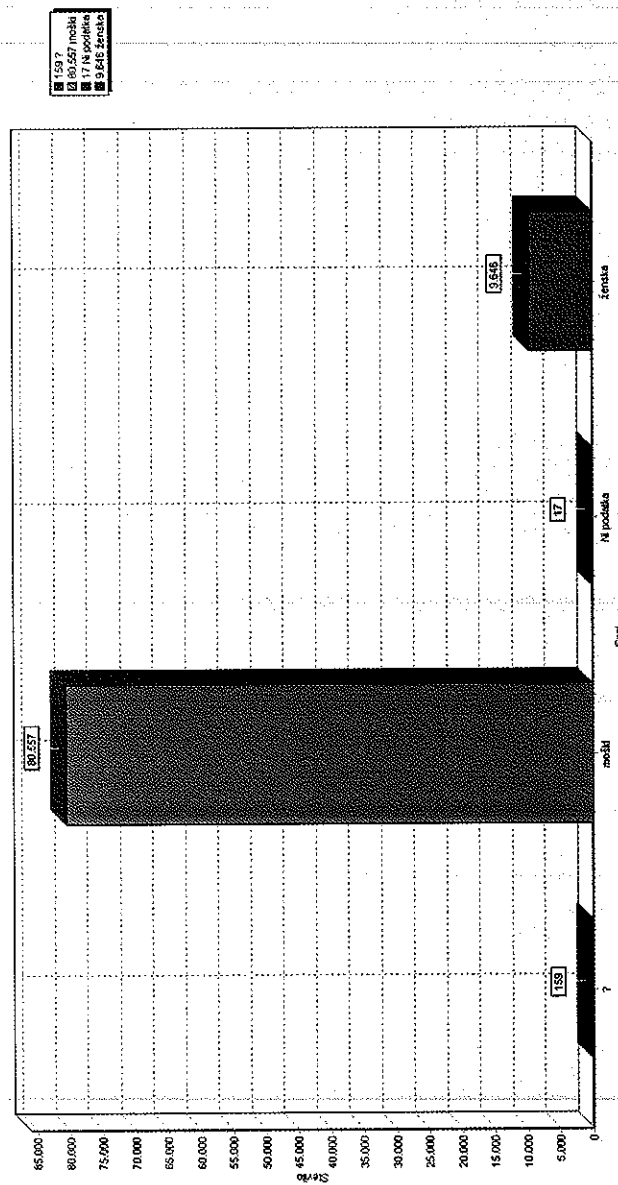

Struktura žrtev 2. sv. vojne za Slovenijo glede na državo pokopa

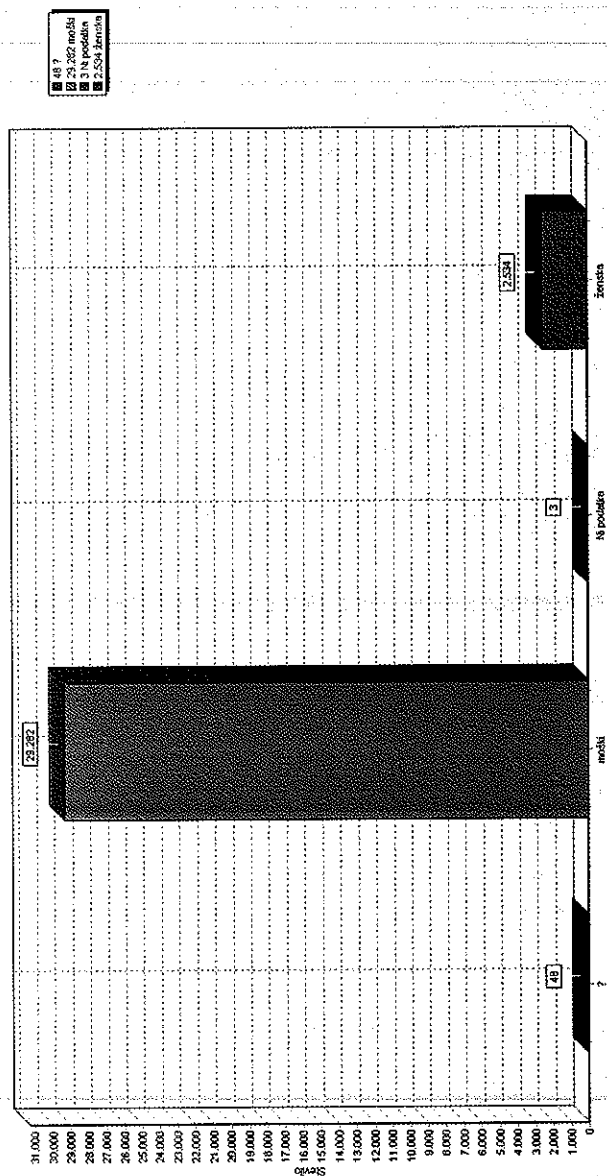
GRAFIČNI PRIKAZI SPOLNE STRUKTURE ŽRTEV, POVZROČITELJEV SMRTI IN MOBILIZIRANCEV

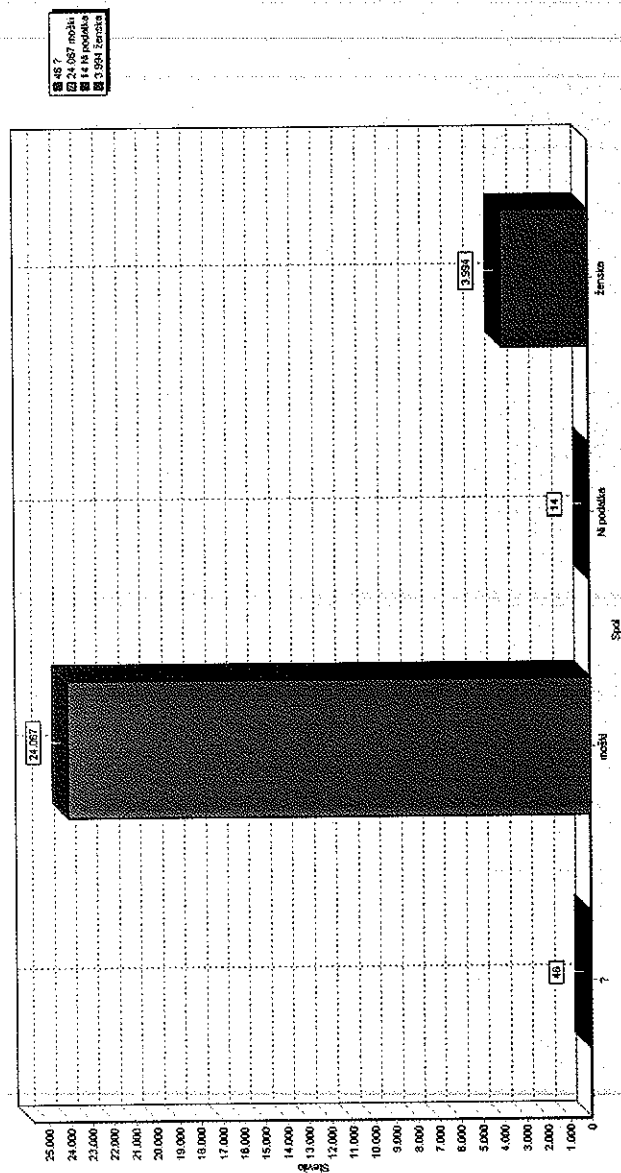
Grafični prikaz spolne strukture žrtev

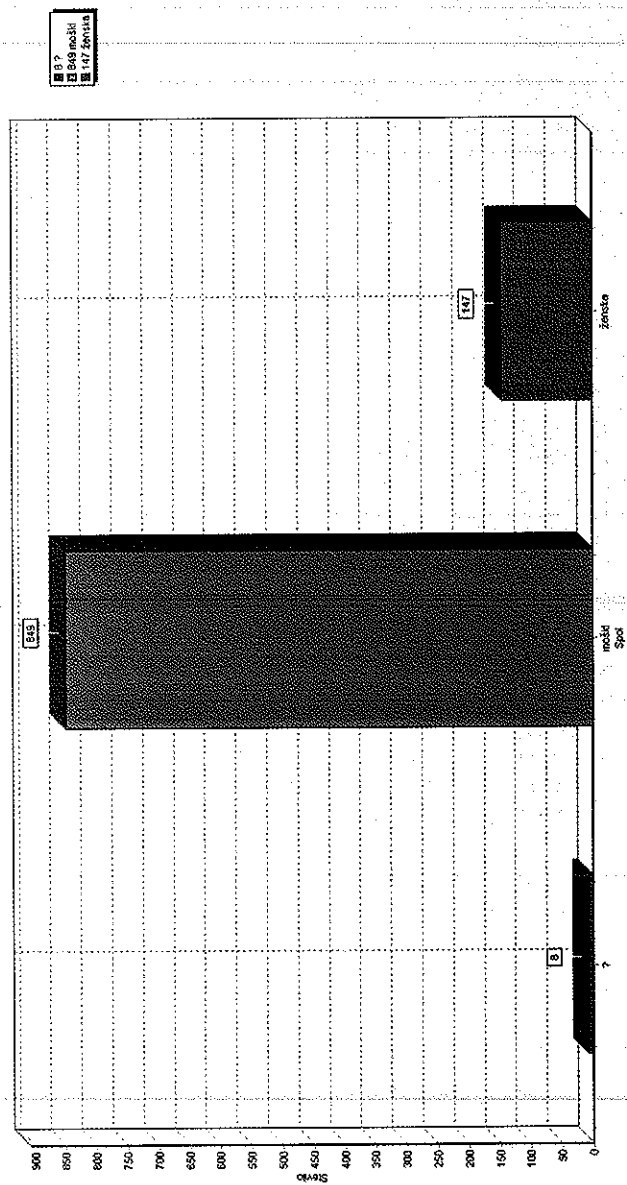
Grafični prikaz spolne strukture žrtev za vse okupacijske pokrajine

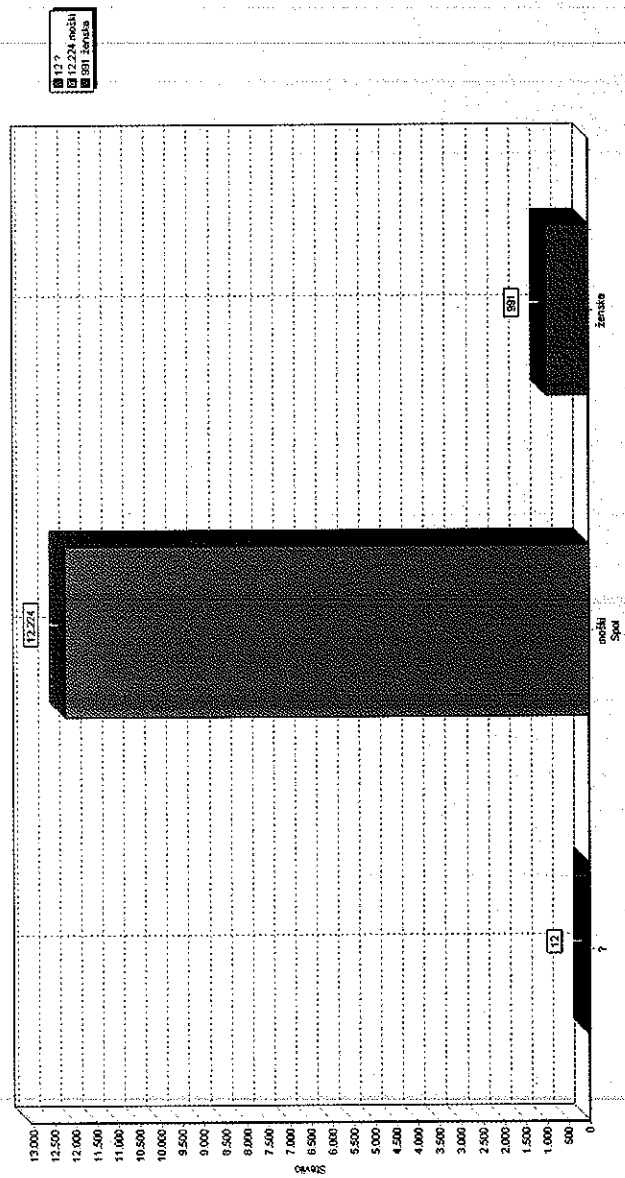
Grafični prikaz spolne strukture žrtev za Ljubljansko pokrajino

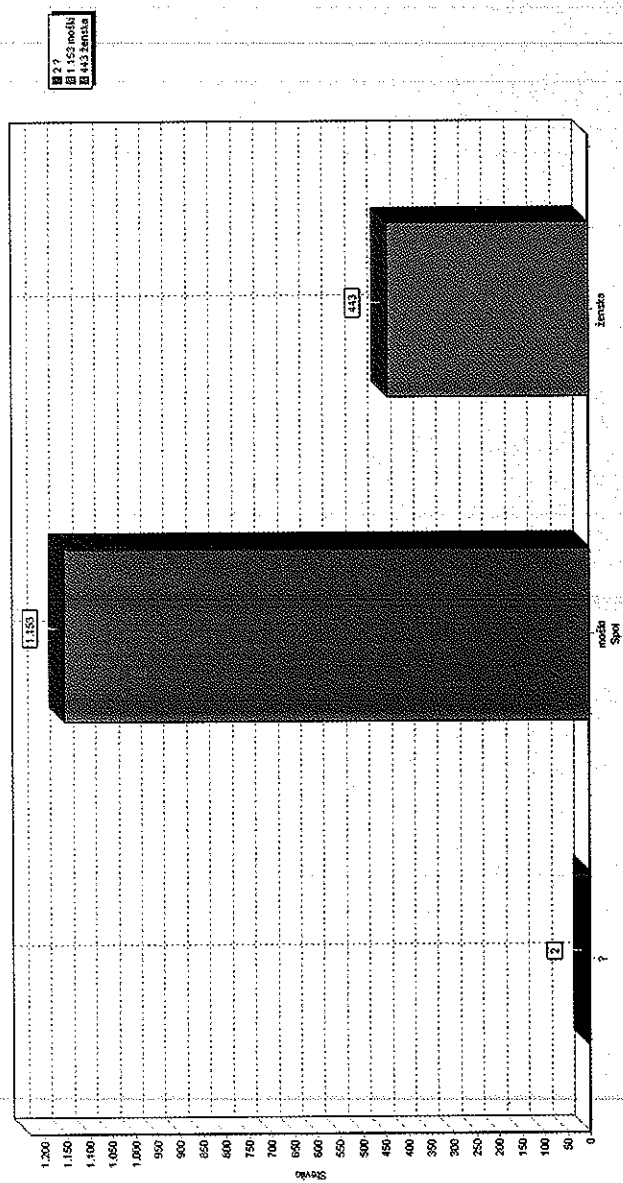
Grafični prikaz spolne strukture žrtev za Spodnjo Štajersko

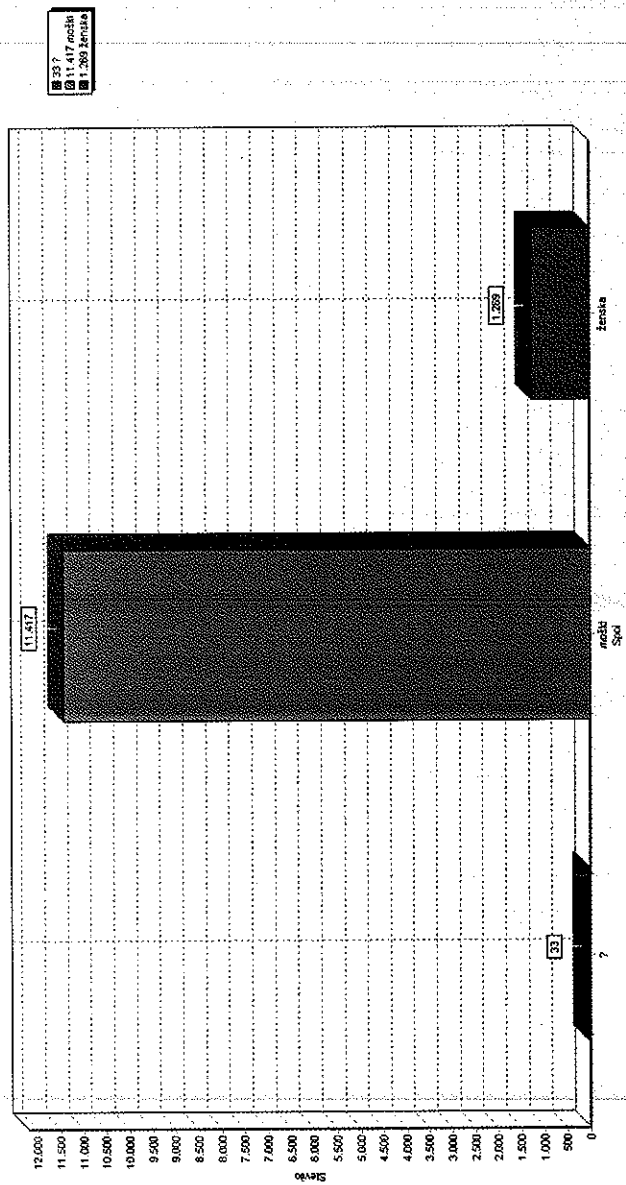
Grafični prikaz spolne strukture žrtev za Koroško

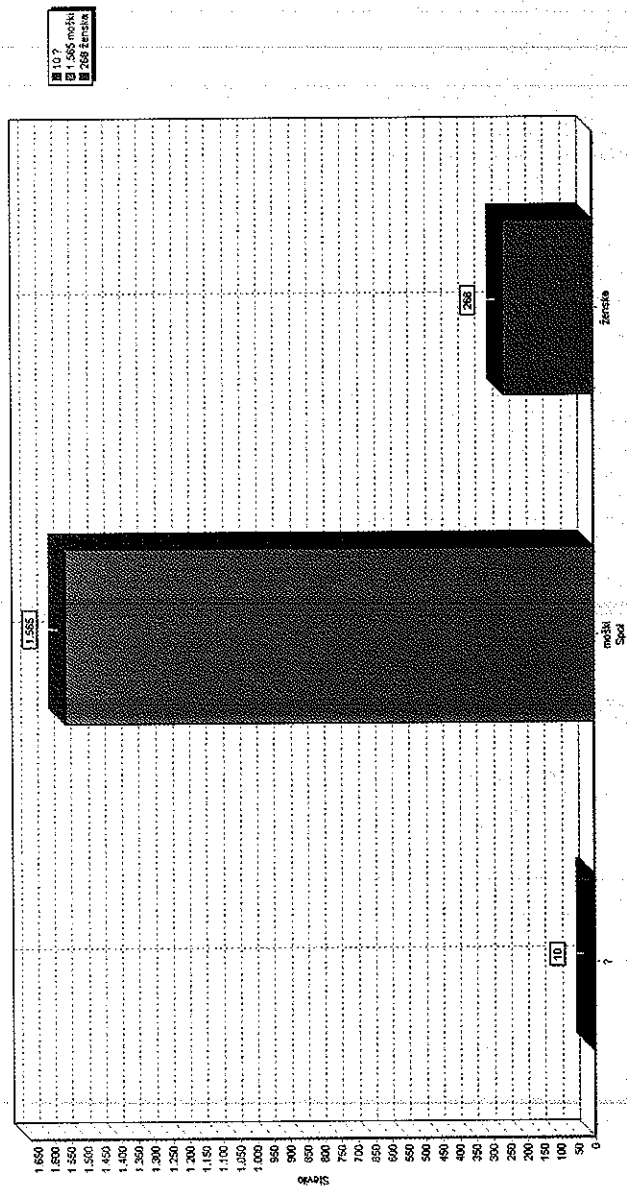
Grafični prikaz spolne strukture žrtev za Gorenjsko

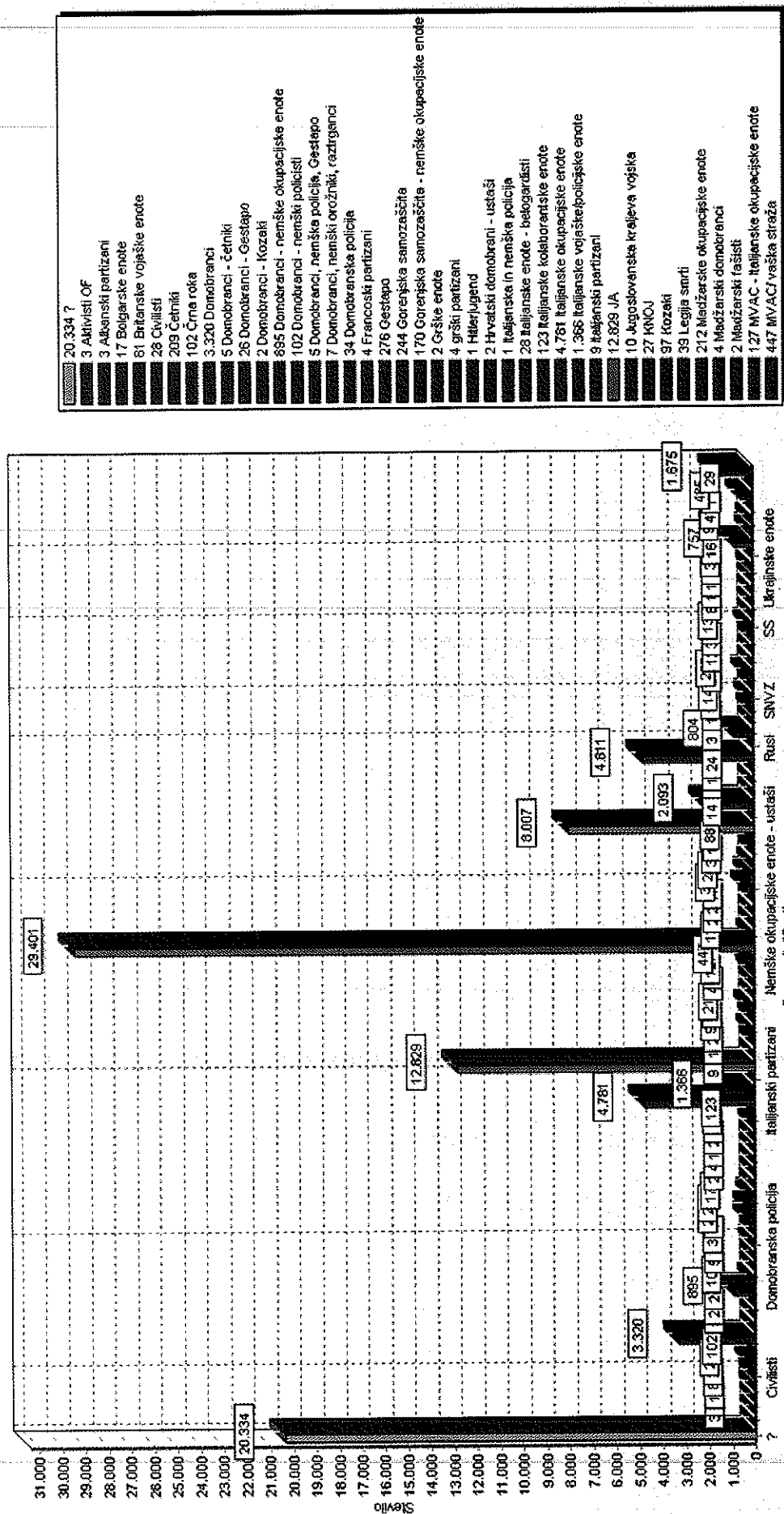
Grafični prikaz spolne strukture žrtev za Prekmurje

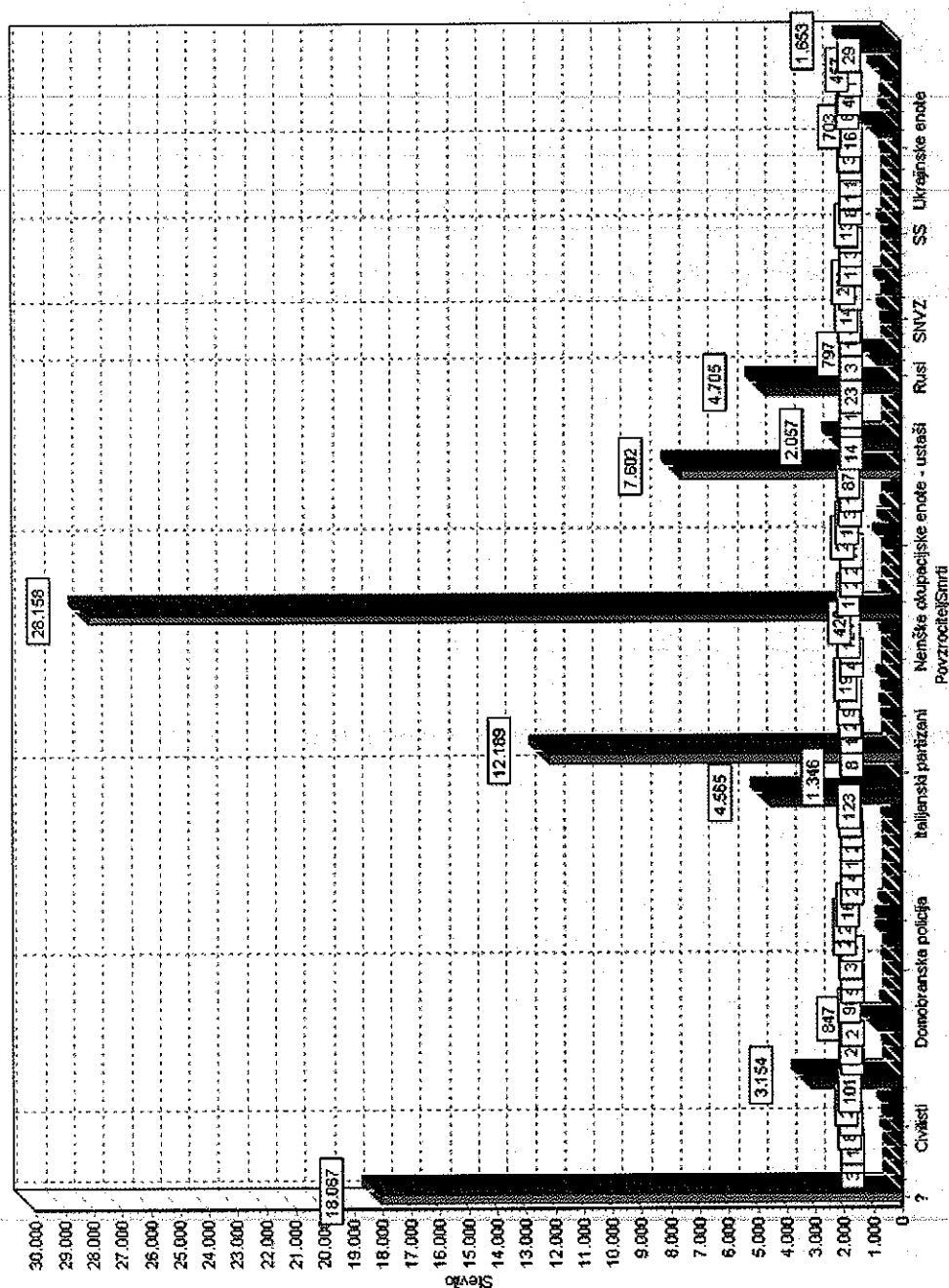
Grafični prikaz spolne strukture žrtev za Primorsko

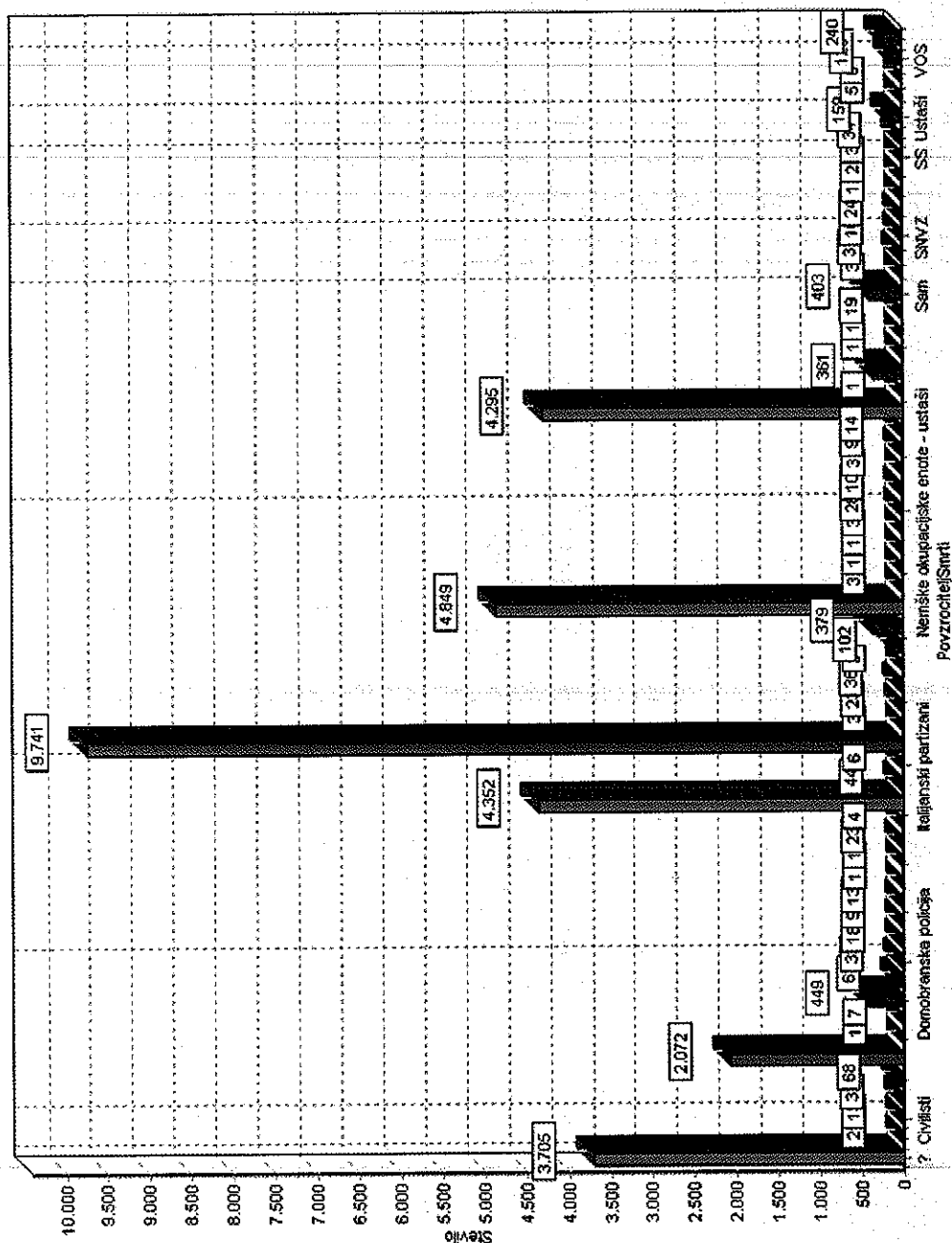
Grafični prikaz spolne strukture žrtv za Reško pokrajino

Grafični prikaz povzročiteljev smrti

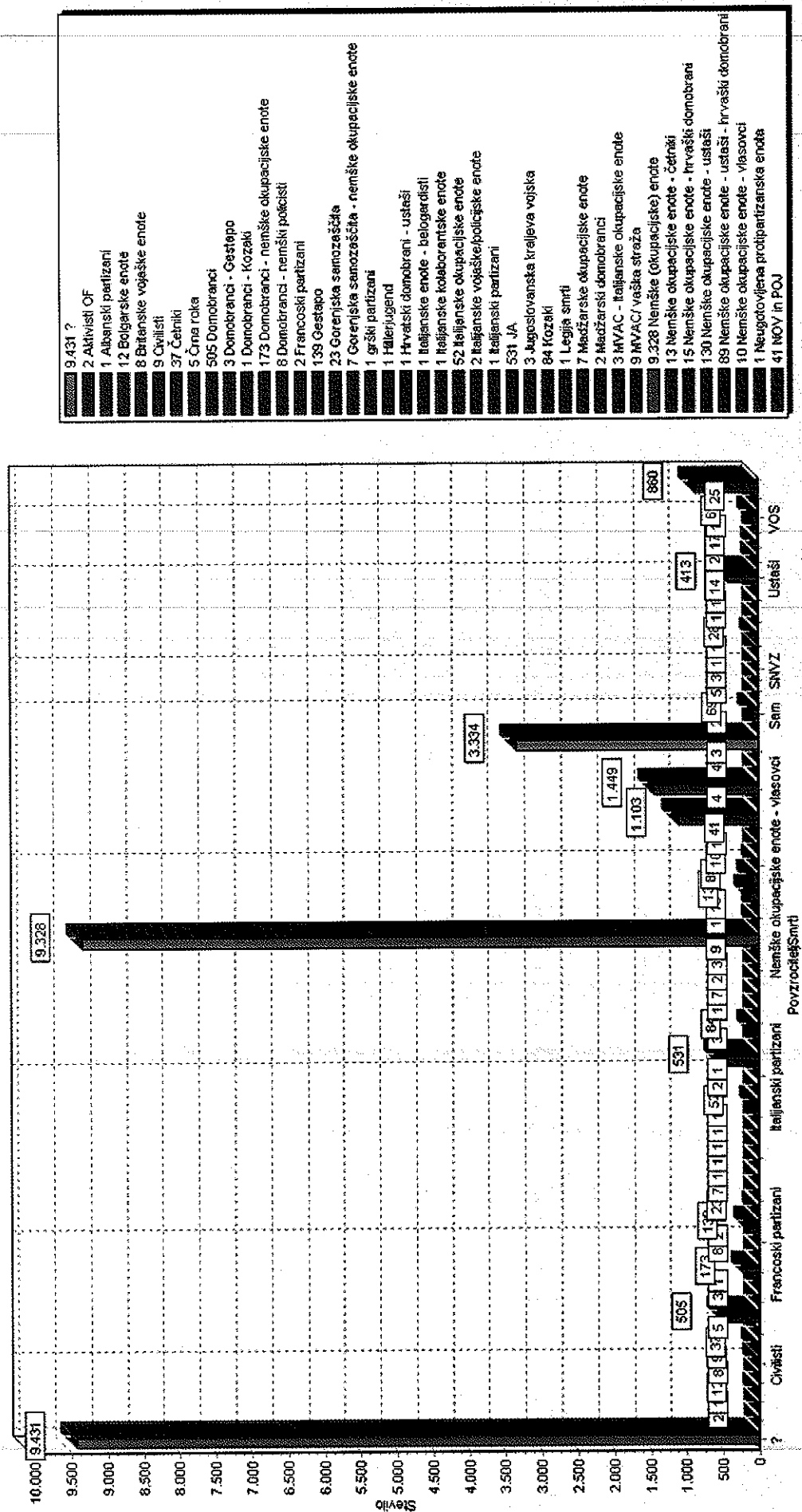

Grafični prikaz povzročiteljev smrti za vse okupacijske pokrajine

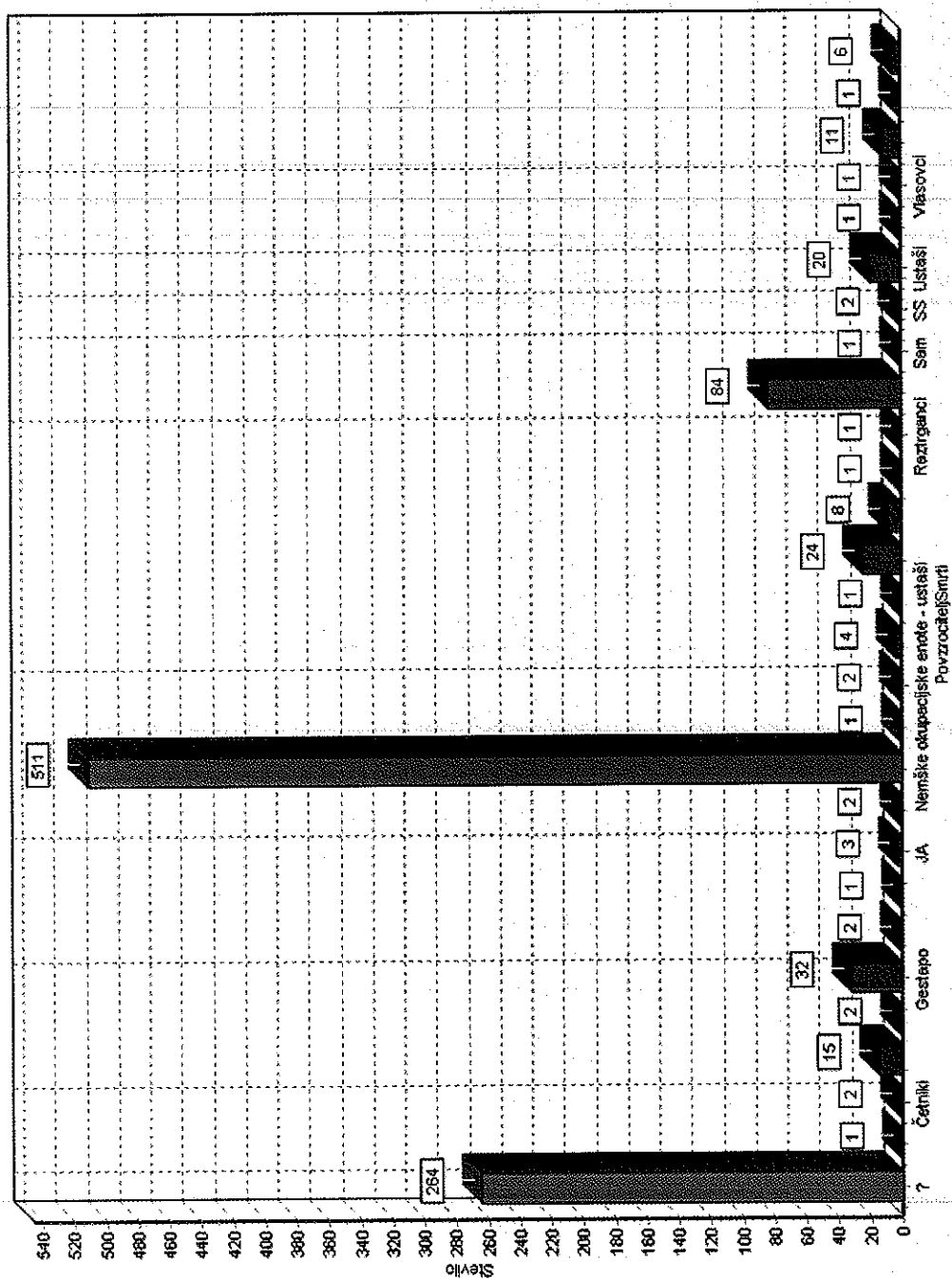

3.705 ?	21 Britanske vojaške enote
13 Civilisti	13 Civilisti
32 Četniki	32 Četniki
68 Črna roka	68 Črna roka
2.072 Domobranci	2.072 Domobranci
1 Domobranci - četniki	1 Domobranci - četniki
7 Domobranci - Gestapo	7 Domobranci - Gestapo
449 Domobranci - nemške okupacijske enote	449 Domobranci - nemške okupacijske enote
63 Domobranci - nemški policisti	63 Domobranci - nemški policisti
33 Domobranska policija	33 Domobranska policija
18 Gestapo	18 Gestapo
9 Gorajska samozaščita	9 Gorajska samozaščita
13 Gorenjska samozaščita - nemške okupacijske enote	13 Gorenjska samozaščita - nemške okupacijske enote
1 Grške enote	1 Grške enote
1 Hrvatski domobranci - ustaši	1 Hrvatski domobranci - ustaši
23 Italijanske enote - belogardisti	23 Italijanske enote - belogardisti
4 Italijanske kolaborantske enote	4 Italijanske kolaborantske enote
4.352 Italijanske okupacijske enote	4.352 Italijanske okupacijske enote
44 Italijanske vojaške/policijske enote	44 Italijanske vojaške/policijske enote
6 Italijanski partizani	6 Italijanski partizani
9.741 JA	9.741 JA
3 Jugoslovanska kraljeva vojska	3 Jugoslovanska kraljeva vojska
23 KNOJ	23 KNOJ
36 Legija smrti	36 Legija smrti
3 Medžarske okupacijske enote	3 Medžarske okupacijske enote
102 MVAC - Italijanske okupacijske enote	102 MVAC - Italijanske okupacijske enote
379 MVAC/ vaška straža	379 MVAC/ vaška straža
4.849 Nemške (okupacijske) enote	4.849 Nemške (okupacijske) enote
3 Nemške okupacijske enote - četniki	3 Nemške okupacijske enote - četniki
1 Nemške okupacijske enote - hrvatski domobranci	1 Nemške okupacijske enote - hrvatski domobranci
1 Nemške okupacijske enote - italijanske kolaborantske enote	1 Nemške okupacijske enote - italijanske kolaborantske enote
3 Nemške okupacijske enote - raztrganci	3 Nemške okupacijske enote - raztrganci
28 Nemške okupacijske enote - ustaši	28 Nemške okupacijske enote - ustaši
10 Nemške okupacijske enote - ustaši - hrvatski domobranci	10 Nemške okupacijske enote - ustaši - hrvatski domobranci
3 Nemške okupacijske enote - vlasovci	3 Nemške okupacijske enote - vlasovci
9 Neugotovljena protipartizanska enota	9 Neugotovljena protipartizanska enota
14 NOV in POJ	14 NOV in POJ
4.295 NOV in POS	4.295 NOV in POS
1 Orožniki	1 Orožniki
361 OZNA	361 OZNA

Grafični prikaz povzročiteljev smrti za Ljubljansko pokrajino

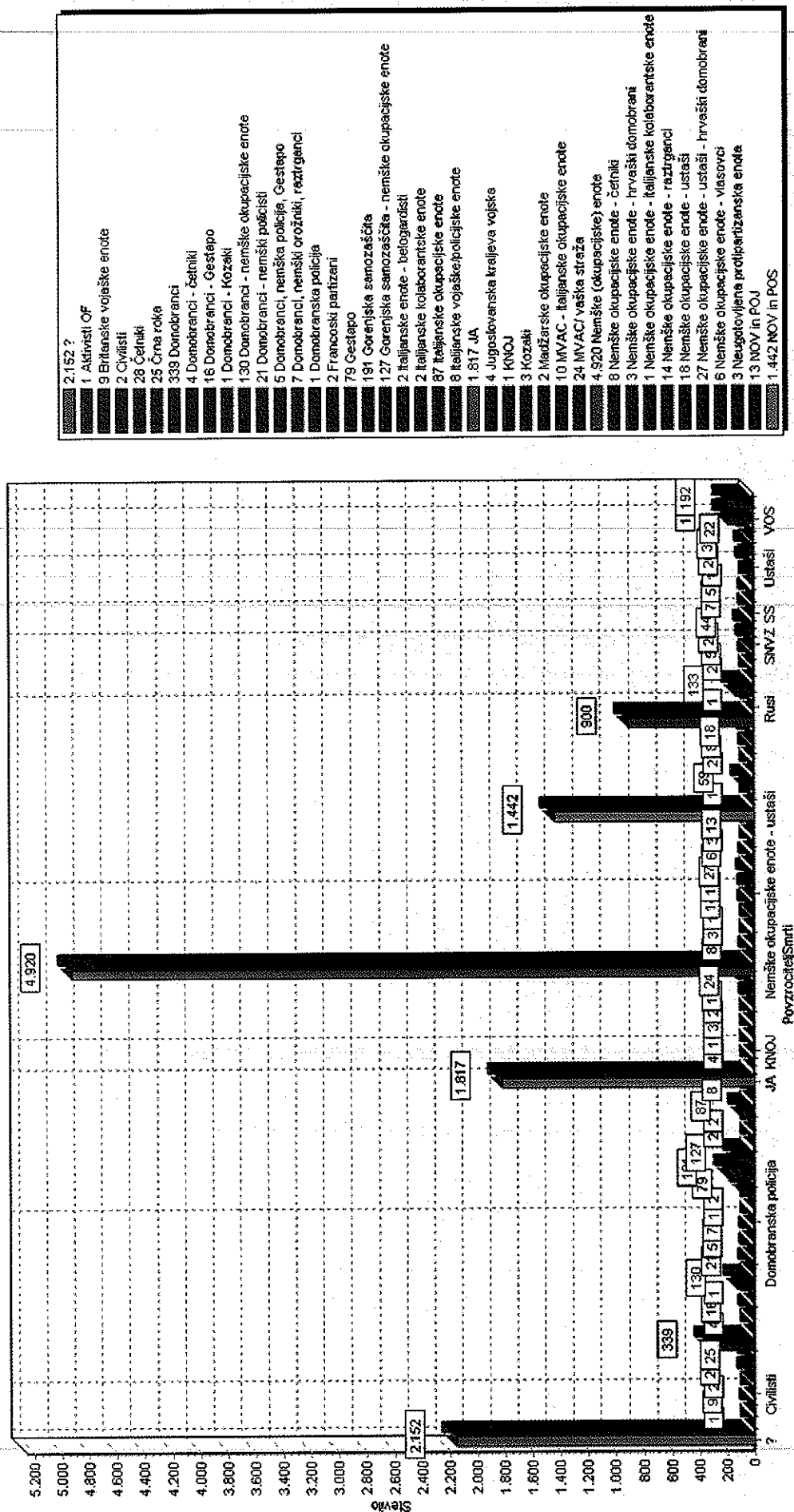

Grafični prikaz povzročiteljev smrti za Spodnjo Štajersko

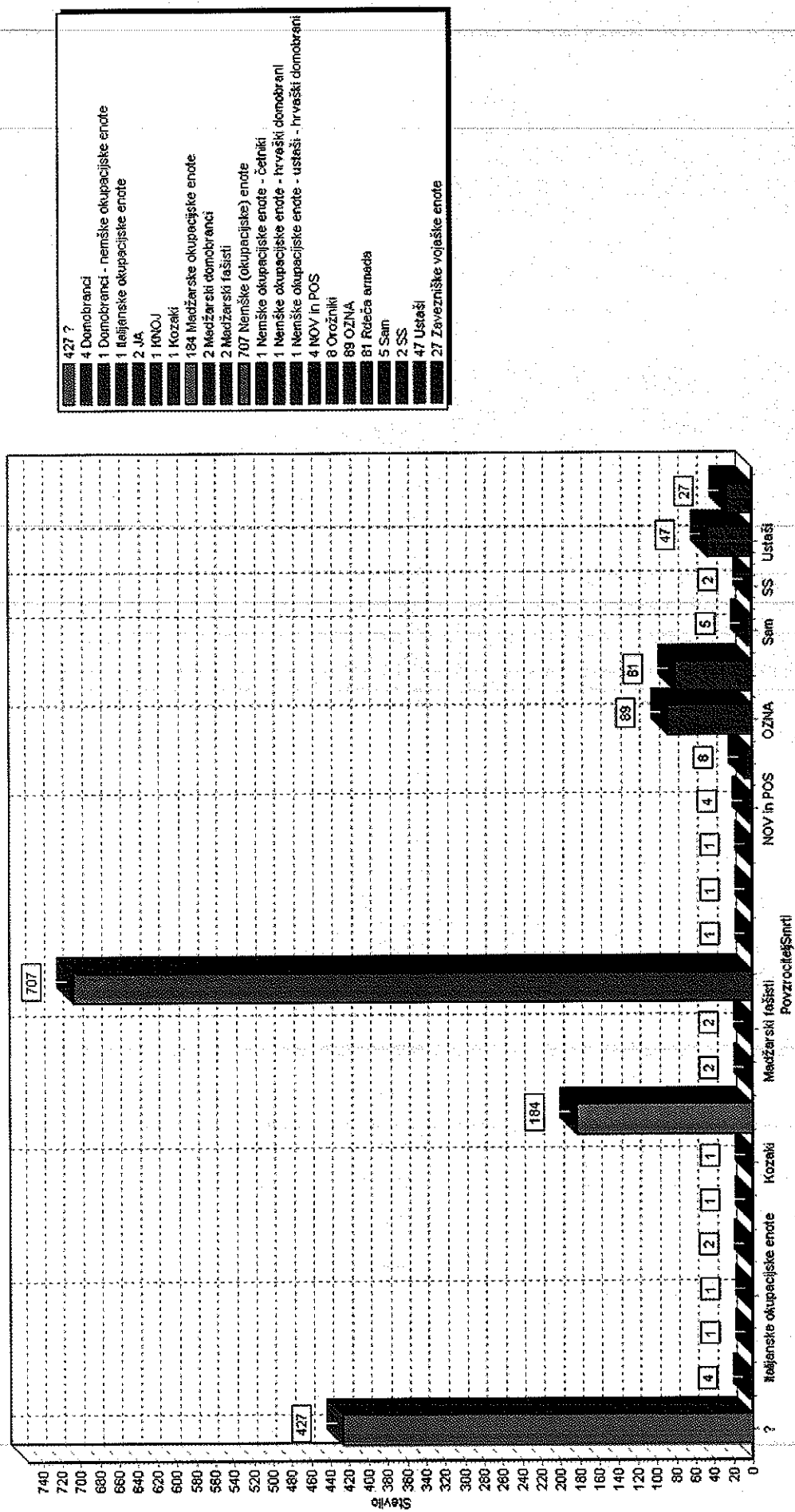

264 ?
1 Bolgarске enote
2 Četniki
15 Domobranci
2 Domobranци - nemške okupacijske enote
32 Gestapo
2 Gorenjska samozasčita
1 Italijanske okupacijske enote
3 JA
2 MV/ACJ vaška straža
511 Nemške (okupacijske) enote
1 Nemške okupacijske enote - Četniki
2 Nemške okupacijske enote - ustaši
4 Nemške okupacijske enote - ustaši
1 Nemške okupacijske enote - vlasovci
24 NOV in POS
8 OZNA
1 Policijista patrulja
1 Raztrganci
84 Rdeča armada
1 Sam
2 SS
20 Ustaši
1 VDV
1 Vlasovci
11 VOS
1 Wehrmannschaft
6 Zvezniške vojaške enote

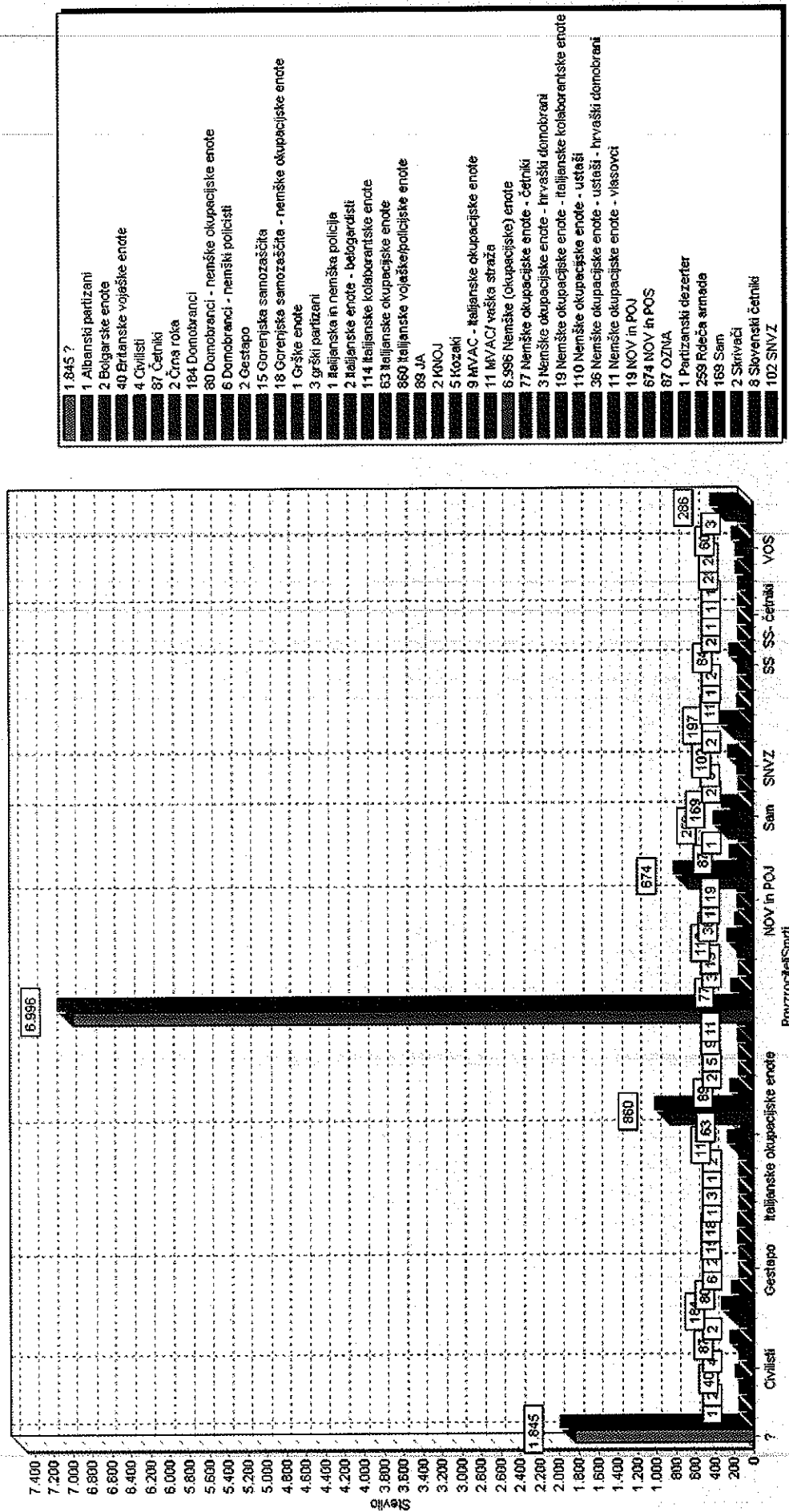
Grafični prikaz povzročiteljev smrti za Koroško

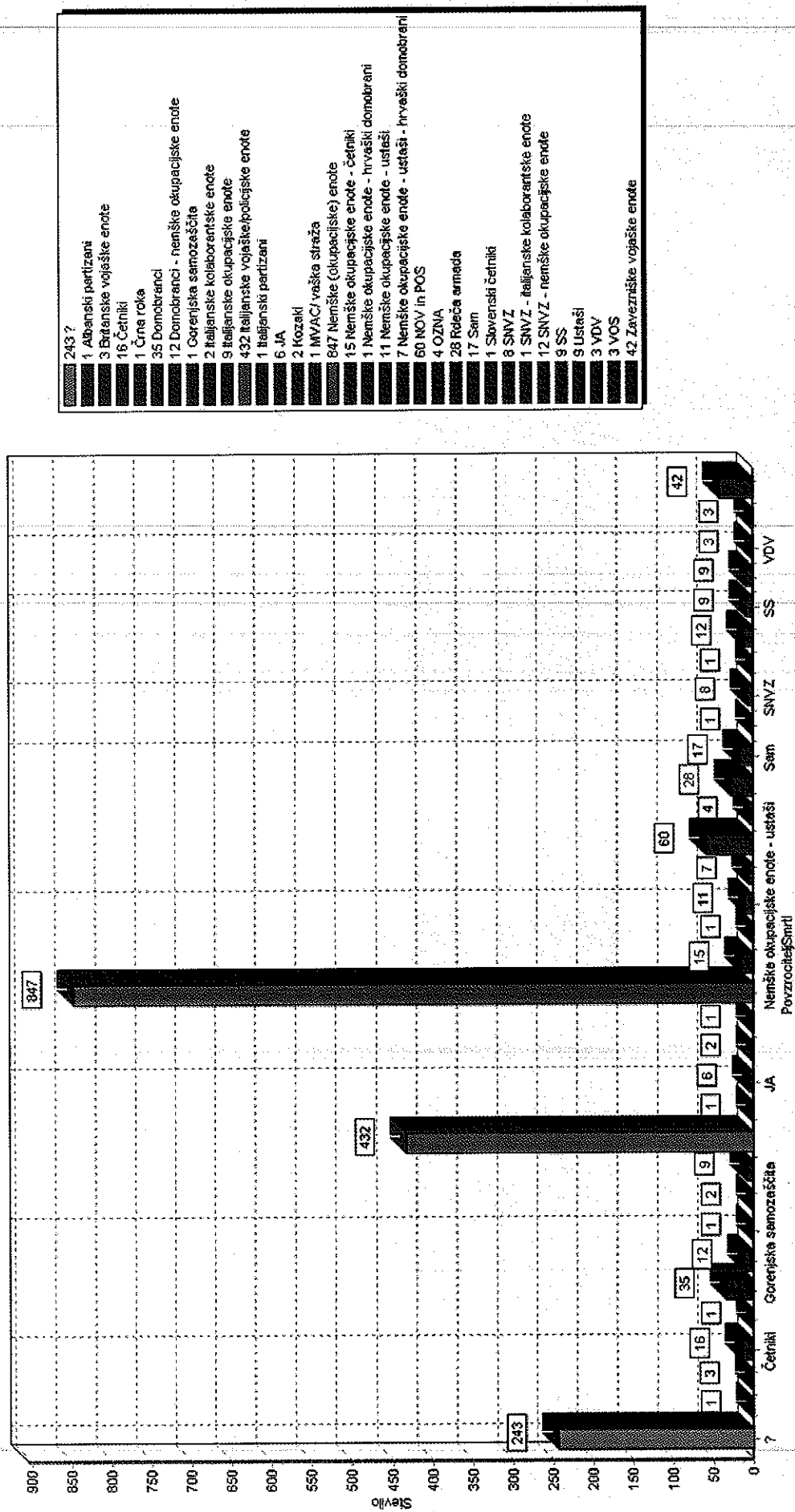
Grafični prikaz povzročiteljev smrti za Gorenjsko

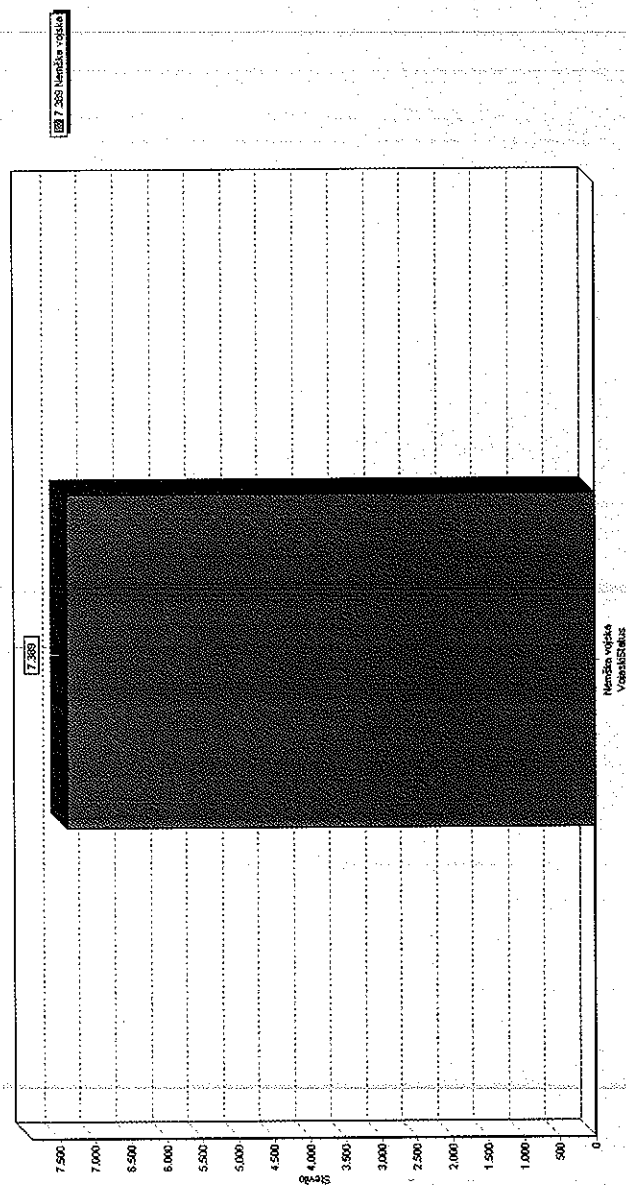
Grafični prikaz povzročiteljev smrti za Prekmurje

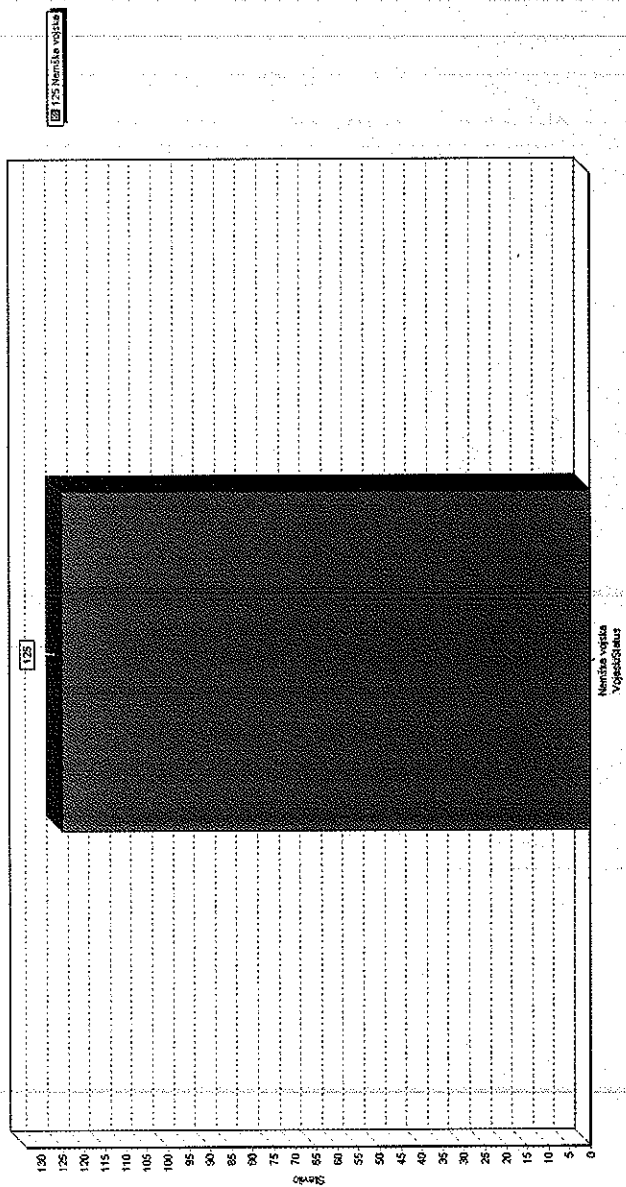
Grafični prikaz povzročiteljev smrti za Primorsko

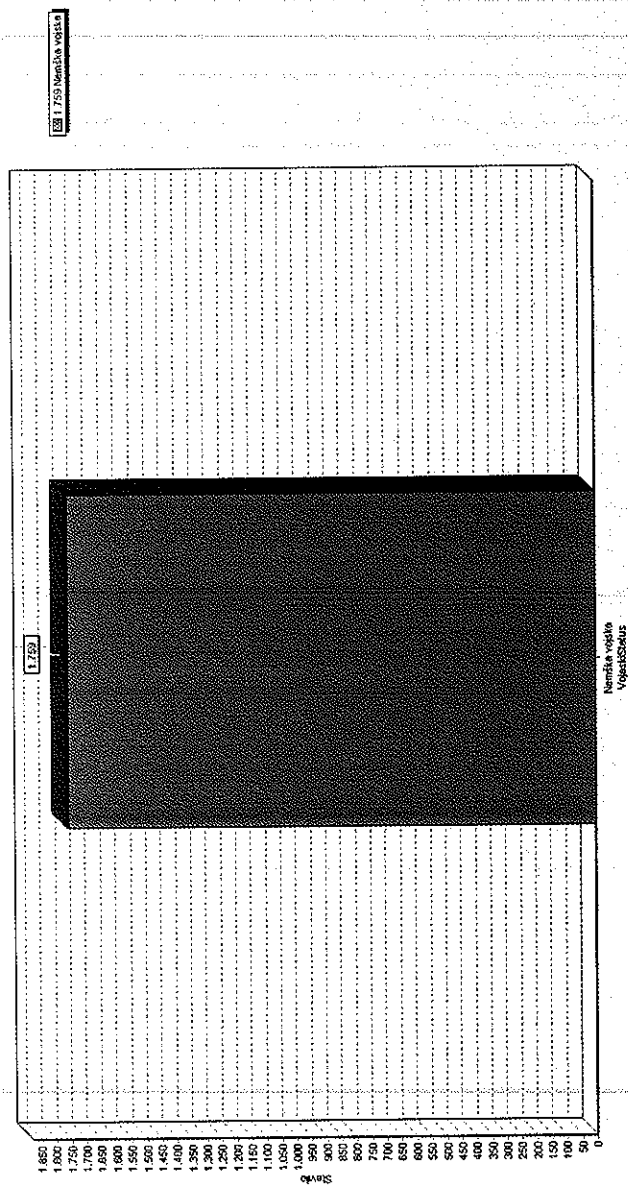
Grafični prikaz povzročiteljev smrti za Reško pokrajino

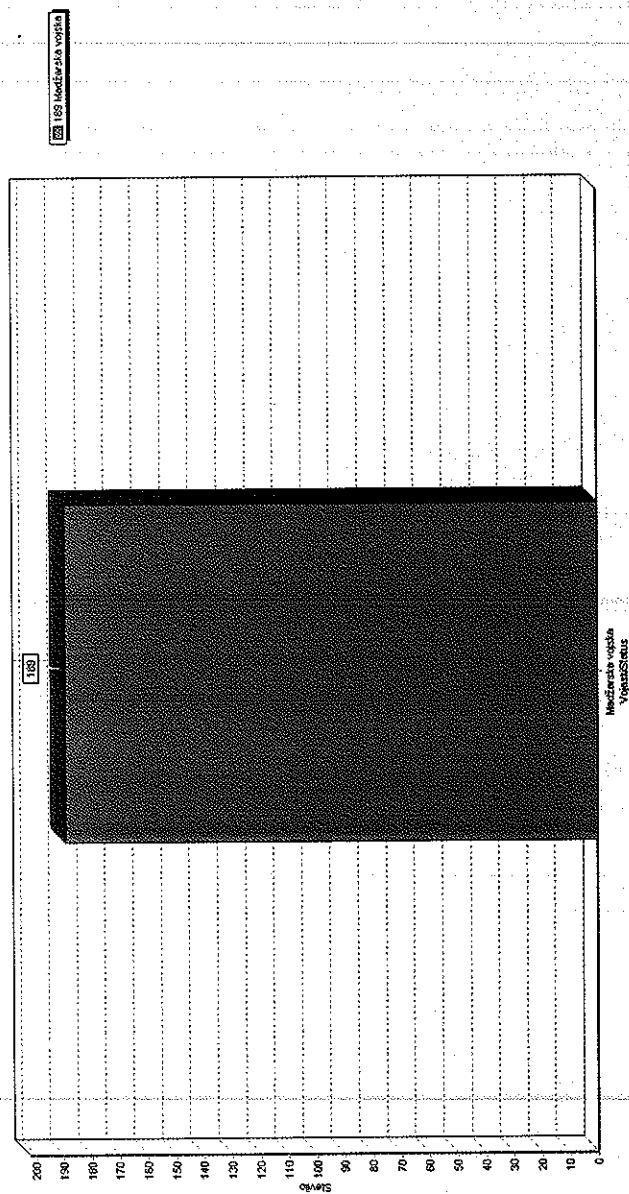
Grafični prikaz mobilizirancev v nemško vojsko za Spodnjo Štajersko

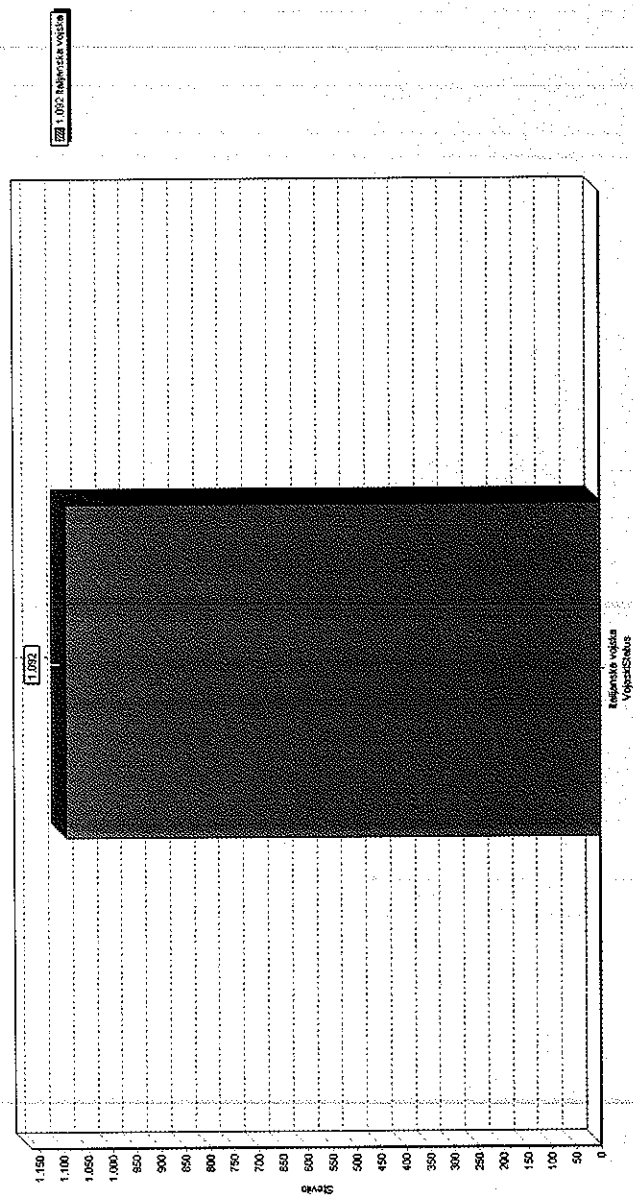
Grafický prikaz mobilizirancev v nemško vojsko za Koroško

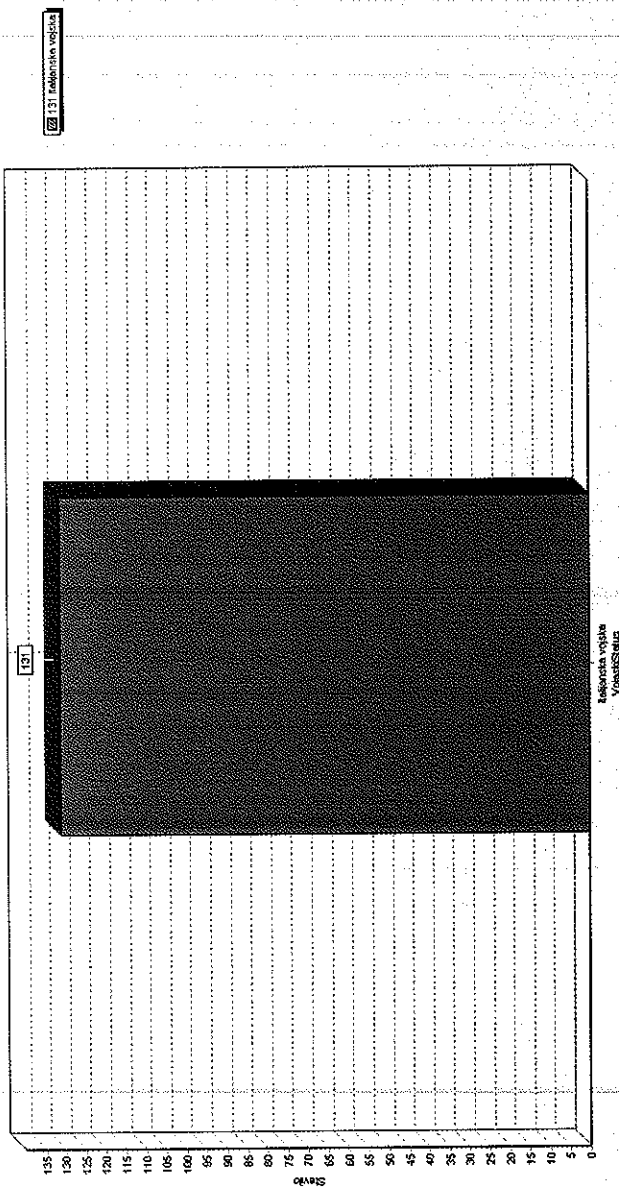
Grafični prikaz mobilizirancev v nemško vojsko za Gorenjsko

Grafični prikaz mobilizirancev v madžarsko vojsko za Prekmurje

Grafični prikaz pripadnikov italijanske vojske na Primorskem

Grafični prikaz pripadnikov italijanske vojske v Reški pokrajini

Žrtve druge svetovne vojne

OSEBNI PODATKI		PODATKI O SMRTI	
Primek in ime	Sansa Bruno	Vojni status	Italijanske kolaborantske enote
Oče	Matteo	Voj. enota, čin	
Mati	Marija	Datum smrti	..1945
Primek matere	Coren	Kraj smrti	Karlovac
Po domače		Država smrti	Hrvaška
Datum rojstva	..1923	Kraj pokopa	
Kraj rojstva		Država pokopa	?
Naslov	Piran	Vzrok smrti	Pogrešan
Stara občina	Piran	Povzročitelj smrti	OZNA
Nova občina	Piran	Starost	
Pokrajina	Primorska		
Zakonski stan	?		
Poklic (Soc.status)	?		
Narodnost	Italijan		
Spol	moški		

Viri

Nevenka Troha, Italijani, aretirani na območju Tržaške pokrajine in slovenskega dela cone B Julijske krajine (razen Goriške) v času med majem 1945 in januarjem 1950 in nato pogrešani, elaborat, 10.12. 2000, hrani avtorica, str. 158.

Opombe

Referent vnosa	Datum zadnje spremembe	Datum tiskanja	Natisnil-a
TADEJA	14.10.2003	6.10.2009	NTMARTA

Po obravnavi zgornje osebe po rojstni matični knjigi RMK Piran 1917-1923 se je izkazalo, da se pravilno ime osebe glasi Samsa Bruno Matevž in, da je imenovan umrl po vojni. Ta ugotovitev izhaja iz zaznambe v rojstni matični o sklenitvi zakonske zveze. Poročil se je leta 1948.

Žrtve druge svetovne vojne

OSEBNI PODATKI		PODATKI O SMRTI	
Priimek in ime	Martini Ottone Bruno	Vojni status	?
Oče	Luigi	Voj. enota, čin	
Mati		Datum smrti	10.6.1945
Priimek matere		Kraj smrti	Rijeka
Po domače		Država smrti	Hrvaška
Datum rojstva	23.9.1923	Kraj pokopa	
Kraj rojstva	Piran	Država pokopa	Hrvaška
Naslov	Piran	Vzrok smrti	Pogrešan
Stara občina	Piran	Povzročitelj smrti	OZNA
Nova občina	Piran	Starost	
Pokrajina	Primorska		
Zakonski stan	?		
Poklic (Soc.status)	?		
Narodnost	Italijan		
Spol	moški		

Viri

Nevenka Troha, Italijani, aretirani na območju Tržaške pokrajine in slovenskega dela cone B Julijske krajine (razen Goriške) v času med majem 1945 in januarjem 1950 in nato pogrešani, elaborat, 10.12. 2000, hrani avtorica, str. 156.

Opombe

Referent vnosa	Datum zadnje spremembe	Datum tiskanja	Natisnil-a
TADEJA	14.10.2003	6.10.2009	NTMARTA

Po obravnavi zgornje osebe po rojstni matični knjigi RMK Piran 1917-1923 se je pokazalo, da je pravilni zapis imena, Martinčič Oto Bruno in da, je umrl po vojni. To dejstvo izhaja iz zaznambe v RMK o sklenitvi zakonske zveze. Poročil se je 30. 9.1947 v Trstu.

Žrtve druge svetovne vojne

OSEBNI PODATKI		PODATKI O SMRTI	
Priimek in ime	Adamič Miroslav	Vojni status	NOV in POS
Oče	Anton	Voj. enota, čin	VIII. SNOB Frana Levstika, podporočnik
Mati	Julijana	Datum smrti	8.11.1943
Priimek matere	Prijatelj	Kraj smrti	Selo pri Robu
Po domače		Država smrti	Slovenija
Datum rojstva	9.9.1920	Kraj pokopa	Dobrepolje
Kraj rojstva	Videm	Država pokopa	Slovenija
Naslov	Videm	Vzrok smrti	Oborožen spopad
Stara občina	Videm - Dobrepolje	Povzročitelj smrti	Nemške (okupacijske) enote
Nova občina	Dobrepolje	Starost	
Pokrajina	Ljubljanska pokrajina		
Zakonski stan	?		
Poklic (Soc.status)	oficir kralj. jug. vojske		
Narodnost	Slovenec		
Spol	moški		

Viri

Upravna enota Grosuplje, Krajevni urad Videm-Dobrepolje, Mrliška matična knjiga Videm 1939-1945, L. 1943, str. 30.
Upravna enota Grosuplje, Krajevni urad Videm-Dobrepolje, Rojstna matična knjiga Videm, L. 1920, str. 153, zap. št. 68.
Črne bukve, Ljubljana 1990, st.136.
Popis žrtev 2. svetovne vojne, 1964, predal g. Adil Zulfikarpašić. Pomniki NOB v občini Grosuplje, 1987, str. 250.
ARS II, KUZOP, f. 865/II, Grosuplje - Videm-Dobrepolje.

Opombe

Popis 1964:Lj. pravica - padel 8.11.1943.
Kartoteka - padel 18.11.1943.
Lit in vir: borec NOV. Črne bukve: ustrelili partizani. MKU: "umrl nasilne smrti (padel v brobi z Nemci na Selih, žup. Rob)".

Referent vnosa	Datum zadnje spremembe	Datum tiskanja	Natisnil-a
TADEJA	3.12.2007	6.10.2009	NTMARTA

Primer skoraj popolno izpolnjenega osebnega lista za pripadnika partizanskih enot, ki je padel v spopadu z Nemci jeseni 1943. Nejasnosti ni.

Žrtve druge svetovne vojne

OSEBNI PODATKI		PODATKI O SMRTI	
Prilimek in ime	Bastič Pavel	Vojni status	Domobranec
Oče	Ivan	Voj. enota, čin	3. polk
Mati	Marjana	Datum smrti	3.6.1945
Prilimek matere	Zdešar	Kraj smrti	Teharje
Po domače	pri Jakaš	Država smrti	Slovenija
Datum rojstva	25.1.1919	Kraj pokopa	Teharje
Kraj rojstva	Ljubgojna	Država pokopa	Slovenija
Naslov	Ljubgojna	Vzrok smrti	Žrtev poveljnih pobojev
Stara občina	Horjul	Povzročitelj smrti	JA
Nova občina	Horjul	Starost	
Pokrajina	Ljubljanska pokrajina		
Zakonski stan	samski		
Poklic (Soc.status)	študent teologije		
Narodnost	Slovenec		
Spol	moški		

Viri

Upravna enota Ljubljana, Krajevni urad Horjul, RMK Horjul, leto 1919, št. 1, str. 133.
 Farne spominske plošče, Ljubljana 1995, str. 70. Bela knjiga, 1985, str. 189.
 PALME MUČENISTVA, Celje 1994, str. 305-306.
 Miha Marjan Vir, Pravi obraz OF, III., Buenos Aires 1973, str. 171.
 "Pričevalci za vero", Družina, št. 6, 25.06.2000, str. 10.
 Nova Slovenska zaveza, Popisni list, Župnija Horjul.
 Marica Cerar-Bastič, Ljubgojna, draga vas domača, Družina, Ljubljana 1992, str. 68.

Opombe

Marica Cerar: bogoslovec; vrnjen v Teharje; ubit skupaj z bratom Karlom; vir ne navaja ali v samih Teharjah ali pri Teharjah. RMK: na ta dan je rojen Bastarda Pavel, starši isti (očitno se je preimenoval, kot je primer pri neki drugi žrtvi iz tega kraja, ki se je pisala Bastarda, ravno tako se je preimenoval v Bastič njegov brat).

Referent vnosa	Datum zadnje spremembe	Datum tiskanja	Natisnil-a
TADEJA N	28.2.2008	6.10.2009	NTMARTA

Primer popolno izpolnjenega osebnega lista za pripadnika domobranskih enot, ki je umrl v poveljnih pobojih junija 1945.

Žrtve druge svetovne vojne

OSEBNI PODATKI		PODATKI O SMRTI	
Priimek in ime	Riva Maksimilijan	Vojni status	Civilist
Oče	Valentin	Voj. enota, čin	
Mati	Silvija	Datum smrti	10.1.1946
Priimek matere	Dolinšak	Kraj smrti	Pod Pohorjem
Po domače		Država smrti	Slovenija
Datum rojstva	6.8.1913	Kraj pokopa	
Kraj rojstva	Ptuj, Žabjak	Država pokopa	Slovenija
Naslov	Rogoznica	Vzrok smrti	Žrtev poveljnih pobojev
Stara občina	Rogoznica	Povzročitelj smrti	OZNA
Nova občina	Lenart	Starost	
Pokrajina	Spodnja Štajerska		
Zakonski stan	poročen		
Poklic (Soc.status)	opekar		
Narodnost	Slovenec		
Spol	moški		

Viri

Upravna enota Ptuj, Matični urad Ptuj, MKU Rogoznica, leto 1948, str. 7, št. 1 in arhiv k MMK.
 Vlada RS, Komisija za izvajanje zakona o popravni krivic, št. 714-01-1408/98.
 Milko Mikola, Dokumenti in pričevanja o poveljnih koncentracijskih taboriščih v Sloveniji, Ministrstvo za pravosodje, RS, Ljubljana, 2007, str. 74.

Opombe

Arhiv k MKU: 11.5.1945 je bil odpeljan v ptujske zapore, od tam v taborišče Strnišče in od tam v mariborske zapore. Njegova žena ga je 8.1.1946 osebno obiskala, 11.1.1946 pa je izvedela, da je prejšnjega dne, torej 10.1.1946 odpeljano neznano kam.
 Komisija: 11.5.1945 aretiran in odpeljan v mariborske zapore, od tam pa v Strnišče in likvidiran nekje pod Pohorjem; obtožen sodelovanja z okupatorjem. En brat aretiranega je padel v nemški vojski, drugi je bil partizan, kateremu je zgornja žrtev materialno pomagala. Ptujsko sodišče navaja datum smrti 1.2.1946.

Referent vnosa	Datum zadnje spremembe	Datum tiskanja	Natisnil-a
NTMARTA	26.9.2008	6.10.2009	NTMARTA

Primer popolno izpolnjenega osebnega lista za civilno osebo, ki je umrla v poveljnih pobojih januarja 1946.

Žrtve druge svetovne vojne

OSEBNI PODATKI		PODATKI O SMRTI	
Ime in priimek	Potočar Feliks	Vojni status	Domobranec
Oče	Feliks	Voj. enota, čin	4. T.S. vod, narednik
Mati	Julijana	Datum smrti	0..1946
Priimek matere	Sever	Kraj smrti	Novo mesto
Po domače		Država smrti	Slovenija
Datum rojstva	29.6.1914	Kraj pokopa	
Kraj rojstva	Stavča vas	Država pokopa	Slovenija
Naslov	Stavča vas	Vzrok smrti	Žrtev povojnih pobojev
Stara občina	Dvor	Povzročitelj smrti	OZNA
Nova občina	Žužemberk	Starost	
Pokrajina	Ljubljanska pokrajina		
Zakonski stan	samski		
Poklic (Soc.status)	posesnikov sin		
Narodnost	Slovenec		
Spol	moški		

Viri

Upravna enota Novo mesto, Krajevni urad Žužemberk, MKU naselij P-Š, Stavča vas, str. 4, zapor. št. 1.
Bela knjiga slovenskega protikomunističnega upora 1941-1945, 1985, str. 501.
Farne spominske plošče, Ljubljana 2000, str. 153.
AS II, 1877 SD, f. 62, I, 7, II 0229986 in isto, f. 62, I, 8, II 0231066.
Gradivo Nove Slovenske Zaveze, Popisni list, župnija Žužemberk.
Matica mrtvih; Podatki o Slovencih pomorjenih po zločinski Osvobodilni fronti 1941-1945, Cleveland, Ohio USA 1970

Opombe

UE NM; KU ŽBK: 10.6.1948 je določen dan smrti-vpisan na podlagi obvestila Ministrstva za notranje zadeve LRS.
Gradivo NSZ, Popisni list, župnija Žužemberk: Najprej je bil dolgo zaprt, nato obešen.
Matica mrtvih, Ohio 1970: Leta 1947 je bil ujet in "po enoletnem mučenju je bil usmrčen 28.5.191948."

Referent vnosa	Datum zadnje spremembe	Datum tiskanja	Natisnil-a
NTMARTA	11.12.2008	6.10.2009	NTMARTA

Zgornja oseba je eden od tistih primerov žrtev 2. svetovne vojne, ki sicer po vzroku in načinu smrti sodi v bazo INZ, pa bo zaradi nastopa dejstva smrti po januarju 1946, s katerim je časovni okvir žrtev 2. svetovne vojne zamejen, izločena iz baze.

Žrtve druge svetovne vojne

OSEBNI PODATKI		PODATKI O SMRTI	
Primek in ime	Kramberger Jožef	Vojni status	Nemška vojska
Oče	Franc	Voj. enota, čin	
Mati	Ljudmila	Datum smrti	4.4.1946
Primek matere	Macun	Kraj smrti	Kaunas
Po domače		Država smrti	Litva
Datum rojstva	5.2.1926	Kraj pokopa	Kaunas
Kraj rojstva	Rogoznica		
Naslov	Rogoznica	Država pokopa	Litva
Stara občina	Rogoznica	Vzrok smrti	Vojno ujetništvo
Nova občina	Lenart	Povzročitelj smrti	Rdeča armada
Pokrajina	Spodnja Štajerska	Starost	
Zakonski stan	samski		
Poklic (Soc.status)	kmečki sin		
Narodnost	Slovenec		
Spol	moški		

Viri

Upravna enota Ptuj, Matični urad Ptuj, MKU Rogoznica, leto 1957, str. 33, št. 7 in arhiv k MMK.
 Volksbund Deutsche Kriegsgräberfürsorge, Kassel, Alle Kriegstoten... str. 49.
 Ruski državni vojaški arhiv, fond 1, o. 05e, Kartotečni listek/Računalniški izpis v ruskem vojnem ujetništvu umrlih mobiliziranih Slovencev v tuje vojske, hrani INZ, št. 479.

Opombe

UE Ptuj, arhiv: Po izjavi priče je umrl v drugi polovici oktobra 1945 v taborišču Kovno.

Referent vnosa	Datum zadnje spremembe	Datum tiskanja	Natisnil-a
NTMARTA	26.9.2008	6.10.2009	NTMARTA

Primer osebe, pripadnik nemške vojske oziroma mobiliziranec v nemško vojsko, ki po okoliščinah smrti sodi v bazo žrtev, pa bo iz istih razlogov kot prejšnja, izločena iz baze.

Žrtve druge svetovne vojne

OSEBNI PODATKI		PODATKI O SMRTI	
Priimek in ime	Achmann Johann	Vojni status	SS
Oče		Voj. enota, čin	SS- Jäger
Mati		Datum smrti	16.10.1944
Priimek matere		Kraj smrti	Balkan
Po domače		Država smrti	?
Datum rojstva	..	Kraj pokopa	
Kraj rojstva		Država pokopa	?
Naslov	Zgornja Kungota	Vzrok smrti	?
Stara občina	Zgornja Sv. Kungota	Povzročitelj smrti	?
Nova občina	Kungota	Starost	
Pokrajina	Spodnja Štajerska		
Zakonski stan	?		
Poklic (Soc.status)	?		
Narodnost	?		
Spol	moški		

Viri Totengedenkbuch der Deutsch - Untersteirer, Graz 1970, Kreis Marburg, Ilc 1. Marburg Land, linkes Draufuer, Wehrmacht, Wehrmannschaft, Gendarmerie.	
Opombe Totengedenkbuch der Deutsch - Untersteirer, Graz 1970, Kreis Marburg, Ilc 1. Marburg Land, linkes Draufuer, Wehrmacht, Wehrmannschaft, Gendarmerie: padel na območju nekdanje Jugoslavije.	

Referent vnosa	Datum zadnje spremembe	Datum tiskanja	Natisnil-a
TADEJA	29.1.2009	6.10.2009	NTMARTA

Primer osebe z nepopolno izpolnjenim osebnim listom. Glede na to, da je osebni list vzpostavljen na podlagi enega samega vira in glede na njeno osebno ime in priimek, se postavlja vprašanje ali je oseba res imela stalno bivališče v Zgornji Kungoti ali je to bilo le začasno bivališče in je oseba tu le službovala.

Žrtve druge svetovne vojne

OSEBNI PODATKI		PODATKI O SMRTI	
Príimek in ime	Grílc Jožef	Vojni status	NOV in POS
Oče	Franc	Voj. enota, čin	VIII. SNOB Frana Levstika
Mati	Kristina	Datum smrti	7.11.1944
Príimek matere	Drnovšek	Kraj smrti	Hinje
Po domače		Država smrti	Slovenija
Datum rojstva	21.12.190	Kraj pokopa	Cvibelj
Kraj rojstva	Trnov Hrib	Država pokopa	Slovenija
Naslov	Trnov Hrib	Vzrok smrti	Oborožen spopad
Stara občína	Sv. Krištof	Povzročitelj smrti	Domobranci
Nova občína	Laško	Starost	
Pokrajina	Spodnja Štajerska		
Zakonski stan	poročen		
Poklic (Soc.status)	rudar		
Narodnost	Slovenec		
Spol	moški		

Viri

Upravna enota Laško, Sektor za upravno-notranje zadeve, RMK župnije Sv. Jedert nad Laškim, I. 1909, str. 66, zap. št. 37.
ARS, AFŽ II, f. 768/e, št. 504.
Muzej novejše zgodovine Celje, šk. 2, III, Sv. Jedert nad Laškim.Grgič, Zločini okupat.sodel., 3. knjiga-1.del, LJ 2002, št.330
Seznam padlih borcev-Spomenik NOB na Cvibljú nad Žužemberkom, Dolenjski muzej Novo mesto.

Opombe

MNZ Ce - verjetno pokopan Sv. Duh, Hinje.
Seznam padlih borcev:Kraj roj. oz.naslov Sv.Jedert-pozneje priključeno k Sodražu/Laško.

Referent vnosa	Datum zadnje spremembe	Datum tiskanja	Natisnil-a
DUNJA N	25.3.2009	6.10.2009	NTMARTA

Primer popolno izpolnjenega osebnega lista, ki ne pušča nejasnosti.

Žrtve druge svetovne vojne

OSEBNI PODATKI		PODATKI O SMRTI	
Preimek in ime	Mrhar Miroslav	Vojni status	Domobranec
Oče	Jurij	Voj. enota, čin	33. četa
Mati	Marjeta	Datum smrti	17.5.1944
Prilimek matere	Bečaj	Kraj smrti	Trebnje
Po domače		Država smrti	Slovenija
Datum rojstva	31.3.1914	Kraj pokopa	Trebnje
Kraj rojstva	Migolska Gora	Država pokopa	Slovenija
Naslov	Migolska Gora	Vzrok smrti	Oborožen spopad
Stara občina	Mirna	Povzročitelj smrti	NOV in POS
Nova občina	Trebnje	Starost	
Pokrajina	Ljubljanska pokrajina		
Zakonski stan	poročen		
Poklic (Soc.status)	posestnik		
Narodnost	Slovenec		
Spol	moški		

Viri

Upravna enota Trebnje, Oddelek za upravno notranje zadeve Trebnje, MKU Mirna 1945-1986, naselje Migolska Gora, str. 3, zapor. št.1.
 NSAL, Matične knjige, Mrliška knjiga Duhovnijskega urada Slovenskega domobranstva, str. 58, zapor. št. 635.
 Uradni list FLRJ, BG 1955, št.48, st.3
 AS II, SD 1877, šk. 54, mapa I. ovoj I., II 0228497.
 ZAL NME 24 Okrožni ljudski odbor Novo mesto, t.e.16, Mirna, Ž 352.

Opombe

UE Trebnje: 31.12.1945 je domnevni dan smrti.
 UL in SD: pogrešan od junija 1945.

Referent vnosa	Datum zadnje spremembe	Datum tiskanja	Natisnil-a
NTMARTA N	2.9.2009	6.10.2009	NTMARTA

Primer popolno izpolnjenega osebnega lista za pripadnika domobranskih enot, ki je padel v boju s partizani.

Žrtve druge svetovne vojne

OSEBNI PODATKI		PODATKI O SMRTI	
Preimek in ime	Cesar Alojzij	Vojni status	NOV in POS
Oče	Matija	Voj. enota, čin	X. SNOUB Ljubljanska
Mati	Ana	Datum smrti	0.7.1944
Preimek matere	Gršič	Kraj smrti	Podpeč pri Ljubljani
Po domače		Država smrti	Slovenija
Datum rojstva	25.5.1913	Kraj pokopa	
Kraj rojstva	Radovica	Država pokopa	Slovenija
Naslov	Radovica	Vzrok smrti	Pogrešan v boju
Stara občina	Metlika	Povzročitelj smrti	Domobranci
Nova občina	Metlika	Starost	
Pokrajina	Ljubljanska pokrajina		
Zakonski stan	poročen		
Poklic (Soc.status)	posestnik		
Narodnost	Slovenec		
Spol	moški		

Viri

Upravna enota Metlika, Matični urad Metlika, Mrliška matična knjiga, MMK Radovica 1945-1986, str., zapor. št.2.
 Arhiv k MKU, I. 1952, str., zapor. št. 2.
 Bela knjiga slovenskega protikomunističnega upora 1941-1945, 1985, str. 201.
 Gradivo Nove Slovenske Zaveze, Župnija Radovica-Suhor, popisni list.

Opombe

UE Metlika: 9.5.1945 je dan smrti-razglašen za mrtvega z odločbo okr. sodišča v Metliki št. IR 1/52-8 z dne 1.7.1952.Tudi: Naslov Bojanja vas, kot domobranec umrl kot žrtev poveljnih pobjev.

Referent vnosa	Datum zadnje spremembe	Datum tiskanja	Natienil-a
NTMARTA	15.2.2008	6.10.2009	NTMARTA

Primer popolno izpolnjenega osebnega lista za pripadnika partizanskih enot, ki je bil pogrešan v medsebojnem slovenskem spopadu in po vojni razglašen za mrtvega z odločbo sodišča.

Žrtve druge svetovne vojne

OSEBNI PODATKI		PODATKI O SMRTI	
Priimek in ime	Volk Jože	Vojni status	?
Oče	Ivan	Voj. enota, čin	
Mati	Marija	Datum smrti	15.7.1944
Priimek matere	Šturm	Kraj smrti	
Po domače		Država smrti	?
Datum rojstva	10.3.1911	Kraj pokopa	
Kraj rojstva	Gradišče pri Materiji	Država pokopa	?
Naslov	Izola	Vzrok smrti	Umrl v taborišču / internaciji
Stara občina	Izola	Povzročitelj smrti	Nemške (okupacijske) enote
Nova občina	Izola	Starost	
Pokrajina	Primorska		
Zakonski stan	?		
Poklic (Soc.status)	?		
Narodnost	Slovenec		
Spol	moški		

Viri Upravna enota Izola, Oddelek za UNZ, MKU Izola, l. 1988, zap. 136. Umrli v Dachau, Gradivo Muzeja nov. zg., st. 8	
Opombe V MKU Izola je vpis smrti te osebe s temi podatki 27. 3. 1988. Prebivališče ob smrti je imel v Izoli. BRISATI!	

Referent vnosa	Datum zadnje spremembe	Datum tiskanja	Natisnil-a
TADEJA N	26.8.2009	6.10.2009	NTMARTA

Pregled po mrliški matični knjigi Izola za leto 1988 je negiral trditev gradiva Muzeja novejšje zgodovine Umrli v Dachau, da je oseba umrla v taborišču in potrdil, da je oseba umrla šele 27. 3. 1988.

Žrtve druge svetovne vojne

OSEBNI PODATKI		PODATKI O SMRTI	
Preimek in ime	Filiput Drago	Vojni status	?
Oče	Peter	Voj. enota, čin	
Mati	Frančiška	Datum smrti	3.5.1945
Preimek matere	Lukežič	Kraj smrti	
Po domače		Država smrti	?
Datum rojstva	8.3.1925	Kraj pokopa	
Kraj rojstva	Renče	Država pokopa	?
Naslov	Izola	Vzrok smrti	Umrli v taborišču / internaciji
Stara občina	Izola	Povzročitelj smrti	Nemške (okupacijske) enote
Nova občina	Izola	Starost	
Pokrajina	Primorska		
Zakonski stan	?		
Poklic (Soc.status)	?		
Narodnost	Slovenec		
Spol	moški		

Viri

Upravna enota Izola, Oddelek za UNZ, MKU Izola, l. 1999, zap. 409 in Register prebivalstva UE Izola. Umrli v Dachau, Gradivo Muzeja nov. zg., st. 29

Opombe

Upravna enota Izola: V MKU Izola je vpis smrti osebe dne 29. 10. 1999. Ob smrti je imel bivališče v Izoli. BRISATI!

Referent vnosa	Datum zadnje spremembe	Datum tiskanja	Natisnil-a
TADEJA N	26.8.2009	6.10.2009	NTMARTA

Pregled mrliške matične knjige Izola za leto 1999 je negiral trditev gradiva Muzeja novejšje zgodovine Umrli v Dachau, da je oseba umrla v taborišču, in potrdil, da je oseba umrla šele 29. 10. 1999. Ob smrti je imela stalno bivališče v Izoli.

Žrtve druge svetovne vojne

OSEBNI PODATKI		PODATKI O SMRTI	
Preimek in ime	Vascotto Emilio Simone	Vojni status	?
Oče	Luigi	Voj. enota, čin	
Mati	Francesca	Datum smrti	7.6.1944
Preimek matere	Delise	Kraj smrti	Ravensbrück
Po domače		Država smrti	Nemčija
Datum rojstva	13.10.191	Kraj pokopa	Ravensbrück
Kraj rojstva	Izola	Država pokopa	Nemčija
Naslov	Izola	Vzrok smrti	Umrli v taborišču / internaciji
Stara občina	Izola	Povzročitelj smrti	Nemške (okupacijske) enote
Nova občina	Izola	Starost	
Pokrajina	Primorska		
Zakonski stan	samski		
Poklic (Soc.status)	kmet		
Narodnost	Italijan		
Spol	moški		

Viri

Upravna enota Izola, Oddelek za UNZ, RMK Izola, l. 1919, str. 71, zap. 173 in ohranjen italijanski anagraf. Popis žrtev 2. svetovne vojne, 1964, predal g. Adil Zulfikarpašić.

Opombe

Upravna enota Izola: V RMK ni nobene zaznambe o smrti niti ni drugih zaznamb. Iz ohranjenega anagrafa pa je razvidno, da je umrl 7. 6. 1944 v Nemčiji. Popis 1964:

Referent vnosa	Datum zadnje spremembe	Datum tiskanja	Natisnil-a
TADEJA N	26.8.2009	6.10.2009	NTMARTA

Na Upravni enoti Izola je bil v veliko pomoč pri preverjanju oseb italijanski anagraf, ki je v večini primerov razjasnil usodo posameznikov.

Žrtve druge svetovne vojne

OSEBNI PODATKI		PODATKI O SMRTI	
Ime in priimek	Degrassi Mario	Vojni status	?
Oče	Giovanni	Voj. enota, čin	
Mati	Maria	Datum smrti	0.0.1945
Priimek matere	Furlan	Kraj smrti	
Po domače		Država smrti	?
Datum rojstva	14.8.1924	Kraj pokopa	
Kraj rojstva	Izola	Država pokopa	?
Naslov	Izola	Vzrok smrti	Umrli na poti v/ iz internacije
Stara občina	Izola	Povzročitelj smrti	?
Nova občina	Izola	Starost	
Pokrajina	Primorska		
Zakonski stan	samski		
Poklic (Soc.status)	?		
Narodnost	Italijan		
Spol	moški		

Viri

Upravna enota Izola, Oddelek za UNZ, RMK Izola, I. 1924, str. 83, zap. 165 in ohranjen italijanski anagraf.
 Slovenska Istra v boju za svobodo, 2.izdaja, Založba Lipa, Koper 1998, st. 790.
 PAK, OO ZZB NOV Izola, šk. 80, mapa 243, 2. knjiga, Umrli v internaciji iz območja Izole, str. 75.

Opombe

Upravna enota Izola: iz RMK je razvidna zaznamba o sklenitvi zakonske zveze 18. 2. 1951 v Trstu. Iz anagrafa pa podatek o izselitvi l. 1947 v genovo, Italija. BRISAT!
 Umrli na poti domov iz Dachau-a. Caduti, dispersi..., Tržaška pokrajina, Trst, str. 184: Degrassi Mario, roj. 2.2.1920, Jožef in Ernesta De Grassi, vojak italijanske vojske Caporal maggiore 4. Rgt. Artiglieria, poročen, mehanik.
 25.5.1945 umrl v vojnem ujetništvu.
 Umrli na poti domov iz Dachau-a.

Referent vnosa	Datum zadnje spremembe	Datum tiskanja	Natisnil-a
TADEJA N	26.8.2009	6.10.2009	NTMARTA

Oseba je vojno preživela, o čemer priča zaznamba v rojstni matični knjigi o sklenitvi zakonske zveze leta 1951 in podatek v anagrafu, da se je oseba leta 1947 izselila v Genovo.

Žrtve druge svetovne vojne

OSEBNI PODATKI		PODATKI O SMRTI	
Priimek in ime	Marin Franc	Vojni status	Civilist
Oče	Janez	Voj. enota, čin	
Mati	Marija	Datum smrti	11.5.1945
Priimek matere	Rečnik	Kraj smrti	Maribor
Po domače		Država smrti	Slovenija
Datum rojstva	1.2.1897	Kraj pokopa	Maribr
Kraj rojstva	Ješenca	Država pokopa	Slovenija
Naslov	Maribor	Vzrok smrti	Ustreljen
Stara občina	Maribor	Povzročitelj smrti	?
Nova občina	Maribor	Starost	
Pokrajina	Spodnja Štajerska		
Zakonski stan	poročen		
Poklic (Soc.status)	železniški nameščeneec		
Narodnost	Slovenec		
Spol	moški		

Viri

Upravna enota Maribor, Matični urad Maribor, MKU Maribor, l. 1945, str. 9, št. 18.

Opombe

Iz vira ni razvidno, ali je njegova smrt posledica poveljnih dogodkov.

Referent vnosa	Datum zadnje spremembe	Datum tiskanja	Natisnil-a
TADEJA	28.9.2009	6.10.2009	NTMARTA

Oseba je v mrliški matični knjigi Maribor l. 1945 zabeležena kot umrla oziroma ustreljena, a iz vira ni jasno, ali je bila oseba žrtev poveljnih pobojev, ali je šlo za kriminalni delikt, ki ni povezan z poveljnimi dogodki. Osebe ni bilo moč najti v mrlškem arhivu, da bi se lahko razjasnile okoliščine njegove smrti.

Žrtve druge svetovne vojne

OSEBNI PODATKI		PODATKI O SMRTI	
Priimek in ime	Mezgoj Filip	Vojni status	?
Oče	Filip	Voj. enota, čin	
Mati	Marija	Datum smrti	..
Priimek matere		Kraj smrti	
Po domače		Država smrti	?
Datum rojstva	14.8.1896	Kraj pokopa	
Kraj rojstva	Gradec, Avstrija	Država pokopa	?
Naslov	Maribor	Vzrok smrti	Pogrešan
Stara občina	Maribor	Povzročitelj smrti	?
Nova občina	Maribor	Starost	
Pokrajina	Spodnja Štajerska		
Zakonski stan	poročen		
Poklic (Soc.status)	trafikan		
Narodnost	Slovenec		
Spol	moški		

Viri

Upravna enota Maribor, Sektor za upravno-notranje zadeve, MMK Maribor-mesto, l. 1949, str. 265, zap. 698.

Opombe

Upravna enota Maribor: Proglašen za mrtvega z odločbo Okraj. sodišča v Mariboru št. VR 473/49 z dne 20. 6. 1949. 27. 5. 1948 je dan, ki ga ni preživel.

Referent vnosa	Datum zadnje spremembe	Datum tiskanja	Natisnil-a
TADEJA N	8.9.2009	6.10.2009	NTMARTA

Iz naknadnega vpisa je razvidno, da je oseba pogrešana in razglašena za mrtvega, a iz vira ni razvidna njena dejanska usoda. Osebe prav tako ni bilo moč najti v mrliškem arhivu, da bi se razjasnila njena usoda.

Žrtve druge svetovne vojne

OSEBNI PODATKI		PODATKI O SMRTI	
Prilimek in ime	Dobaj Karel	Vojni status	Civilist
Oče	Ivan	Voj. enota, čin	
Mati	Neža	Datum smrti	2.5.1945
Prilimek matere	Fischer	Kraj smrti	Šober
Po domače		Država smrti	Slovenija
Datum rojstva	3.11.1912	Kraj pokopa	
Kraj rojstva	Šober	Država pokopa	Slovenija
Naslov	Gaj pri Mariboru	Vzrok smrti	Ustreljen
Stara občina	Sv. Križ pri Mariboru	Povzročitelj smrti	Nemške (okupacijske) enote
Nova občina	Maribor	Starost	
Pokrajina	Spodnja Štajerska		
Zakonski stan	samski		
Poklic (Soc.status)	kmet		
Narodnost	Slovenec		
Spol	moški		

Viri

Upravna enota Maribor, Krajevni urad Kamnica, MKU Šober, l. 1945, št. 11.
 Vodnik po partizanskih poteh, 1978, str. 517.
 PAM, OK ZA VOJNO ŠKODO Maribor 1945-1946, šk.100, ž 13302.

Opombe

Referent vnosa	Datum zadnje spremembe	Datum tiskanja	Natisnil-a
TADEJA N	7.1.2009	6.10.2009	NTMARTA

Primer osebnega lista osebe, kjer so vse rubrike izpolnjene in jasne. Nejasnosti ni.

Žrtve druge svetovne vojne

OSEBNI PODATKI		PODATKI O SMRTI	
Priimek in ime	Janietz Edith	Vojni status	Civilist
Oče	August	Voj. enota, čin	
Mati	Berta	Datum smrti	14.10.1944
Priimek matere		Kraj smrti	Maribor
Po domače		Država smrti	Slovenija
Datum rojstva	29.4.1921	Kraj pokopa	
Kraj rojstva	Görlitz, Šlezija	Država pokopa	Slovenija
Naslov	Maribor	Vzrok smrti	Žrtev bombardiranja
Stara občina	Maribor	Povzročitelj smrti	Zavezniške vojaške enote
Nova občina	Maribor	Starost	
Pokrajina	Spodnja Štajerska		
Zakonski stan	samski		
Poklic (Soc.status)	?		
Narodnost	Nemec		
Spol	ženska		

Viri

Upravna enota Maribor, Sektor za upravno-notranje zadeve, MKU Maribor, okupacijska, 1944, št. 930.
Befehlsblatt der Bundesführung des Steirischen Heimatbundes, MB, nov. 1944.

Opombe

Upravna enota Maribor: poklic: stenotipistka; starša sta živela v Görlitzu, tako, da predvidevam, da je žrtev samo službovala tu.

Referent vnosa	Datum zadnje spremembe	Datum tiskanja	Natisnil-a
TADEJA N	10.8.2009	6.10.2009	NTMARTA

Oseba je sicer umrla v Mariboru kot žrtev zavezniškega bombardiranja in tudi pred smrtjo prebivala v Mariboru, a glede na njeno osebno ime in priimek ter kraj rojstva se pojavlja vprašanje, ali je dejansko imela tu stalno bivališče, ali je prišla v Maribor kot del okupacijske uprave. Iz vira to ni razvidno.

Žrtve druge svetovne vojne

OSEBNI PODATKI		PODATKI O SMRTI	
Prilimek in ime	Heimberger (Haimberger) Agnes	Vojni status	Civilist
Oče	Franz	Voj. enota, član	
Mati	Marie	Datum smrti	14.10.1944
Prilimek matere		Kraj smrti	Maribor
Po domače		Država smrti	Slovenija
Datum rojstva	3.9.1920	Kraj pokopa	
Kraj rojstva	Rottenmann, Avstrija	Država pokopa	Slovenija
Naslov	Maribor	Vzrok smrti	Žrtev bombardiranja
Stara občina	Maribor	Povzročitelj smrti	Zavezniške vojaške enote
Nova občina	Maribor	Starost	
Pokrajina	Spodnja Štajerska		
Zakonski stan	samski		
Poklic (Soc.status)	uradnik		
Narodnost	Nemec		
Spol	ženska		
Viri Upravna enota Maribor, Sektor za upravno-notranje zadeve, MKU Maribor, okupacijska, 1944, št. 1017. Befehlsblatt der Bundesführung des Steirischen Heimatbundes, MB, nov. 1944. Totengedenkbuch der Deutsch-Untersteirer, Graz 1970, Kreis Marburg, IIa 1. Stadt Marburg-Innere Bezirke, Zivilbevölkerung.			
Opombe Upravna enota Maribor: poklic: Sozialstellenleiterin, kraj smrti: v istem delu Maribora kot Marie Hinterpichler; morda je tukaj zgolj službovala.			
Referent vnosa	Datum zadnje spremembe	Datum tiskanja	Natisnil-a
TADEJA N	14.8.2009	6.10.2009	NTMARTA

Primer osebe, rojene v Avstriji, živeče v Mariboru, a se postavlja vprašanje, ali je imela tu tudi stalno bivališče. Verjetno je tu zgolj službovala.

Žrtve druge svetovne vojne

OSEBNI PODATKI		PODATKI O SMRTI	
Príimek in ime	Horvat Franc	Vojni status	Nemška vojska
Oče		Voj. enota, čin	Rottwachtmeister
Mati		Datum smrti	6.11.1944
Príimek matere		Kraj smrti	Maribor
Po domače		Država smrti	Slovenija
Datum rojstva	10.2.1912	Kraj pokopa	
Kraj rojstva		Država pokopa	Slovenija
Naslov		Vzrok smrti	Žrtev bombardiranja
Stara občina	?	Povzročitelj smrti	Zavezniške vojaške enote
Nova občina	?	Starost	
Pokrajina	?		
Zakonski stan	?		
Poklic (Soc.status)	posestnik		
Narodnost	?		
Spol	moški		

Viri

Upravna enota Maribor, Sektor za upravno-notranje zadeve, MKU Maribor, okupacijska, 1944, št. 1143.

Opombe

Ni podatkov o njegovem stalnem bivališču, tako da ga ni moč označiti kot preverjenega.

Referent vnosa	Datum zadnje spremembe	Datum tiskanja	Natisnil-a
TADEJA N	17.8.2009	6.10.2009	NTMARTA

Oseba je bila pripadnik nemške vojske, umrla je sicer v Mariboru kot žrtev zavezniškega bombardiranja, a ni v viru nikakršnih podatkov o kraju rojstva in stalnem naslovu, tako da se pojavlja dvom o tem, ali je oseba imela tu stalno bivališče.

Žrtve druge svetovne vojne

OSEBNI PODATKI		PODATKI O SMRTI	
Priimek in ime	Valiton Rene	Vojni status	?
Oče		Voj. enota, čin	
Mati		Datum smrti	1.4.1945
Priimek matere		Kraj smrti	Maribor
Po domače		Država smrti	Slovenija
Datum rojstva	15.11.191	Kraj pokopa	
Kraj rojstva	Brevilliers, Francija	Država pokopa	?
Naslov	Na Ranci	Vzrok smrti	Žrtev bombardiranja
Stara občina	Pesnica	Povzročitelj smrti	Zavezniške vojaške enote
Nova občina	?	Starost	
Pokrajina	Spodnja Štajerska		
Zakonski stan	poročen		
Poklic (Soc.status)	poljski delavec		
Narodnost	?		
Spol	moški		

Viri

Upravna enota Maribor, Sektor za upravno-notranje zadeve, MKU Maribor, okupacijska, 1945, št. 568.

Opombe

Ni jasno, ali je imel tu stalno bivališče.

Referent vnosa	Datum zadnje spremembe	Datum tiskanja	Natisnil-a
TADEJA N	25.8.2009	6.10.2009	NTMARTA

Ponoven primer osebe, rojene v Franciji, žrtve zavezniškega bombardiranja, ki naj bi sicer delal kot poljski delavec na Ranci, a se postavlja vprašanje, ali je imel tu tudi stalno bivališče in kakšen je bil dejansko njegov vojni status. Vir o tem ne pove nič.

Žrtve druge svetovne vojne

OSEBNI PODATKI		PODATKI O SMRTI	
Priimek in ime	Čeh Adolf	Vojni status	?
Oče	Adolf	Voj. enota, čin	
Mati	Ema	Datum smrti	12.6.1945
Priimek matere	Erhart	Kraj smrti	
Po domače		Država smrti	Slovenija
Datum rojstva	14.6.1907	Kraj pokopa	
Kraj rojstva	Sv. Rupert v Slovenskih gorica	Država pokopa	Slovenija
Naslov	Studenci	Vzrok smrti	Pogrešan
Stara občina	Studenci	Povzročitelj smrti	?
Nova občina	Maribor	Starost	
Pokrajina	Spodnja Štajerska		
Zakonski stan	poročen		
Poklic (Soc.status)	uradnik		
Narodnost	Slovenec		
Spol	moški		

Viri

Upravna enota Maribor, Sektor za upravno-notranje zadeve, MMK Maribor-mesto, l. 1948, str. 129, zap. 561 in Arhiv MMK Maribor, l. 1948, št. dokumenta 188/361.

Opombe

Upravna enota Maribor: Proglašen za mrtvega z odločbo Okrajnega sodišča v Mariboru št. VI R 1109/48-3 z dne 2. 6. 1948. 12. 9. 1945 je dan, ki ga ni preživel.

Referent vnosa	Datum zadnje spremembe	Datum tiskanja	Natlenil-a
TADEJA	28.9.2009	6.10.2009	NTMARTA

Oseba je pogrešana, razglašena za mrtvega s sklepom sodišča, a viri ne povedo, v kakšnih okoliščinah je omenjena oseba pogrešana.

Žrtve druge svetovne vojne

OSEBNI PODATKI		PODATKI O SMRTI	
Prilimek in ime	Tomše Karel	Vojni status	?
Oče	Karol	Voj. enota, čin	
Mati	Alojzija	Datum smrti	..
Prilimek matere	Postružnik	Kraj smrti	
Po domače		Država smrti	?
Datum rojstva	14.10.191	Kraj pokopa	
Kraj rojstva	Maribor	Država pokopa	?
Naslov	Maribor	Vzrok smrti	Pogrešan
Stara občina	Maribor	Povzročitelj smrti	?
Nova občina	Maribor	Starost	
Pokrajina	Spodnja Štajerska		
Zakonski stan	poročen		
Poklic (Soc.status)	žandarmerijski narednik		
Narodnost	Slovenec		
Spol	moški		

Viri

Upravna enota Maribor, Sektor za upravno-notranje zadeve, MMK Maribor-mesto, I. 1950, str. 136, zap. 263.

Opombe

Upravna enota Maribor: Proglašen za mrtvega z odločbo Okraj. sodišča v Mariboru št. R 537/53-6 z dne 2. 3. 1950. 27. 2. 1950 je dan, ki ga ni preživel.

Referent vnosa	Datum zadnje spremembe	Datum tiskanja	Natisnil-a
TADEJA N	8.9.2009	6.10.2009	NTMARTA

Ponoven primer pogrešane osebe. Naknadni vpis ne navaja, v kakšnih okoliščinah je oseba pogrešana. V mrliškem arhivu pa omenjene osebe ni bilo moč najti.

Žrtve druge svetovne vojne

OSEBNI PODATKI		PODATKI O SMRTI	
Preimek in ime	Volk (Vovk) Jože	Vojni status	?
Oče	Jožef	Voj. enota, čin	
Mati	Martina	Datum smrti	2.10.1942
Preimek matere	Pridnik	Kraj smrti	Maribor
Po domače		Država smrti	Slovenija
Datum rojstva	11.8.1908	Kraj pokopa	
Kraj rojstva	Celovec	Država pokopa	Slovenija
Naslov		Vzrok smrti	Talec - ustreljen
Stara občina	?	Povzročitelj smrti	Nemške (okupacijske) enote
Nova občina	?	Starost	
Pokrajina	Spodnja Štajerska		
Zakonski stan	?		
Poklic (Soc.status)	občinski nameščenec		
Narodnost	Slovenec		
Spol	moški		

Viri

Upravna enota Maribor, Sektor za upravno-notranje zadeve, MKU Maribor, okupacijska, 1942, št. 1583.
 Poslovična pisma žrtev za svobodo, Založba Obzorja Maribor, 1978, str. 318
 ARS I, KUZOP, f. 17, m. 210: Žrtve ustreljene za časa okupacije v jetnišnici v MB, V1.

Opombe

ARS I, KUZOP in UE MB: Stanujoč v Škocjanu pri Velikovcu na Koroškem.

Referent vnosa	Datum zadnje spremembe	Datum tiskanja	Natisnil-a
TADEJA N	20.7.2009	6.10.2009	NTMARTA

Oseba je v matični knjigi navedena kot živeča v Škocjanu pri Velikovcu (Avstrija), zato ostaja odprto vprašanje njenega stalnega bivališča, saj so v obravnavi le osebe s stalnim bivališčem na območju današnje Slovenije.

Žrtve druge svetovne vojne

OSEBNI PODATKI		PODATKI O SMRTI	
Prilimek in ime	Prezelj/ Gabrijel	Vojni status	Aktivist OF
Oče	Franc	Voj. enota, čin	
Mati	Katarina	Datum smrti	30.10.1942
Prilimek matere		Kraj smrti	Celje
Po domače		Država smrti	Slovenija
Datum rojstva	22.3.1910	Kraj pokopa	Golovec, Celje
Kraj rojstva	Podmelj	Država pokopa	Slovenija
Naslov	Celje	Vzrok smrti	Talec - ustreljen
Stara občina	Celje	Povzročitelj smrti	Nemške (okupacijske) enote
Nova občina	Celje	Starost	
Pokrajina	Spodnja Štajerska		
Zakonski stan	poročen		
Poklic (Soc.status)	žični tkalec		
Narodnost	Slovenec		
Spol	moški		
Viri Upravna enota Maribor, Sektor za upravno-notranje zadeve, MKU Maribor, okupacijska, 1941, št. 152. Poslovilna pisma žrtev za svobodo, Založba Obzorja Maribor, 1978, str. 64 Pomniki NOB 1941-1945 v občini Celje, Muzej rev.Celje, CE 1990, st.16 ARS II, AFŽ, f. 769/d. Vestnik GO RK Slov., 25.8.1945, št.11. str. 2 ARS I, KUZOP, f. 17, m. 210: Žrtve ustreljene za časa okupacije v jetnišnici v MB, P1. Popis žrtev 2. svetovne vojne, 1964, predal g. Adil Zulfikarpašić.			
Opombe Upravna enota Maribor: Ustreljen 30. 10. 1941 v Mariboru. Vestnik in MNZ Ce - pokopan v Gradcu, Avstrija. ARS I, KUZOP, MNZ Ce: Ustreljen 30.10.1941. Popis 1964: kraj roj.: Podmelec (Tolmin), ustreljen 1941 v Mariboru. MNZ Ce - rojen 20.3.1910 in tudi: ustreljen 28.10.1941, Maribor.			
Referent vnosa	Datum zadnje spremembe	Datum tiskanja	Natisnil-a
TADEJA N	23.7.2009	6.10.2009	NTMARTA

Oseba je v mrliški matični knjigi iz leta 1941 navedena kot ustreljena v Mariboru, ostali viri pa navajajo kot kraj smrti Celje.